

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

58. vuosikerta
4. syyskuuta 2015

Sisältö

II Muut kuin lainsäätämismääräyksessä hyväksyttävät säädökset

PÄÄTÖKSET

- ★ **Komission päätös (EU) 2015/1469, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, valtiontuesta SA.30743 (2012/C) (ex N 138/10) – Saksa – Infrastruktuurihankkeiden rahoittaminen Leipzig/Hallen lentoasemalla (2) (tiedoksiannettu numerolla C(2014) 5071) ⁽¹⁾** 1

- ★ **Komission päätös (EU) 2015/1470, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2015, valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön – Välitysoikeuden asiassa Micula v. Romania 11 päivänä joulukuuta 2013 antama tuomio (tiedoksiannettu numerolla C(2015) 2112) ⁽¹⁾** 43

⁽¹⁾ ETA:n kannalta merkityksellinen teksti

II

(Muut kuin lainsäätämisyksikössä hyväksyttävät säädökset)

PÄÄTÖKSET

KOMISSION PÄÄTÖS (EU) 2015/1469,

annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014,

**valtiontuesta SA.30743 (2012/C) (ex N 138/10) – Saksa – Infrastruktuurihankkeiden rahoittaminen
Leipzig/Hallen lentoasemalla (2)**

(tiedoksiannettu numerolla C(2014) 5071)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ⁽¹⁾,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti pyytänyt asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽²⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

1 MENETTELY

- (1) Saksa ilmoitti oikeusvarmuuden vuoksi 12 päivänä huhtikuuta 2010 päivätyllä kirjeellä komissiolle suunnitelluista pääomanlisäyksistä Mitteldeutsche Flughafen AG:lle, jäljempänä 'MFAG', ja Flughafen Leipzig/Halle GmbH:lle, jäljempänä 'FLH'. Saksa ilmoitti komissiolle myös, että ilmoitettujen pääomanlisäysten toteuttaminen edellyttää sen hyväksyntää. Tällä välin hanke rahoitetaan osakaslainoin, jotka väitetään myönnetyn markkinaehdoin.
- (2) Komissio pyysi ilmoitetuista toimenpiteistä lisätietoja (myös osakaslainojen ehdoista) kirjeillä, jotka oli päivätty 10 päivänä kesäkuuta 2010, 26 päivänä marraskuuta 2010 ja 3 päivänä maaliskuuta 2011. Saksa toimitti lisätietoja 29 päivänä syyskuuta 2010, 4 päivänä tammikuuta 2011 ja 26 päivänä huhtikuuta 2011.
- (3) Komissio ilmoitti 15 päivänä kesäkuuta 2011 päivätyllä kirjeellä Saksalle päätöksestään aloittaa SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa määrätty menettely, jäljempänä 'menettelyn aloittamista koskeva päätös', joka koskee FLG:lle myönnettyjä osakaslainoja ja pääomasijoituksia. Saksa esitti huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä 15 päivänä elokuuta 2011.
- (4) Menettelyn aloittamista koskeva komission päätös julkaistiin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ⁽³⁾. Komissio kehotti asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa toimenpiteestä kuukauden kuluessa päätöksen julkaisemisesta.

⁽¹⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 artiklasta tuli 1 päivänä joulukuuta 2009 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 107 artikla ja 88 artiklasta 108 artikla. Kyseisten artiklojen määräykset ovat asiasisällöltään samat. Tässä päätöksessä viittauksia SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklaan on tarvittaessa pidettävä viittauksina EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklaan. SEUT-sopimuksessa on tehty myös eräitä terminologiaa koskevia muutoksia, esimerkiksi "yhteisö" on korvattu "unionilla" ja "yhteis-markkinat" "sisämarkkinoilla". Tässä päätöksessä käytetään SEUT-sopimuksen mukaista terminologiaa.

⁽²⁾ EUVL C 284, 28.9.2011, s. 6.

⁽³⁾ Ks. alaviite 2.

- (5) Komissio sai huomautuksia 34 asianomaiselta osapuolelta. Se toimitti nämä huomautukset Saksalle 21 päivänä marraskuuta 2011. Saksalle annettiin tilaisuus vastata näihin huomautuksiin kuukauden kuluessa. Komissio vastaanotti Saksan huomautukset 20 päivänä joulukuuta 2011.
- (6) Komissio lähetti tietopyynnön 14 päivänä maaliskuuta 2012. Komissio vastaanotti Saksan vastauksen 26 päivänä huhtikuuta 2012.
- (7) Komissio pyysi lisätietoja 15 päivänä toukokuuta 2012, 20 päivänä heinäkuuta 2012 ja 21 päivänä joulukuuta 2012. Saksa vastasi 28 päivänä kesäkuuta 2012, 10 päivänä syyskuuta 2012 ja 15 päivänä tammikuuta 2013 päivätyillä kirjeillä.
- (8) Komissio hyväksyi 31 päivänä maaliskuuta 2014 vuoden 2014 ilmailusuuntaviivat⁽⁴⁾, jotka korvasivat vuoden 1994 ilmailusuuntaviivat⁽⁵⁾ ja vuoden 2005 ilmailusuuntaviivat⁽⁶⁾. *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* julkaistiin 15 päivänä huhtikuuta 2014 ilmoitus, jossa jäsenvaltioita ja muita asianomaisia kehoitettiin esittämään huomautuksensa vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen soveltamisesta tähän tapaukseen kuukauden kuluessa suuntaviivojen julkaisemisesta⁽⁷⁾.
- (9) Komissio pyysi 14 päivänä huhtikuuta 2014 lisätietoja, jotka koskevat yhteisten periaatteiden soveltamista tuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiin vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen perusteella. Saksa vastasi 19 päivänä toukokuuta 2014, 26 päivänä toukokuuta 2014, 10 päivänä heinäkuuta 2014 ja 11 päivänä heinäkuuta 2014 päivätyillä kirjeillä.
- (10) Saksa ilmoitti 17 päivänä heinäkuuta 2014 päivätyllä kirjeellä hyväksyvänsä sen, että tämä päätös hyväksytään ja annetaan tiedoksi englannin kielellä.

2 TOIMENPITEIDEN KUVAAUS

2.1 TUTKINNAN JA INFRASTRUKTUURIHANKKEEN TAUSTA

2.1.1 Leipzig/Hallen lentoasema

- (11) Leipzig/Hallen lentoasema sijaitsee Sachsenin osavaltiossa Saksan keskiosassa. Lentoasemaa ylläpitää FLH⁽⁸⁾, joka on MFAG:n⁽⁹⁾ tytäryhtiö. MFAG on holdingyhtiö, jolla on neljä tytäryhtiötä (FLH, Dresden Airport GmbH ja PortGround GmbH).
- (12) Saksan jälleenyhdistymisen jälkeen laadittiin lentoaseman kehittämistä koskeva yleissuunnitelma. Suunnitelmassa hahmoteltiin tulevaa kahden kiitotien järjestelmän rakentamista. Pohjoisen kiitotien rakentaminen hyväksyttiin vuonna 1997. Vuonna 2004 osakkaat päättivät rahoittaa eteläisen kiitotien rakentamisen⁽¹⁰⁾.
- (13) Sen jälkeen, kun eteläistä kiitotietä koskeva hanke aloitettiin vuonna 2007, DHL Express on siirtänyt kuljetustensa Euroopan keskuspaikan Brysselistä Leipzigiin. DHL Expressin lisäksi Leipzig/Hallen lentoasemaa käyttävät myös Lufthansa Cargo ja muutkin lentorahtiyhtiöt. Sen vuoksi Leipzig/Hallen lentoasema nousi vuonna 2011 Saksan toiseksi suurimmaksi rahtiliikenteen lentoasemaksi (Frankfurt/Mainin lentoaseman jälkeen). Taulukko 1 sisältää yhteenvedon matkustaja- ja rahtiliikenteen kehityksestä lentoasemalla vuodesta 2006.

⁽⁴⁾ Komission tiedonanto – Suuntaviivat valtiontuesta lentoasemille ja lentoyhtiöille (EUVL C 99, 4.4.2014, s. 3).

⁽⁵⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan soveltaminen valtiontukiin ilmailualalla (EYVL C 350, 10.12.1994, s. 5).

⁽⁶⁾ Komission tiedonanto – Yhteisön suuntaviivat lentoasemien rahoittamisesta ja alueellisilta lentoasemilta liikennöivien lentoyhtiöiden toiminnan aloittamista koskevasta valtiontuesta (EUVL C 312, 9.12.2005, s. 1).

⁽⁷⁾ EUVL C 113, 15.4.2014, s. 30.

⁽⁸⁾ FLH:n pääosakas on Mitteldeutsche Flughafen AG, joka omistaa 94 prosenttia FLH:n osakkeista. Muut osakkeenomistajat ovat Sachsenin osavaltio, Nordsachsenin piirikunta ja Schkeuditzin kaupunki. FLH:lla ei ole yksityisiä osakkaita.

⁽⁹⁾ MFAG:n osakkaat ovat Sachsenin osavaltio (76,64 prosenttia), Sachsen-Anhaltin osavaltio (18,54 prosenttia), Dresdenin kaupunki (2,52 prosenttia), Hallen kaupunki (0,2 prosenttia) ja Leipzigin kaupunki (2,1 prosenttia). MFAG:llä ei ole yksityisiä osakkaita.

⁽¹⁰⁾ FLG:n julkisten osakkeenomistajien myöntämät pääomanlisäykset uuden eteläisen kiitotien rakentamisen rahoittamiseksi ja muut toimenpiteet, joiden suuruus on jopa 350 miljoonaa euroa ja joista päätettiin vuoteen 2006 mennessä, on jo arvioitu ja todettu sisämarkkinoille soveltuviksi Saksan toimenpiteistä DHL:n ja Leipzig/Hallen lentoaseman hyväksi 23 päivänä heinäkuuta 2008 tehdyssä komission päätöksessä 2008/948/EY (EUVL L 346, 23.12.2008, s. 1). Tästä syystä ne eivät kuulu tämän tutkimuksen piiriin.

Taulukko 1

Matkustaja- ja rahtiliikenteen kehitys Leipzig/Hallen lentoasemalla vuosina 2006–2013

Vuosi	Matkustajamäärän kehitys	Lentorahdin ja postipalvelujen kehitys tonneina	Lennot (rahti ja matkustajat)
2006	2 348 011	29 330	42 417
2007	2 723 748	101 364	50 972
2008	2 462 256	442 453	59 924
2009	2 421 382	524 084	60 150
2010	2 352 827	663 059	62 247
2011	2 266 743	760 355	64 097
2012	2 286 151	863 665	62 688
2013	2 240 860	887 101	61 668

Lähde: Leipzig/Hallen lentoasema (www.leipzig-halle-airport.de).

2.1.2 Yleiskatsaus infrastruktuuri-investointiohjelmaan

- (14) Osakaslainoilla ja pääomanlisäyksillä on tarkoitus rahoittaa infrastruktuuria ja infrastruktuuriin liittyviä toimenpiteitä, joista taulukko 2 sisältää yhteenvedon ja joiden kokonaismäärä on 255,6 miljoonaa euroa.

Taulukko 2

Yleiskatsaus Leipzig/Hallen lentoaseman infrastruktuuri-investointiohjelmaan

Numero	Kuvaus	Budjetoidut/odotettavissa olevat kustannukset (euroina)
M1	Maanhankinta/uudelleensijoittaminen/meluntorjunta/maisemanhoidon suunnittelu	[...] (*)
M2	Moottorien testirakenne	(...)
M3	Rullaustie ja rullasilta E7	(...)
M4	Pohjoisen lentoonlähtö- ja laskeutumiskiitotien pidentäminen: suunnittelukustannukset	(...)
M5	Alueen raivaus valmistautumiseksi Victor-rullaustien ja uusien paloasemarakennusten/monikäyttölentokonehallin rakentamiseen	(...)
M6	Rinnakkainen Victor-rullaustie	(...)
M7	Uudet jäänpoistoalueet	(...)
M8	Helikopterikenttä	(...)
M9.1 –M9.4	Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi: Tarkistuspisteen I uudelleenrakentaminen Tarkoituksenmukainen turvallisuuspalvelujen rakennus Teknisen kaluston hankinta Eläinsuoja	(...)

Numero	Kuvaus	Budjetoidut/ odotettavissa olevat kustannukset (euroina)
M10	Meluntorjunnan lisätoimenpiteet	(...)
M11	Kaakkoisen vyöhykkeen maaliikennealueen kehittäminen, vaihe I	(...)
M12	Eteläisen laajentamisen kaavoitusmenettely	(...)
M13	Pohjoisen asematason laajentaminen	(...)
M14	Itäisen asematason laajentaminen	(...)
M15	Infrastruktuurin mukauttaminen	(...)
M16	Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi: Pohjoisen vyöhykkeen lentokonehallin laajentaminen (M16.1) Uuden ilmailuterminaalin ja pienten ilma-alusten hallin rakentaminen (M16.2)	(...)
Yhteensä		255,625 miljoonaa

(*) Kuuluu salassapitovelvollisuuden piiriin.

- (15) M1 – Laajamittaiset meluntorjuntatoimenpiteet (mukaan lukien maanhankinta, uudelleensijoittaminen, maisemanhoidon suunnittelu): eteläisen kiitotien ja asematasojen kaavoituksen hyväksymispäätöksen ⁽¹¹⁾ mukaan Leipzig/Hallen lentoasemalla on toteutettava meluntorjuntatoimenpiteitä yöajan suoja-alueella. Yöajan suoja-alueen oli alun perin tarkoitus kattaa noin 211 km², jolla sijaitsee noin 6 000 asuntoa. Helmikuun 2009 lopussa toteutetun uudelleenlaskennan perusteella alkuperäistä suoja-alueutta on laajennettava kattamaan noin 4 000 asuntoa lisää.
- (16) M2 – Moottorien testirakenne: Leipzig/Hallen lentoasemalle rakennettiin vuosina 2007–2008 uusi moottorien testirakenne. Leipzig/Hallen lentoasema toimii 24 tuntia vuorokaudessa, joten sen on tarjottava mahdollisuudet ilma-alusten moottorien testaamisen päivisin ja öisin. Moottorien testirakenne on suunniteltu suljetuksi rakenteeksi melupäästöjen rajoittamiseksi.
- (17) M3 – Rullaustie ja rullasilta E7: nykyisiin rullausteihin ja rullasiltoihin kohdistuvan paineen vähentämiseksi ja jotta onnettomuus- tai toimintahäiriötapauksissa on käytettävissä vaihtoehto, lentoaseman itäosaan rakennettiin rullaustie ja rullasilta E7. Teknisistä syistä tämä infrastruktuurihanke jakautuu kolmeen osaan: rullasilta ⁽¹²⁾, rullaustie ja tekniset laitteet (valaistus). Hankkeen toteutus käynnistyi vuonna 2008.
- (18) M4 – Pohjoisen lentoonläh- ja laskeutumiskiitotien pidentäminen nykyisestä 3 600 metristä 3 800 metriin (suunnittelukustannukset): pohjoisen kiitotien pidentämisellä on tarkoitus varmistaa, että rahtikoneet, joiden suurin sallittu lentoonläh- paino (MTOW) on suuri, voivat nousta ilmaan ilman hyötykuormaan kohdistuvia rajoituksia. Tämän infrastruktuurihankkeen suunnittelu aloitettiin vuonna 2008.
- (19) M5 – Alueen raivaus aikataulun mukaisesti Victor-rullaustien, uuden paloasemarakennuksen ja monikäyttölentokonehallin I rakentamista varten: paloasema ja monikäyttölentokonehalli on purettava ja rakennettava uudelleen. Monikäyttölentokonehallin I ja paloaseman rakennustyöt alkoivat toukokuussa 2009. Uutta monikäyttölentokonehallia on tarkoitus käyttää talvikauden palvelujen kaluston säilyttämiseen. Lisäksi rakennetaan uudet palokunnan koulutustilat.

⁽¹¹⁾ Eteläisen lentoonläh- ja laskeutumiskiitotien sekä asematasojen kaavoituksen hyväksymispäätöksen teki asiasta vastaava Saksan suunnitteluviranomainen 4 päivänä marraskuuta 2004, ja päätöstä muutettiin ensimmäisen kerran 9 päivänä joulukuuta 2005.

⁽¹²⁾ Leipzig/Hallen lentoasemalla on kaksi rullaustietä, jotka risteävät liikenneväylien kanssa (A14-moottoritie, suurnopeusrata, neliväyläinen valtatie). Tämän vuoksi rullausteita varten on rakennettava siltoja.

- (20) M6 – Rinnakkainen Victor-rullaustie: ilmoituksen mukaan Victor-rullaustien rakentaminen kahden olemassa olevan rullaustien väliin on keskeisen tärkeää, jotta voidaan lisätä Leipzig/Hallen lentoaseman kapasiteettia yleensä ja lentoaseman lounaisosassa ruuhka-aikoina sekä itätuulen vallitessa.
- (21) M7 – Uudet jäänpoistoalueet: uusia jäänpoistoalueita tarvitaan sen varmistamiseksi, että ilma-alusten jäänpoisto pystytään hoitamaan sujuvasti ja vältetään epätarkoituksenmukaisesta infrastruktuurista johtuvat viivästyks.
- (22) M8 – Helikopterikenttä: Leipzig/Hallen lentoasemalle perustettiin vuosina 2008–2009 helikopterikenttä mukauttamalla pintarakennetta ja rajaamalla se muusta alueesta; sitä käytetään lentopelastus- ja hätäoperaatioiden tukikohtana.
- (23) M9.1 – Tarkistuspisteen I uudelleenrakentaminen: tarkistuspiste 1 on rakennettava uudelleen, jotta se on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2320/2002⁽¹³⁾ mukainen. Siitä tulee tukikohta kaikille lentoaseman turvaamiseen liittyville organisatorisille toiminnolle (kulkulupien ja avainten hallinta, turvallisuuskoulutus, johtotehtävät), valvonalle (esimerkiksi henkilöiden ja rahdin) ja turvallisuuspalveluille (esim. vierailijapalvelut, vip-henkilöt).
- (24) M9.2 – Tarkoituksenmukainen turvallisuuspalvelujen rakennus: uutta turvallisuuspalvelujen rakennusta käyttävät liittovaltion poliisi, alueellinen poliisi, tulli ja Saksan sääpalvelu.
- (25) M9.3 – Teknisen kaluston hankinta: uuteen infrastruktuuriin mukautumiseksi Leipzig/Hallen lentoaseman on hankittava myös lisää talvikauden huoltokalustoa ja palontorjuntakalustoa. Lentoasemaa ympäröivään aitaan on lisäksi asennettava ilmaisimet ja digitaaliset videovalvontalaitteet, joissa on älykäs liiketunnistus.
- (26) M9.4 – Eläinsuoja: hanke koskee erillisen, eläinlääkinnällisillä laitteilla varustetun rakennuksen rakentamista lentoasemalle eläinten kolmansista maista tuontia ja kolmansiin maihin vientiä varten.
- (27) M10 – Meluntorjunnan lisätoimenpiteet: kun otetaan huomioon erityisesti ennakoitu lentorahtiliikenteen kasvu Leipzig/Hallen lentoasemalla, meluntorjunnan lisätoimenpiteiden (ja siihen liittyvien töiden) odotetaan olevan tarpeen keskipitkällä aikavälillä lentoaseman laajentuessa.
- (28) M11 – Kaakkoisen vyöhykkeen maaliikennealueen kehittäminen, vaihe I: Leipzig/Hallen lentoaseman nykyisten maaliikennealueen tilojen (lentokonehalli ja toimintaa tukeva rakennus) itäpuoleen yhteydessä oleville alueille on tarkoitus asentaa kattava sähkö- ja vesihuolto, jätevesihuolto ja sadeveden viemärointi vuoteen 2010 mennessä; työt aloitettiin vuonna 2008. Kun nykyinen lentorahdin siirtorahtiterminaalin liikenneympyrä on kytketty julkiseen tieverkkoon, on toteutettava lisää meluntorjuntatoimenpiteitä.
- (29) M12 – Eteläisen laajentamisen kaavoitusmenettely: Leipzig/Hallen lentoaseman eteläistä kiitotietä (3 600 metriä) ja asematasoa on tarkoitus jatkaa pitkällä aikavälillä. Tämä edellyttää kaavoitusmenettelyä.
- (30) M13 – Pohjoisen asematason laajentaminen: vuoteen 2020 mennessä suunnitellaan rakennettavaksi 12 seisontapaikkaa lisää. Terminaalien kehittäminen lentokentän pohjoisosassa mahdollistaa lentotoiminnan tasaisemman jakautumisen kahden kiitotien välillä.
- (31) M14 – Itäisen asematason laajentaminen: itäisen asematason rajaa on tarkoitus siirtää etelään, jotta varmistetaan tarvittavat esteettömät alueet kiitotietoisintoja varten. Lisäksi asemataso on yhdistettävä rullaustiejärjestelmään ja jäänpoistopisteisiin.
- (32) M 15 – Infrastruktuurin mukauttaminen: pohjoisen vyöhykkeen terminaalitiloja on mukautettava, jotta voitaisiin ottaa huomioon uusi pohjoiselle vyöhykkeelle rakennettu asemataso ja rahtitoimintojen siirtäminen tälle vyöhykkeelle. Tätä varten lentokonehallia ja tarvittavia lisätoimintoja on mukautettava luokan F ilma-aluksia varten.
- (33) M16.1 – Pohjoisen vyöhykkeen lentokonehallin laajentaminen: tähän kuuluu uuden asematason rakentaminen pohjoiselle vyöhykkeelle, mihin sisältyy myös rahtitoimintojen siirtäminen tälle vyöhykkeelle sekä huoltoa varten tarkoitettujen seisontapaikkojen perustaminen.

⁽¹³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2320/2002, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä (EYVL L 355, 30.12.2002, s. 1).

- (34) M16.2 – Uuden ilmailuterminaalin ja pienten ilma-alusten hallin rakentaminen: on tarpeen rakentaa uusi ilmailuterminaali ja pienten ilma-alusten halli. Entinen ilmailuterminaali purettiin uutta eteläistä kiitotietä rakennettaessa.

2.2 TUTKITTAVANA OLEVAT TOIMENPITEET JA MUODOLLISEN TUTKINTAMENETTELYN ALOITTAMISEN PERUSTEET

- (35) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä tutkittiin seuraavia investointihankkeen rahoitusta koskevia toimenpiteitä (toisin sanoen infrastruktuuria koskevia ja siihen liittyviä toimenpiteitä) Leipzig/Hallen lentoasemalla:
- i) FLH:lle myönnettyt osakaslainat, joiden yhteismäärä on mahdollisesti jopa 255,6 miljoonaa euroa ("väliaikaisrahoitus, joka on osittain jo otettu käyttöön");
 - ii) FLH:lle myönnettyt pääomanlisäykset, joiden yhteismäärä on jopa 255,6 miljoonaa euroa.
- (36) Komissio esitti ilmoitettujen infrastruktuuri-toimenpiteiden osalta epäilyjä sen suhteen, voitiinko ne todella katsoa yleisen edun piiriin kuuluviksi toiminnoiksi, ja näin ollen myös sen suhteen, että niiden rahoitus ei olisi valtiontukea.
- (37) Komissio päätteli, että osakaslainat ja pääomanlisäykset MFAG:lle eivät ole valtiontukea, koska ne molemmat on tarkoitus siirtää FLH:lle. MFAG:ta voidaan pitää ainoastaan välineenä, jolla siirretään varoja FLH:lle, eikä näin ollen varsinaisena tuensaajana.

2.2.1 Osakaslainat FLH:n hyväksi

- (38) Infrastruktuurihankkeet ja infrastruktuuriin liittyvät hankkeet on aluksi rahoitettu osakaslainoina, jotka muutetaan pääomaksi vasta, kun komissio antaa hyväksyntänsä näille rahoitustoimenpiteille. FLH:lle myönnettyjen osakaslainojen kokonaismäärä vuosina 2006–2011 ⁽¹⁴⁾ oli [...] miljoonaa euroa.
- (39) Vuosina 2006–2008 myönnettyjen osakaslainojen ehdot määritettiin Sachsen LB:n ja MFAG:n välisen lainasopimuksen perusteella. Lainojen peruskorko on kolmen kuukauden Euribor korotettuna [...] peruspisteen riskimarginaalilla. Vuoden 2009 osalta lainojen peruskorko on kolmen kuukauden Euribor korotettuna [...] peruspisteen riskimarginaalilla. Vuoden 2010 osalta lainojen peruskorko on kolmen kuukauden Euribor korotettuna [...] peruspisteen riskimarginaalilla.

Komission alustava arvio tuen olemassaolosta

- (40) Komissio totesi FLH:lle myönnettyjen osakaslainojen tukiluonteen osalta epäilevänsä, myönnettiinkö FLH:n osakslainat ehdoilla, jotka olisi voinut tavallisesti saada markkinoilta. Erityisesti vertailukelpoisten lainasopimusten osalta komissio esitti epäilyjä siitä, voidaanko luotettavana markkinaviitearvona pitää sähköpostitse esitettyjä alustavia ehdotuksia, joihin ei liity tarkoitusta tehdä oikeudellisesti sitovaa lainasopimusta, arviointia maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä eikä vakuuksia.
- (41) Koska markkinaviitearvoa ei voitu määrittää, komissio käytti arvionsa perustana vuonna 2008 annetussa viitekorotiedonannossa ⁽¹⁵⁾ esitettyä korvaavaa indikaattoria. Koska FLH:lla ei ollut luottoluokitusta ja vakuuksia, FLH:n osakaslainojen ehdot vaikuttivat suotuisammilta kuin komission vuonna 2008 annettua viitekorotiedonantoa soveltamalla määrittämä korvaava indikaattori.
- (42) Mahdollinen tukiosuus muodostuu markkinakoron ja todellisen koron välisestä erotuksesta.

2.2.2 FLH:lle myönnettyt pääomanlisäykset

- (43) FLH:lle myönnetyille pääomanlisäyksille, jotka on tarkoitettu rahoittamaan infrastruktuuria ja siihen liittyviä toimenpiteitä (ks. taulukko 2), on saatava komission hyväksyntä. Näin ollen vasta tuen hyväksymisen jälkeen FLH:n osakaslainat on tarkoitus muuntaa omaksi pääomaksi.
- (44) Rahoituksen kokonaismäärä, jonka tarkoituksena on korvata infrastruktuurin ja infrastruktuuriin liittyvien hankkeiden kustannukset, on 255,6 miljoonaa euroa. Yhteensä 240,3 miljoonaa euroa on tarkoitus tallettaa MFAG:n pääomavaraukseen, ja ne kohdennetaan siirrettäviksi edelleen FLH:lle sen pääoman korottamiseksi (ts. oman pääoman varannoksi). FLH:n osakkeenomistajat puolestaan lisäävät jäljelle jäävän määrän suoraan FLH:n pääomavaraukseen.

⁽¹⁴⁾ 1 päivään huhtikuuta 2011 saakka.

⁽¹⁵⁾ Komission tiedonanto viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6).

- (45) Saksan mukaan pääomanlisäykset toteutetaan ilman liiketoimintasuunnitelmaa tai pitkän aikavälin tuottavuusnäkyymiä.
- (46) Vaikka osa suunnitelluilla pääomanlisäyksillä rahoitettavista infrastruktuurihankkeista on jo aloitettu, julkinen osakas ilmoitti kussakin tapauksessa ennen hankkeiden käynnistymistä aikomuksestaan rahoittaa nämä toimenpiteet ennen töiden aloittamista. Varsinaisia pääomanlisäyksiä ei ole vielä tehty.

Komission alustava arvio tuen olemassaolosta

- (47) Pääomanlisäysten tukiluonteesta osalta komissio ilmoitti epäilevänsä, toimivatko FLH:n osakkaat markkinataloustoimijan tavoin, kun otetaan huomioon, ettei pitkän aikavälin kannattavuusodotuksia ollut laadittu. Tämän vuoksi komissio epäili, oliko mahdollista katsoa, ettei pääomanlisäysten yhteydessä ole kyse valtiontuesta.

2.2.3 Tuen soveltuvuus sisämarkkinoille

- (48) Koska FLH:n osakaslainat ja sitä seuranneet pääomanlisäykset saattaisivat olla valtiontukea, komission oli tutkittava, voitiinko kyseinen tuki katsoa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuvaksi. Vuoden 2005 ilmailusuuntaviivoissa on tiivistetty yhteiset periaatteet, jotka koskevat lentoasemainfrastruktuurin rahoittamiseen myönnetyn tuen arvioimista SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.
- (49) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio päätteli, että tietyt vuoden 2005 ilmailusuuntaviivoissa esitetyt kriteerit täyttyvät esillä olevassa asiassa. Komissio katsoi, että tuki vastaa selkeästi määriteltyä yhteisen edun mukaista tavoitetta, erityisesti, koska se parantaa alueen yhteyksiä rahtiliikenteen osalta ja vaikuttaa myönteisesti paikalliseen kehitykseen. Komissio otti huomioon lentoaseman kehittämisen myönteiset tulevaisuudennäkymät ja päätteli, että lentoaseman käyttöä koskevat keskipitkän aikavälin näkymät ovat hyvät ja että infrastruktuuriohjelma on tarpeellinen.
- (50) Komissio esitti kuitenkin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä epäilyjä siitä, ovatko kyseiset infrastruktuuritoimenpiteet oikeassa suhteessa vahvistettuun tavoitteeseen. Lisäksi komissio ilmaisi huolensa siitä, etteivät kaikki käyttäjät mahdollisesti pääse käyttämään lentoasemaa tasavertaisella ja syrjimättömällä tavalla. Komissio totesi myös, että koska FLH rahtiliikenteeseen erikoistuneena lentoasemana kilpailee muiden jäsenvaltioiden lentoasemien kanssa, se ei voi tässä vaiheessa päätellä, että kaupan kehitykseen ei vaikuteta sellaisessa määrin, joka olisi ristiriidassa yhteisen edun kanssa. Lisäksi komissiolla oli tuen välttämättömyyttä ja oikeasuhteisuutta koskevia epäilyjä.
- (51) Näin ollen komissio ilmaisi epäilynsä siitä, voidaanko ilmoitettujen toimenpiteiden rahoitusta pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuvana.

3 SAKSAN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

3.1 TUTKITTAVIEN TOIMENPITEIDEN TAUSTA

- (52) Saksa aloitti huomautuksensa esittämällä lisäselvityksiä tutkittavien toimenpiteiden taustasta. Tässä yhteydessä Saksa vakuutti, että jo vuonna 1990 tehdyssä Saksan jälleenyhdistymistä koskevassa sopimuksessa määrättiin Leipzig/Hallen lentoaseman edelleenkehittämisestä. Saksan mukaan tuolloin laadittiin lentoaseman kehittämistä koskeva yleissuunnitelma ja päätettiin kahteen rinnakkaiseen kiitotiehen perustuvan järjestelmän luomisesta. Saksa selitti, että pohjoisen kiitotien rakentaminen hyväksyttiin vuonna 1997 ja sen toiminta käynnistyi vuonna 2000, kun taas eteläisen kiitotien rakentaminen hyväksyttiin vuonna 2004 ja sen toiminta käynnistyi vuonna 2007.
- (53) Tätä taustaa vasten Saksa väitti, että rinnakkaisten kiitotien järjestelmän ja useiden suurten lentorahtiliikenteen harjoittajien toiminnan uudelleensijoittumisen vuoksi Leipzig/Hallen lentoasema oli pystynyt nousemaan Saksan toiseksi suurimmaksi lentorahdin keskuksiksi. Saksa totesi, että vuodesta 2010 lähtien lentoasema oli voinut edistää asemaansa yhtenä tärkeimmistä uudelleenlastatun lentorahdin keskuksista Euroopassa. Saksa lisäsi, että lentoasemalla toimi tällä hetkellä 133 yritystä, jotka työllistivät vuonna 2010 yhteensä 5 106 henkilöä (kasvu 14,4 % vuodesta 2009).
- (54) Saksan käsityksen mukaan lentoasema siis edistää taloudellista kehitystä alueella, ja sillä on merkittävä vaikutus alueen työllisyyteen. Saksa korostaa, että tämän vahvistaa myös tulojen ja lentoasemalla käsitellyn rahtimäärän kasvu: vuosina 2005–2009 FLH:n tuottamat tulot kasvoivat 47 miljoonasta eurosta 80 miljoonaan euroon. Rahdin

määrän osalta Saksa ilmoitti, että verrattuna muihin lentoasemiin Leipzig/Hallen kasvu on ollut jatkuvaa (vuonna 2007 käsiteltiin 101 364 tonnia rahtia, vastaava luku oli 442 453 tonnia vuonna 2008, 524 084 tonnia vuonna 2009 ja 663 059 tonnia vuonna 2010). Ilmoituksensa täydennykseksi Saksa totesi, että lentorahdin määrä kasvoi 18,5 prosenttia vuonna 2009 ja 26,5 prosenttia vuonna 2010. Saksan mukaan odotettavissa oli, että rahdin määrä kasvaisi edelleen. Tältä osin se tarkensi, että vuoteen 2020 mennessä oli tarkoitus käsitellä noin 820 000 tonnia lentorahdia⁽¹⁶⁾. Saksa totesi, että tämä ennuste toteutuu kuitenkin jo vuoteen 2015 mennessä⁽¹⁷⁾.

- (55) Lisäksi Saksa totesi, että lentoaseman matkustajamäärä oli edellisinä vuosina kasvanut asteittain (1 988 854 matkustajaa vuonna 2002, mutta 2 723 748 matkustajaa vuonna 2007). Vaikka matkustajaliikenne on Saksan mukaan vähentynyt vuodesta 2007 (vain 2 352 827 matkustajaa vuonna 2010), se arvioi matkustajaliikenteen lisääntyvän keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä jälleen jopa 4,6 miljoonaan matkustajaan vuonna 2020.
- (56) Saksa totesi, että toisin kuin monilla muilla unionin lentoasemilla, kuten Saksan kolmella suurimmalla rahtilentoasemalla (Frankfurt/Main, Köln/Bonn ja München), Leipzig/Hallen lentoasemalla kaupallisella lentorahtiliikenteellä on rajoittamaton yölentolupa. Saksan mukaan tämä on yksi syy siihen, että lentoasemalla on hyvät tulevaisuudennäkymät. Lisäksi Saksa huomautti, että Saksan liittovaltion korkein hallinto-oikeus (*Bundesverwaltungsgericht*) oli vahvistanut 4 päivänä huhtikuuta 2012 antamassaan tuomiossa Frankfurt/Mainin lentoasemaa, Saksan suurinta lentorahdin keskusta, koskevan yölentokiellon. Saksan mukaan lähdöt ja saapumiset ovat näin ollen kokonaan kiellettyjä Frankfurt/Mainin lentoasemalla klo 23:00–5:00.
- (57) Saksa esitti myös, että FLH ei voinut rahoittaa suunniteltuja infrastruktuuritoimenpiteitä omista varoistaan. Tässä yhteydessä Saksa painotti sitä, että entisen Saksan demokraattisen tasavallan ajalta kasautuneen investointitarpeen vuoksi lentoasema joutui tekemään investointeja paljon lyhyemmässä ajassa kuin Saksan länsiosissa sijaitsevat lentoasemat. Saksan mukaan varsinkaan lyhyen aikavälin huomattavia investointeja ei voida rahoittaa FLH:n omista varoista, koska investointien suuruuden (225,6 miljoonaa euroa) ja lentoaseman vuotuisten tulojen (80 miljoonaa euroa vuonna 2009) välillä vallitsee huomattava ero.

3.2 TALOUDELLISEN TOIMINNAN JA YLEISEN EDUN PIIRIIN KUULUVIEN TOIMINTOJEN KÄSITE

3.2.1 Taloudellisen toiminnan käsite ja valtiontukisääntöjen sovellettavuus lentoasemainfrastruktuuriin

- (58) Saksa muistutti aluksi, että se ei ollut komission kanssa samaa mieltä siitä, että lentoasemien infrastruktuurin rakentaminen on taloudellista toimintaa. Näin ollen Saksa esitti, että ilmoitetut toimenpiteet eivät ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.
- (59) Saksa katsoi, ettei SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yrityksen käsitettä voida soveltaa lentoasemiin ainakaan niiden infrastruktuurin rahoituksen osalta. Saksa korosti, että lentoasemien infrastruktuurin rakentaminen ei ole taloudellista toimintaa, vaan pikemminkin yleinen liikenne-, alue- ja talouspoliittinen toimenpide. Se viittasi vuoden 1994 ilmailusuuntaviivojen 12 kohtaan, jossa todetaan, että ”infrastruktuurin [...] rakentaminen tai laajentaminen on yleisluonteinen talouspoliittinen toimenpide, jota komissio ei voi valvoa perustamis- sopimuksen valtiontukisääntöjen nojalla. Infrastruktuurien kehittämistä koskevat päätökset eivät kuulu tämän tiedonannon soveltamisalaan”. Saksan mukaan vuoden 2005 ilmailusuuntaviivoissa tätä kohtaa ei korvattu.
- (60) Lisäksi Saksa väitti, että lentoasemien infrastruktuurin rakentaminen ei ole taloudellista toimintaa, koska yksityinen sijoittaja ei harjoittaisi tällaista toimintaa. Saksa totesi, että investoinnin ei ole mahdollista olla kannattava, koska rakennuskustannuksia ei voida periä lentoaseman käyttäjiltä lentoasemamaksuina. Saksan mukaan tämä johtuu siitä, että lentoasemamaksuille tarvitaan lentoaseman sijaintipaikan osavaltion lentoasemaviranomaisen hyväksyntä, eikä yksityisillä sijoittajilla ole mahdollisuutta vaikuttaa näiden maksujen määrään. Saksan mukaan lentoaseman pitäjä ei siten voi määrittää näitä maksuja vapaasti taloudellisten näkökohtien perusteella, vaan itse asiassa ne vahvistetaan ilman mitään yhteyttä investointikustannuksiin. Muihin kaupallisiin tarkoituksiin kuin lentoliikenne-toimintaan vuokratuilla alueilla ei Saksan mukaan ole merkitystä.
- (61) Saksa totesi lisäksi, että lentoasemilla on keskimääräistä suuremmat kiinteät kustannukset, jotka liittyvät infrastruktuuriin, kalustoon ja toimintaan. Lisäksi niiden toimintavapautta kaventavat tiukat oikeudelliset velvoitteet ja ehdot.

⁽¹⁶⁾ Ennen vuotta 2011 laadittu arvio.

⁽¹⁷⁾ Vuonna 2011 laadittu arvio.

- (62) Saksa katsoi myös, että viittauksilla Aéroports de Paris -tuomioon⁽¹⁸⁾ ja Leipzig/Halle -tuomioon⁽¹⁹⁾ ei ole merkitystä. Aéroports de Paris -tuomion osalta Saksa väitti, että tuomio ei koske lentoasemien infrastruktuurin rakentamista vaan lentoasematoiminnan harjoittamista. Lisäksi Saksa katsoi, että Aéroports de Paris -tuomiossa ei käsitellä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitteen 'yritys' tulkintaa, vaan se koskee SEUT-sopimuksen 102 artiklassa tarkoitettua määräävän aseman väärinkäyttöä koskevan kiellon rikkomista. Leipzig/Halle -tuomion osalta Saksa katsoi, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla ei ole vaikutusta ennakkotapauksena oikeuskäytännössä, koska siihen on haettu muutosta.

3.2.2 Yleisen edun piiriin kuuluvat toiminnot

- (63) Saksa katsoi, että vaikka infrastruktuuritoimenpiteiden rahoitukseen oli sovellettava valtiontukisääntöjä, se ei ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, koska infrastruktuuritoimenpiteiden rahoitus oli pääasiallisesti välttämätöntä ja oikeasuhteista kustannusten korvaamista sellaisten tehtävien suorittamisesta, jotka kuuluvat valtion toimivaltuuksien piiriin. Saksa väitti tältä osin, että vuoden 2005 ilmailusuuntaviivojen mukaan toiminta, joka kuuluu tavallisesti julkista valtaa käyttävän valtion vastuulle, ei ole luonteeltaan taloudellista eikä siten kuulu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.
- (64) Saksan mukaan yleisen edun piiriin kuuluvien tehtävien suorittamisen yhteydessä komission päätöskäytännössä tehdään jako vähintään seuraaviin turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä koskeviin luokkiin: lentoliikenteen suojeleminen ulkoisilta uhkilta, kuten kaappauksilta ja muilta lentoliikenteeseen kohdistuvilta väkivallanteoilta, lentoliikenteen suojele operatiivisilta riskeiltä ja kolmansien suojele lentoliikenteen toiminnan aiheuttamilta vaaroilta. Saksa katsoi, että lentoliikenteen suojaamiseksi operatiivisilta riskeiltä lentoaseman pitäjällä on velvollisuus kunnostaa, uudenaikaistaa ja laajentaa lentoasemainfrastruktuuria toimintaan liittyvien vaarojen torjumiseksi. Saksa totesi, että kolmas toimenpiteiden luokka kattaa yleensä kolmansien osapuolten suojelemisen lentomelulta ja muilta haitallisilta ympäristövaikutuksilta.
- (65) Kyseessä olevista infrastruktuuritoimista Saksa totesi, että niissä oli pääasiassa kyse korvauksesta yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen suorittamisesta, koska toimenpiteillä suojattiin kolmansia osapuolia lentoliikenteen toiminnan aiheuttamilta vaaroilta.
- (66) Meluntorjunnan osalta Saksa ilmoitti, että kaavoitusmenettelyn yhteydessä edellytetään toimenpiteitä noin 10 000 talon osalta. Saksa totesi, että äskettäin muutetun lentomelun torjuntaa koskevan lain (*Gesetz zum Schutz gegen Fluglärm, FluglärmG*) säännösten mukaan meluntorjuntatoimenpiteet kattaisivat vain 78 km²:n alueen, jolla sijaitsee noin 3 000 taloa, ja niistä aiheutuvat kustannukset ovat yhteensä [...] miljoonaa euroa. Saksan mukaan FLH ei kuitenkaan hyötynyt tästä lentomelun torjuntaa koskevan lain muutoksesta, vaan siihen sovelletaan edelleen laajempaa suoja-aluetta. Saksa väitti tältä osin, että Leipzig/Hallen lentoasemalle aiheutuu huomattavasti suuremmat kustannukset kuin sen kilpailijoille (Saksassa ja unionin ulkopuolella).
- (67) Lisäksi lentoasema osti pahasti melusta kärsivien asukkaiden kiinteistöjä ja maksoi heille korvauksia. Saksa totesi myös, että lentoasema toteutti joitakin luonnonsuojelutoimia kompensoidakseen rakentamistoimintaansa. Saksan mukaan tarkoituksena oli ehkäistä tai vähentää lentomelun ja rakennustöiden vaikutuksia kolmansien osapuoliin, minkä vuoksi se oli yleisen edun piiriin kuuluva toiminto. Saksa katsoo, että kolmansien osapuolten suojele melulta, erityisesti lentomelulta, oli eräs valtion perustavanlaatuisista virallisista velvollisuuksista ja tehtävistä.
- (68) Saksa väitti lisäksi, että moottorimelun testauslaitteisto, M2, oli yleisen edun piiriin kuuluva toimenpide. Se totesi, että eteläisen kiitotien rakentamisesta tehdyn kaavoituksen hyväksymispäätöksen yhteydessä asetetut melun raja-arvot pystyttiin täyttämään päiväsaikaan (klo 6:00–22:00) ilman suljettua moottorintestausrakennetta. Saksan mukaan 31 päivänä heinäkuuta 2007 myönnetyn toimiluvan mukaisesti lentoaseman oli kuitenkin suoritettava testit suljetussa moottorintestausrakenteessa myös päiväsaikaan. Lisäksi Saksa totesi, että moottorien testausta tarvittiin ilma-alusten toiminnan turvallisuuden ylläpitämiseksi ja se ylittäisi lentomelun raja-arvot, jos se suoritetaan yöllä suljetun rakenteen ulkopuolella. Saksan mukaan sillä, että moottorien testauslaitteisto rakennetaan suljetuksi rakennukseksi, on tämän vuoksi tarkoitus suojella paikallisia asukkaita hyväksyttävän tason ylittävältä lentomelulta.

⁽¹⁸⁾ Asia T-128/98, Aéroports de Paris v. komissio, tuomio 12.12.2000, Kok., s. II-3929.

⁽¹⁹⁾ Yhdistetyt asiat T-443/08 ja T-455/08, Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig Halle GmbH v. komissio (Leipzig-Halle -tuomio), tuomio 24.3.2011, Kok., s. II-1311.

- (69) Toimenpiteestä M3 Saksa totesi, että näiden infrastruktuurin osien rakentaminen kuuluu yleisen edun piiriin kuuluviin toimintoihin, koska se toteutettiin lentoliikenteen suojelemiseksi toimintaan liittyviltä vaaroilta. Riippumatta siitä, millaisia liikennemääriä on tarkoitus tulevaisuudessa käsitellä, nykyiset rullautustieyhteydet eivät aiemminkaan olleet riittävät takaamaan ilmaliikenteen turvallista ja sujuvaa käsittelyä. Lisäksi Saksa totesi, että uusi rullautustie tarjoaa palokunnalle hätäreitit itäiseltä paloasemalta lentoaseman pohjoiselle alueelle. Saksa katsoo, että vaikka valtiontukisääntöjä sovellettaisiinkin, on pidettävä mielessä, että osa näistä rullautustien kustannuksista liittyy valaistukseen. Valaistuksen osalta Saksa huomautti, että komissio oli jo todennut Memmingen-päätöksessään⁽²⁰⁾, että valaistus oli osa ilma-alusten ohjausta ja valvontaa, minkä vuoksi se voitiin luokitella yleisen edun piiriin kuuluvaksi toiminnoksi, joka ei kuulu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.
- (70) Saksan mukaan myös toimenpide M4 on tarkoitus toteuttaa yleisen edun piiriin kuuluvan toiminnon hoitamiseksi, koska toimintavalmiudet ja turvallisuussyt edellyttävät sen mahdollisuuden tarjoamista, että laajarunkoiset lentokoneet toimivat suurimmalla lentoonlähöpainollaan tietyissä sääoloissa lisälentoonlähötamatkan turvin. Tämän lisäksi tarvitaan ylimääräinen jarrutusalue mahdollista keskeytettyä lentoonlähöä varten.
- (71) Toimenpiteestä M5 Saksa katsoo, että alueen raivaus ajallaan Victor-rullautustien rakentamista varten oli toteutettu yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen toteuttamiseksi, koska kyseinen rullautustie oli tarpeen toiminnan turvallisuuden takaamiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä turvallisuusriskien ja haitallisten ympäristövaikutusten torjumiseksi. Saksa totesi, että toisin kuin komissio väitti, Victor-rullautustien rakentamisen tarkoituksena ei ollut lisätä kapasiteettia ja välillisesti liikevaihtoa. Saksan mukaan se rakennettiin ainoastaan lentotoiminnan turvallisuuden ja ympäristöön liittyvistä syistä.
- (72) Edelleen Saksan mukaan kahden uuden paloaseman rakentaminen toteutettiin yleisen edun piiriin kuuluvan toiminnon toteuttamiseksi, koska komission vakiintuneen käytännön mukaan toimenpiteitä, jotka koskevat paloturvallisuutta, etenkin lentoaseman paloasemarakennusten rakentamista ja toimintaa ja niihin liittyvän kaluston hankintaa, pidetään yleisen edun piiriin kuuluvina toimintoina. Saksa huomautti, että palontorjuntayksiköiden rakentaminen Saksan lentoasemilla on yleensä rahoitettu julkisesti.
- (73) Saksan mukaan myös monikäyttölentokonehallin rakentamisessa oli kyse yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen toteuttamisesta, koska lentokonehallia käytettäisiin yksinomaan talvikauden huoltokaluston säilyttämiseen ja suojana hätätilanteen varalta. Saksa selosti, että tilojen tarjoaminen talvikauden huoltokaluston säilyttämiseen on valtion virallinen tehtävä, koska se takaa lentoaseman turvallisen toiminnan talvikaudella. Lisäksi Saksa totesi, että sen myötä lentoasema pystyi täyttämään lakisääteisen velvoitteensa hoitaa lentoaseman toimintaa jatkuvasti.
- (74) Saksan mukaan hätäsuojan perustaminen kuuluu yleisen edun piiriin kuuluviin toimintoihin, koska sen tarkoituksena on ihmishenkien suojeleminen. Saksa lainasi ICAO:n sääntöjä, joiden mukaan lentoasemien pitäjiä on tarjottava tilat loukkaantuneiden hoitoa ja ruumiiden varastointia varten hätätilanteessa. Lisäksi Saksan mukaan monikäyttölentokonehallissa voidaan majoittaa matkustajia, jotka eivät voi jatkaa matkaansa luonnonilmiöiden vuoksi (esim. tuhkapilvi vuonna 2010).
- (75) Lisäksi Saksa korosti, että uuden lentokonehallin rakentaminen oli välttämätöntä, koska monikäyttölentokonehallin laajentaminen ei olisi sen aiemmassa sijaintipaikassa ollut mahdollista.
- (76) Toimenpiteen M6 osalta Saksa viittasi toimenpiteen M5 yhteydessä esitettyihin perusteluihin. Lisäksi Saksa totesi, että Victor-rullautustien rakentamista oli lykätty.
- (77) Saksan mukaan myös jäänpoistoalueiden laajentaminen (M7) toteutettiin valtion virallisten velvoitteiden täyttämiseksi, sillä tilat olivat tarpeen toiminnan turvallisuuden vuoksi ja ympäristöön liittyvistä syistä. Lisäksi Saksa selosti, että jäänpoistoalueita ei tarvita lisää riittävän kapasiteetin takaamiseksi liikenteen mahdollisesti kasvaessa, sillä Leipzig/Hallen lentoasema pystyi käsittelemään kasvavat liikennemäärät myös ilman ylimääräisiä jäänpoistoalueita.

⁽²⁰⁾ Komission päätös, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2007, valtiontukiasia N620/06, Saksa, Memmingen/Allgäun alueellinen lentoasema (EUVL C 133, 15.6.2007, s. 8).

Se väitti, että jäänpoistoalueiden laajentaminen todettiin tarpeelliseksi talvella 2008–2009 saatujen kokemusten perusteella. Saksan mukaan jäänpoistoalueiden laajentamisella taataan ilma-alusten sujuva jäänpoisto ja estetään lentoaseman riittämättömästä jäänpoistoinfrastruktuurista johtuvat viivästykset. Tältä osin Saksa totesi, että viivästykset puolestaan vaikuttaisivat kielteisesti ympäristöön, kuten kerosiinin kulutukseen, haitallisiin päästöihin ja meluun.

- (78) Toimenpiteestä M8 Saksa totesi, että helikopterikentän rakentaminen helpottaa lentopelastustoimintaa lentoasemalla ja yleensä.
- (79) Toimenpiteestä M9.1 Saksa totesi, että tarkistuspisteen I uudistaminen on ehdottoman välttämätöntä, kun otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 300/2008⁽²¹⁾. Saksa huomautti, että tämä uudistaminen on yleisen edun piiriin kuuluva toiminto ja että sen rahoitus rajoittui aiheutuneisiin menoihin.
- (80) Lisäksi Saksa katsoo, että tarkoituksenmukaisen turvallisuuspalvelujen rakennuksen rakentaminen (M9.2) kuului yleisen edun piiriin kuuluvien toimintoihin ja että rahoitus rajoittui aiheutuneisiin kustannuksiin. Saksa väitti, että uusi tarkoituksenmukainen turvallisuuspalvelujen rakennus edisti myös asetuksen (EY) N:o 300/2008 säännösten noudattamista ja oli tarpeen liittovaltion ja alueellisen poliisin, tullin ja Saksan sääpalvelun käyttötarkoituksia varten.
- (81) Toimenpide M9.3 koski teknisen kaluston hankintaa, eli talvikauden kaluston ja palontorjuntakaluston lisäämistä sekä lentoasemaa ympäröivään aitaan asennettavia ilmaisimia ja digitaalisia videovalvontalaitteita. Kaikki kolme toimenpidettä olivat Saksan mukaan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja.
- (82) Talvikauden uuden huoltokaluston osalta Saksa ilmoitti, että kaluston avulla kiitotiet pystytään puhdistamaan rinnakkain. Tämä takaa lentoaseman turvallisen toiminnan, joten kyseessä on yleisen edun piiriin kuuluva toiminto.
- (83) Lisäksi Saksa huomautti, että Saksan lentoturvallisuuslain (*Luftsicherheitsgesetz, LuftSiG*), jolla pannaan täytäntöön asetukset (EY) N:o 300/2008, 8 §:n mukaan lentoaseman ympärillä on oltava aita. Saksa korostaa, että komission vakiintuneen käytännön mukaan lentoasemien turvallisuusinfrastruktuuri, kuten alueen aitaaminen, on yleisen edun piiriin kuuluva toiminto.
- (84) Toimenpiteestä M9.4 (eläinten kuljetusten yhteydessä käytettävä uusi rakennus ja sen eläinlääkinnälliset varusteet) Saksa ilmoitti, että myös tämän rakennuksen rakentaminen on yleisen edun piiriin kuuluva toiminto, koska sillä pyrittiin varmistamaan, ettei Saksaan ja muualle unioniin pääse eläintauteja tai muita sairauksia.
- (85) Toimenpiteestä M12 Saksa totesi, että rahtiliikenteen kehittämiseksi edelleen ja onnettomuusriskin vähentämiseksi tarvittiin rakennuslupa.
- (86) Toimenpiteistä M11 ja M13–M16 Saksa huomautti, että se ei väittänyt ilmoituksessaan, että nämä toimenpiteet toteutettiin, jotta voitaisiin huolehtia yleisen edun piiriin kuuluvista toiminnoista. Saksan mukaan näihin toimenpiteisiin kuului kaakkoisen vyöhykkeen maaliikennealueen kehittäminen, pohjoisen asematason laajentamisen, itäisen asematason laajentaminen, infrastruktuurin mukauttaminen pohjoisella vyöhykkeellä ja lisäinfrastruktuuritoimet pohjoisella vyöhykkeellä.

3.3 INFRASTRUKTUURIN RAHOITTAMINEN FLH:N OSAKASLAINOJEN AVULLA

3.3.1 Rahoitusehdot

- (87) Saksa totesi kyseisten infrastruktuuritoimenpiteiden rahoituksesta, että toimenpiteet rahoitettiin osakaslainoilla, jotka myönnettiin tavanomaisin markkinaehdoin, eivätkä ne näin ollen ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Saksa huomautti, että näitä lainoja ei tähän mennessä ollut muunnettu omaksi pääomaksi ja että osakaslainojen muuntamiselle on saatava komission hyväksyvä päätös.
- (88) Saksa selvensi, että lainoja myönnetään rakennustarpeiden mukaisesti ja että niiden kokonaismäärä muuttuu kuukausittain. Saksan mukaan laina-aika alkaa sinä päivänä, jona laina on maksettu. Saksa lisäsi, että kukin laina erääntyy sen vuoden lopussa (31 päivänä joulukuuta), jona se on myönnetty. Tässä yhteydessä Saksa totesi, että näitä lainoja pidennettiin tämän jälkeen edelleen yhdellä vuodella. Saksan mukaan laina-ajan useat pidennykset ovat mahdollisia niin pitkään, kunnes komissiolta saadaan pääomanlisäyksille odotettu hyväksyntä.

⁽²¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 300/2008, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 2320/2002 kumoamisesta (EUVL L 97, 9.4.2008, s. 72).

- (89) Saksa selosti lisäksi, että lainamäärä ja sen korot on maksettava erääntymispäivänä (eli kunkin vuoden 31 päivänä joulukuuta), mutta lainan kestoa voidaan pidentää yhdellä lisävuodella. Saksa selosti, että tämä mahdollisti lainan pidentämisen siihen saakka, että komissio tekee asiassa lopullisen päätöksen.
- (90) Kunkin lainan koron Saksa selosti määräytyvän kunkin lainaerän myöntämishetkellä sovellettavan Euribor-koron perusteella, lisättynä riskimarginaalilla. Saksa toteaa, että jos laina myönnetään 1 päivänä heinäkuuta, sen laina-aika (vuoden loppuun asti) on kuusi kuukautta ja korko on yhteenlaskettu kuuden kuukauden Euribor ja riskimarginaali. Jos laina myönnetään 1 päivänä toukokuuta (laina-aika kahdeksan kuukautta vuoden loppuun saakka), viitekorkona käytettävä peruskorko lasketaan interpoloimalla kuuden kuukauden ja yhdeksän kuukauden Euribor-korko. Saksa selvensi lisäksi, että lainan jatkamisvuoden jälkeisestä tammikuusta alkaen lainan korko on 12 kuukauden Euribor lisättynä riskimarginaalilla. Saksa esitti yhteenvedon kertyneistä lainamääristä ja ehdoista, ja ne on kerätty taulukkoon 3.

Taulukko 3

Yleiskatsaus FLH:n osakaslainoista ajalla 13.12.2006–1.1.2012

Päivämäärä	Määrä (milj. euroa) (yhteenlasketut)	Euribor	Riskimarginaali	Kokonaiskorko (Euribor + marginaali)
13.12.2006	(...)	3,90	(...)	(...)
1.1.2007	(...)	3,90	(...)	(...)
1.1.2008	(...)	4,73	(...)	(...)
1.1.2009	(...)	3,03	(...)	(...)
1.1.2010	(...)	1,25	(...)	(...)
1.1.2011	(...)	1,50	(...)	(...)
1.1.2012	(...)	1,94	(...)	(...)

Lähde: Saksan 26 päivänä huhtikuuta 2012 esittämät tiedot, liite 14.

- (91) Riskimarginaalista vuosina 2006–2008 Saksa totesi, että tuolloin käytettiin [...] peruspisteen riskimarginaalia. Saksa selvensi, että tämä korko määritettiin vertaamalla seuraavien lainasopimusten lainaehtoja:
- a) Lainasopimus, MFAG ja Sachsen LB, 19./22.8.2003, jossa marginaaliksi määritettiin [...] peruspistettä vuodessa;
 - b) Lainasopimus, MFAG ja Sachsen LB/Nord LB, 16.5.2007, jossa marginaaliksi määritettiin [...] peruspistettä vuodessa;
 - c) Lainasopimus, MFAG ja Postbank, 28.6.2007/15.7.2007, jossa marginaaliksi määritettiin [...] peruspistettä vuodessa.
- (92) Saksa totesi, että laskettu keskimääräinen riskimarginaali pyöristettiin keskimäärin [...] peruspisteestä [...] peruspisteeseen.
- (93) Vuonna 2009 asetetun [...] peruspisteen riskimarginaalin osalta Saksa selvensi, että sen suuruus määritettiin vertaamalla Sachsen Bankin 8 päivänä tammikuuta 2009 ja Nord LB:n 9 päivänä tammikuuta 2009 tekemän alustavan tarjouksen ehtoja sekä MFAG:n lainasopimuksia Sachsen LB:n kanssa (19/22 päivänä elokuuta 2003) ja Postbankin kanssa (28 päivänä kesäkuuta ja 15 päivänä heinäkuuta 2007). Saksa totesi, että varovaisuussyistä marginaali pyöristettiin keskimäärin [...] peruspisteestä [...] peruspisteeseen.
- (94) Saksan toimittamien tietojen mukaan riskimarginaali vuonna 2010 oli [...] peruspistettä. Lisäksi Saksa totesi, että tämä määrä oli laskettu vertaamalla Sachsen LB:n ⁽²²⁾ 11 päivänä tammikuuta ja Nord LB:n ⁽²³⁾ 14 päivänä tammikuuta 2010 tekemää alustavaa tarjousta ja MFAG:n ja Sachsen LB:n 19/22 päivänä elokuuta 2003 tekemää

⁽²²⁾ Sachsen LB:n 14 päivänä tammikuuta 2010 tekemä lainatarjous, jossa ehdotetaan marginaaliksi 55–80 peruspistettä vuodessa riippuen lainan määrästä (mitä suurempi lainamäärä, sitä alhaisempi marginaali).

⁽²³⁾ Nord LB:n 11 päivänä tammikuuta 2010 tekemä lainatarjous, jossa ehdotetaan riskimarginaaliksi 22–238 peruspistettä vuodessa riippuen lainan määrästä.

lainasopimusta. Saksa totesi, että varovaisuussyistä keskimääräinen marginaali pyöristettiin jälleen keskimäärin [...] peruspisteestä [...] peruspisteeseen.

- (95) Saksa toteaa, että vuonna 2011 käytetty korko oli [...] peruspistettä ja että laskelma perustui Sachsen Bankin ja Nord LB:n 29 päivänä kesäkuuta 2011 tekemien alustavien tarjousten vertailuun sekä Postbankin ja MFAG:n 28 päivänä kesäkuuta/15 päivänä heinäkuuta 2007 tekemään lainasopimukseen ja Sachsen LB:n ja MFAG:n 19/22 päivänä elokuuta 2003 tekemään lainasopimukseen. Saksan mukaan laskettu marginaali pyöristettiin jälleen keskimäärin [...] peruspisteestä [...] peruspisteeseen.

3.3.2 Markkinalähtöisen vertailuarvon soveltaminen FLH:n markkinakoron määrittämiseksi

- (96) Saksa katsoi, että FLH:n osakaslainojen markkinaehtoisuutta olisi arvioitava markkinalähtöisten vertailuarvojen perusteella, ei vuonna 2008 annetun viitekorkotiedonannon pohjalta.
- (97) Lisäksi Saksa väitti, että MFAG:n ja Sachsen LB:n välinen lainasopimus 19/22 päivästä elokuuta 2003 oli todellakin soveltuva vertailuarvo osakaslainojen korkojen markkinaehtoisuuden arvioimiseksi. Saksa torjui väitteen, jonka mukaan MFAG:n ja Sachsen LB:n välinen lainasopimus ei olisi sopiva perusta vertailuanalyysille, koska se oli tehty FLH:n sijaan eri edunsaajan, MFAG:n kanssa. Saksa huomautti, että komissio itse piti MFAG:tä ainoastaan välineenä varojen siirtämiseksi FLH:lle, ei varsinaisena edunsaajana. Saksa selitti, että MFAG:n ja FLH:n välinen hallinta- ja voiton- ja tappionjakosopimus velvoitti FLH:n siirtämään kaikki voittonsa MFAG:lle ja edellytti MFAG:n kattavan kaikki FLH:n tappiot, joten FLH:n vuosittainen voitto/tappio oli aina nolla. Näin ollen konserniin kuuluvalla yhtiöllä määritetty korko oli aina sama kuin emoyhtiölle myönnetty korko ja päinvastoin.
- (98) Saksa katsoi, että vaikka lainasopimus tehtiin vuonna 2003, siihen sisältyi vuoteen 2013 ulottuva pitkäaikainen laina-ajan pidentäminen, jonka yhteydessä lainan korko vahvistettiin kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tässä yhteydessä Saksa totesi, että [...] peruspisteen riskimarginaalia sovellettiin siten vuosina 2006–2008, ja sitä sovellettaisiin edelleen nykyään. Saksa ei myöskään yhtynyt komission väitteeseen, jonka mukaan Sachsen LB pystyi tarjoamaan [...] peruspisteen korkomarginaalin vain EIP:n rahoituksen kautta saadun matalamman korkotason avulla, mikä ei pidä paikkaansa. Saksan mukaan EIP:n rahoituksella ei ollut mitään vaikutusta korkomarginaalin määrittämiseen [...] peruspisteeksi.
- (99) Saksa hylkäsi myös komission havainnon, jonka mukaan Postbankin ja MFAG:n välistä lainasopimusta ei voitaisi käyttää vertailuarvona. Se tehtiin FLH:n hyväksi, siitä ei ollut sovittu eri aikaan, eikä maksuun sovellettu tiettyjä edellytyksiä. Lisäksi Saksan mukaan Sachsen LB:n ja Nord LB:n 16 päivänä toukokuuta 2007 tekemä sitova rahoitustarjous oli soveltuva vertailuarvo.
- (100) Tämän ohella Saksa viittasi komission esittämiin epäilyihin siitä, voidaanko sähköpostitse esitettyjä alustavia ehdotuksia, joihin ei liity tarkoitusta tehdä oikeudellisesti sitovaa lainasopimusta, pitää luotettavana markkinavertailuarvona ⁽²⁴⁾. Se totesi, että sekä Nord LB:llä että Sachsen Bankilla oli pitkäaikainen liikesuhde MFAG:n kanssa ja niitä pidettiin säännöllisesti ajan tasalla FLH:n ja MFAG:n taloudellisesta tilanteesta, joten alustavat ehdotukset perustuivat perusteelliseen riskinarviointiin.
- (101) Lisäksi Saksa huomautti, että vaikka lainojen markkinaehtoisuus tai tukiekvivalentti tai molemmat testattaisiin vuonna 2008 annetun viitekorkotiedonannon mukaisesti, niihin ei voitaisi todeta sisältyvän valtiontukea. Saksa painotti, että viitekoron uutta laskentatapaa sovellettiin vasta 1 päivästä heinäkuuta 2008. Näin ollen ennen kyseistä päivää tehtyihin lainasopimuksiin on sovellettava aiempaa viitekorkotiedonantoa.

3.3.3 MFAG:n/FLH:n luottoluokitus

- (102) Saksa vahvistaa, että FLH:lla ei ole julkisten luottoluokituslaitosten määrittämää luokitusta. Saksa totesi kuitenkin, että sen luottokelpoisuudesta voidaan tehdä päätelmiä tiettyjen osoittimien perusteella. Saksa totesi edelleen, että FLH:n suurin osakkeenomistaja on MFAG, joka omistaa 94 prosenttia FLH:n osakkeista. Saksa katsoo, että koska MFAG:n ja FLH:n välillä on 6 päivänä joulukuuta 2000 tehty tappion- ja voitonjakosopimus, joka velvoittaa MFAG:n kattamaan FLH:lle aiheutuneet tappiot, FLH:n luottoluokitus olisi oltava vähintään sama (tai parempi) kuin sen emoyhtiön MFAG:n.

⁽²⁴⁾ Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 95 kappale.

- (103) Saksa totesi, että MFAG:llä ei ole julkisten luottoluokituslaitosten määrittämää luokitusta. Saksa esitti kuitenkin joitakin MFAG:stä laadittuja pankkien sisäisiä luottoluokituksia. Saksan mukaan Nord LB oli luokitellut MFAG:n vuonna 2006 sisäisen luokitusasteikkonsa luokkaan [...] (maksukyvyttömyyden todennäköisyys [...] prosenttia), joka vastaa Standard & Poor'sin luokitusta [...]–[...], Moody's-yhtiön luokitusta [...]–[...] ja Fitchin luokitusta [...]–[...]. Saksa totesi lisäksi, että MFAG on ollut tässä luottoluokitusluokassa vuodesta 2006. Se selosti myös, että Nord LB oli vahvistanut tämän arvion 2 päivänä elokuuta 2011 ja 20 päivänä huhtikuuta 2012. Lisäksi Saksa ilmoitti, että myös Deutsche Kreditbank AG (DKB) on antanut luokitustietoja, joissa se vahvistaa, että MFAG:n vuoden 2006 tilinpäätöstietojen perusteella yritykselle on määritetty pankin sisäisellä luokitusasteikolla luokitus [...], joka vastaa Standard & Poor'sin luokitusta [...] ja Moody'sin luokitusta [...].
- (104) Taulukossa 4 esitetään yhteenveto MFAG:lle vuosina 2006–2012, jäljempänä 'tarkastelujakso', määritetyistä luokituksista.

Taulukko 4

MFAG:n luottoluokitus vuosina 2006–2012

(...) ⁽²⁵⁾

3.3.4 Tappio-osuus (LGD)

- (105) Lainoille asetettujen vakuuksien ja tappio-osuuden osalta Saksa totesi, että FLH:n osakkeenomistajat myöntävät lainat väliaikaisrahoituksena, mikä tarkoittaa sitä, että ne olisi muunnettava pääomaksi komission hyväksynnän jälkeen. Tämän vuoksi lainoilla ei Saksan mukaan ole vakuuksia.
- (106) Saksa ilmoitti, että osakaslainoilla ei ole tarkkoja takaisinmaksumääryksiä, koska oletuksena oli, että lainat muunnetaan omaksi pääomaksi, eikä niitä näin ollen makseta takaisin. Saksa totesi, että jos lainoja ei muutettaisi omaksi pääomaksi sen vuoksi, että komissio ei hyväksyisi infrastruktuuri-toimenpiteiden rahoitusta, lainasopimus voidaan Saksan siviililain (*Deutsches Bürgerliches Gesetzbuch*) 488 §:n 3 momentin mukaisesti irtisanoa kolmen kuukauden kuluessa. Sopimuksen irtisanominen johtaa lainamäärän erääntymiseen korkoineen.
- (107) Saksa väittää, että vaikka lainoilla ei ole vakuuksia, FLH:n tappio-osuuden olisi katsottava olevan ainakin alle [...] prosenttia ja jopa lähellä [...] prosenttia, koska FLH:n varat (toisin sanoen [...] miljoonaa euroa vuonna 2010) ovat suuremmat kuin sen vastuut ([...] miljoonaa euroa vuonna 2010). Saksa katsoo, että konkurssitapauksessa FLH:n varat riittävät kattamaan nämä vaateet.
- (108) Saksa totesi, että FLH:n varoja, jotka koostuvat muun muassa maaomaisuudesta, rakennuksista, teknisistä laitteista ja koneista, ei ole pantattu millään tavalla sen osakkeenomistajien tai ulkopuolisten velkojien hyväksi.

3.3.5 Pääomanlisäyksistä ei ole saatu etua

- (109) Lentoaseman rakentamiseen suunnattujen pääomanlisäysten osalta Saksa korosti, että markkinataloustoimijatestiä ei voida soveltaa, koska lentoaseman rakentaminen on yleinen talouspoliittinen toimenpide, joka ei kuulu valtiontukien valvonnan piiriin.

3.4 TUEN SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE

- (110) Saksa väitti, että vaikka suunniteltujen toimenpiteiden rahoitus katsottaisiin valtiontueksi, se soveltuisi sisämarkkinoille, koska se täytti edellytykset, jotka esitetään vuoden 2005 ilmailusuuntaviivojen 61 kohdassa. Vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen voimaantulon jälkeen Saksa katsoi tuen olevan myös näiden suuntaviivojen 5 jaksossa esitettyjen yhteisten periaatteiden mukaista.

3.4.1 Selkeästi määritelty yhteisen edun mukainen tavoite

- (111) Saksa totesi, että kyseessä olevien investointien rahoitus palvelee selkeästi määriteltyä yhteisen edun mukaista tavoitetta.

⁽²⁵⁾ Liikesalaisuus.

- (112) Tässä yhteydessä Saksa ilmoitti, että lentorahtiala, erityisesti pikarahtiala on kasvamassa merkittävästi erityisesti Leipzig/Hallen lentoasemalla (vuosina 2007–2010 rahtimäärä kasvoi 101 364 tonnista 663 059 tonniin). Saksa selosti lisäksi lentorahtiyriyten lisäävän toimintakapasiteettiaan. Saksan mukaan kolmessa tärkeimmässä lentorahdin keskuksessa (Frankfurt/Main, München ja Köln/Bonn) on rajoitettu yölentoja. Saksa väittää lisäksi, että 4 päivänä huhtikuuta 2012 annetun tuomion mukaan Frankfurt/Mainin lentoasemalla ei saa enää suorittaa yölentoja. Näin ollen Saksa katsoo, että FLH auttaa myös helpottamaan muiden Saksan rahtiliikenteen lentoasemien ruuhkaisuutta.
- (113) Lentoaseman osuudesta alueen liikenneyhteyksien parantamiseen Saksa toteaa, että suunniteltu hanke on osa lentoaseman kehittämisstrategiaa, joka sisältyy vuonna 2004 laadittuun Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskevaan (vuoteen 2020 ulottuvaan) yleissuunnitelmaan, jossa lentoaseman todetaan olevan yhteisön yhteyslentoasema. Lentoasema sijaitsee Keski-Saksassa (Euroopan laajuisen liikenneverkon ja yleiseurooppalaisten liikennekäytävien viiden pääväylän läheisyydessä) kahden moottoritien leikkauskohdassa. Nämä moottoritiet yhdistävät Pohjois- ja Etelä-Euroopan (A 9) sekä Länsi- ja Itä-Euroopan (A 14). Lisäksi lentoasemalla on yhteydet rautatie- ja maantieverkostoon. Saksa totesi, että yhteydet rautatie- ja maantieverkostoon tehostavat rahtiliikennettä. Hanke myös edistää Saksan mukaan ”yhdenmukaisen eurooppalaisen lentoliikenneverkon kehittämistä” Euroopan lentoasemien kapasiteettia, tehokkuutta ja turvallisuutta koskevan toimintasuunnitelman ⁽²⁶⁾ 12 kohdan mukaisesti, jonka mukaan ”olisi suotavaa saada käyttöön alueellisilla lentoasemilla olevaa piilevää kapasiteettia, mutta se edellyttää, että jäsenvaltiot noudattavat valtiontukia koskevaa yhteisön lainsäädäntöä”.
- (114) Saksa katsoi edelleen, että hankkeen toteuttamisella odotetaan olevan myönteinen vaikutus koko alueeseen, ja se vaikuttaa merkittävästi alueen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen. Investointihankkeen myötä erityisesti liikenneyhteydet alueelle paranevat ja alue houkuttelee enemmän investoijia ja vierailijoita. Saksa väitti investointihankkeella olevan myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen. Tämän väitteen tueksi Saksa totesi työttömyysasteen olevan Sachsenin alueella 10,3 prosenttia ja Sachsen-Anhaltissa 11,2 prosenttia, mikä on Saksan keskiarvoa (6,9 %) korkeampi.
- (115) Näin ollen Saksa katsoi, että valtiontuki palvelee selkeästi määriteltyä yhteisen edun mukaista tavoitetta.

3.4.2 Tukitoimenpiteiden tarve

- (116) Saksa väittää, että yksikään yksityinen sijoittaja ei olisi kiinnostunut rahoittamaan näitä infrastruktuuritoimia. Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemalla on ajan mittaan kasaantuneita investointitarpeita. Lisäksi toimenpiteet koskevat Saksan mukaan pitkän aikavälin infrastruktuuri-investointeja, jotka vastaavat lentoaseman tarpeisiin rahtiliikenteen kasvaessa tulevaisuudessa. Esittämättä todisteita Saksa väittää, etteivät toimenpiteet ole suhteettoman suuruisia eivätkä aiheuta kohtuuttomia kustannuksia. Saksa katsoo, että valtion rahoituksen supistaminen entisestään ei ole mahdollista, sillä tämän suuruusluokan infrastruktuuria ei voida rahoittaa lentoasemien pitäjien omista varoista.
- (117) Saksa on ottanut esiin myös väitteen, jonka mukaan lentoaseman palveluista saadut tulot eivät kata infrastruktuurin rakentamisen kustannuksia, ja perustellut tätä väitettä rahoitusvajeella ja vaihtoehtoisella arvioinnilla.
- (118) Näin ollen Saksa katsoo, että tuki merkitsee huomattavaa parannusta investointihankkeeseen, jota markkinat itse eivät saa aikaan, ja että valtion toimenpiteet ovat tarpeen.

3.4.3 Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus

- (119) Saksa väittää, että tuki olisi tarkoituksenmukainen tukitoimenpide. Saksa toteaa, että koska lentoasema sijaitsee entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa, siellä on kasautunutta investointitarvetta ja siellä on tehtävä huomattavia investointeja lyhyemmässä ajassa kuin muilla lentoasemilla.

⁽²⁶⁾ Euroopan lentoasemien kapasiteettia, tehokkuutta ja turvallisuutta koskeva toimintasuunnitelma, KOM(2006) 819 lopullinen, 24.1.2007.

- (120) Lisäksi Saksan mukaan infrastruktuuriin liittyviä toimenpiteitä ei olisi toteutettu lainkaan ilman valtiontukea. Tämän tueksi Saksa esitti, että vuonna 2005 MFAG-konserni tuotti 83,8–118 miljoonan euron tulot ja FLH 47–80 miljoonan euron tulot. Näin ollen Saksa katsoo, että 255,625 miljoonan euron investointimäärä on yli 2–3 kertaa suurempi kuin MFAG:n konsolidoidut tulot ja yli 3–5 kertaa suurempi kuin FLH:n tulot sen jakson aikana, jona infrastruktuurihankkeista on päätetty.
- (121) Lisäksi Saksa totesi, että tulojen ja investointien määrän välinen suhde osoittaa, että asianomaiset yritykset eivät toteuttaisi näitä toimenpiteitä ilman julkista rahoitusta.

3.4.4 Kannustava vaikutus

- (122) Kannustavan vaikutuksen osalta Saksa totesi, että kyseessä oleviin infrastruktuuri-toimenpiteisiin kohdennettu valtiontuen määrä ja intensiteetti olivat perusteltuja. Saksa väitti, että infrastruktuuri-toimenpiteitä ei olisi toteutettu lainkaan ilman valtion rahoitusta (ks. 3.4.3 jakso).
- (123) Saksa katsoo komission näkemyksen vastaisesti, että se, että osa investointihankkeista oli jo saatu päätökseen, ei vähentänyt kannustavaa vaikutusta, koska osakkaiden rahoitussitoumukset oli jo annettu ennen infrastruktuuri-toimenpiteiden täytäntöönpanon alkamista. Saksan mukaan komission väite, jonka mukaan infrastruktuurihankkeet saattavat saada aikaan merkittävää pääoman tuottoa, perustuu kyseisten toimenpiteiden luonteen ymmärtämiseen väärin ja on lisäksi ristiriidassa komission aikaisemman päätöskäytännön kanssa. Saksan mukaan komissio oli jo myöntänyt useissa yhteyksissä, että tällaiset toimenpiteet eivät yleensä tuota merkittävää pääoman tuottoa.

3.4.5 Tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään)

- (124) Saksan mukaan infrastruktuuri-toimenpiteiden oikeasuhteisuus voidaan päätellä myös siitä, että ne auttavat vähentämään muiden Saksan rahtilentoasemien ruuhkaisuutta.
- (125) Lisäksi Saksa totesi, että rahoituksen määrä ja intensiteetti on rajoitettu ehdottoman välttämättömään määrään, jota vaaditaan infrastruktuuri-toimenpiteiden toteuttamiseen. Saksan mukaan kustannukset määritettiin etukäteen hankkimalla kustannusarviot ja alustavat suunnitelmat. Saksa totesi lisäksi, että toisin kuin komissio väittää, lentoasema ei kyennyt lisäämään tulojaan korottamalla lentoasemamaksuja. Saksan käsityksen mukaan tämä johtuu siitä, että useimmat investoinnit liittyvät infrastruktuuri-toimenpiteisiin, joista ei voida määrätä erillisiä maksuja.
- (126) Lisäksi Saksa katsoi, että yleisesti ottaen ei ole mahdollista kattaa lentoaseman infrastruktuurin rakentamisen investointikustannuksia korottamalla lentoaseman käyttäjille aiheutuvia maksuja. Saksan mukaan lentoasemamaksut hyväksyy lentoaseman sijaintipaikan osavaltion lentoasemaviranomainen, joten lentoaseman infrastruktuurin rakentamisen investointikustannuksia ei voida siirtää infrastruktuurin käyttäjien kannettavaksi lentoaseman pitäjän harkinnan mukaan. Saksan mukaan lentoasemamaksujen korottaminen Leipzig/Hallen lentoasemalla ei olisi markkinaehtojen mukaista eikä sitä voisi panna täytäntöön lentoasemaa käyttävien lentoyhtiöiden osalta. Sen mielestä on muistettava, että FLH:n maksut ovat jo nyt tavanomaista markkinatasoa korkeammat.
- (127) Saksa katsoo, että suunnitellun tuen intensiteetti oli perusteltu. Sen mukaan ainoastaan julkisen rahoituksen toteutumisella suunnitellun suuruisena voitiin taata, että investoinnit voidaan toteuttaa tarvittavassa laajuudessa ja aikataulussa. Saksa totesi, että mahdollisuus rahoittaa tällaisia alueellisten lentoasemien infrastruktuuri-toimenpiteitä yksityisesti on osoitettu riittävässä määrin sekä komission päätöksentekokäytännössä että sen seikan myötä, ettei tunneta ainoatakaan tapausta, jossa yksityiset sijoittajat olisivat rahoittaneet tällaisia toimenpiteitä omalla kustannuksellaan.
- (128) Saksa väitti komission hyväksyneen toistuvasti ja usein jopa 100 prosentin tuki-intensiteettejä. Saksan mukaan komission käytäntö on osoittanut, että kyseessä olevia investointeja vastaavien investointien tuki-intensiteetti on oltava vähintään 75 prosenttia, jotta ne voidaan toteuttaa.
- (129) Saksa totesi, että koska FLH on rakennettu Saksan yleisen edun mukaisesti, kyseiset infrastruktuuri-toimenpiteet eivät perustuneet mihinkään liiketoimintasuunnitelmaan, kannattavuuslaskelmaan tai tilinpäätöslaskelmiin.

- (130) Komission pyynnöstä Saksa toimitti rahoitusvajetta koskevat laskelmat, joista esitetään yhteenveto taulukossa 5 ja taulukossa 6.

Taulukko 5

Rahoitusvajeen laskenta – Skenaario I – Vuonna 2014 toteutetuilla pääomanlisäyksillä rahoitetut investoinnit

Skenaario I – Vuonna 2014 toteutetuilla pääomanlisäyksillä rahoitetut investoinnit	milj. euroa
Diskonttokorko ⁽¹⁾	[...] %
FLH:n kokonaiskassavirtojen nettonykyarvo 2006–2015	(...)
Ilmoitettujen investointitoimenpiteiden M1–M16.2 nettonykyarvo (mukaan lukien kustannukset, jotka kuuluvat yleisen edun piiriin kuuluviin toimintoihin)	189,4
Rahoitusvajeen nettonykyarvo	166,9
Tuki-intensiteetti ⁽²⁾	88,1 %

- ⁽¹⁾ Diskonttokorko määritettiin pääomahyödykkeiden hinnoittelumallin (Capital Asset Pricing Model, CAPM) perusteella: $r_e = r_f + \beta_i (\text{MRP})$
 R_f = peruskorko = [...] % 30.12.2005
 β_i = beetakerroin = [...] 1.1.2006
 MRP = riskipremio ennen veroja = [...] % 1.1.2006.

- ⁽²⁾ Rahoitusvajeen nettonykyarvo/investointien nettonykyarvo = 166,9 miljoonaa euroa/189,4 miljoonaa euroa = 88,10 %.

Taulukko 6

Rahoitusvajeen laskenta – Skenaario II – Investointien kanssa samanaikaisesti toteutetuilla pääomanlisäyksillä rahoitetut investoinnit

Skenaario II – Rahoitustarpeen aiheutuessa toteutetuilla pääomanlisäyksillä rahoitetut investoinnit ⁽¹⁾	milj. euroa
Diskonttokorko	[...] %
FLH:n kokonaiskassavirtojen nettonykyarvo 2006–2015	(...)
Ilmoitettujen investointitoimenpiteiden M1–M16.2 nettonykyarvo (mukaan lukien kustannukset, jotka kuuluvat yleisen edun piiriin kuuluviin toimintoihin)	189,4
Rahoitusvajeen nettonykyarvo	142,1
Tuki-intensiteetti ⁽²⁾	75,00 %

- ⁽¹⁾ Investointien aikataulu on sama kuin pääomanlisäysten avulla toteutetulla rahoituksella.

- ⁽²⁾ Rahoitusvajeen nettonykyarvo/investointien nettonykyarvo = 142,1 miljoonaa euroa/189,4 miljoonaa euroa = 75,00 %.

3.4.6 Kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen

- (131) Kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttämiseksi Saksa korosti, että Leipzig/Hallen lentoasemalla toteutettavien infrastruktuuritoimenpiteiden kokonaisvaikutus olisi myönteinen ja että toimenpiteillä ei olisi kohtuutonta vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun. Saksa ilmoitti, että kyseiset infrastruktuuritoimenpiteet eivät ole luonteeltaan kasvuhakuisia, eikä niillä ole vaikutusta liikenteen määrään. Saksa huomautti, että komissio oli jo myöntänyt muissa päätöksissä, että luonteeltaan eik kasvuhakuisilla toimenpiteillä ei ole merkittävää vaikutusta lentoasemien väliseen kilpailuun.
- (132) Saksa jakoi FLH:n mahdolliset kilpailijat kolmeen pääluokkaan: i) Leipzig/Hallen lentoaseman läheisyydessä sijaitsevat lentoasemat, ii) muut rahtiliikenteen lentoasemat Saksassa ja iii) suuret rahtiliikenteen lentoasemat koko unionissa.

- (133) Leipzig/Hallen lentoaseman läheisyydessä sijaitsevista lentoasemista mikään ei Saksan mukaan ole erikoistunut lentorahtiliikenteeseen. Lisäksi Saksa totesi, että mikään läheisistä lentoasemista, kuten Altenburg-Nobitz, Berlin-Brandenburg, Dresden, Erfurt, Hof, Magdeburg, Magdeburg-Cochstedt ja Prahan lentoasema, ole todellisessa kilpailutilanteessa Leipzig/Hallen lentoaseman kanssa. Tämän tueksi Saksa totesi, että jotkin näistä lentoasemista sijaitsevat liian kaukana tai eri talousalueilla, niiden vaikutusalueet ovat melko erilaisia tai lentoasemat ovat hyvin pieniä.
- (134) Muista Saksan rahtiliikenteen lentoasemista Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemaan kohdistui vain vähäistä kilpailua, koska Saksan suurilla lentorahtikeskuksilla (Frankfurt/Main, München ja Köln/Bonn), jotka kilpailivat Leipzig/Hallen kanssa, oli kapasiteetin pullonkauloja tai yölentoja koskevia rajoituksia.
- (135) Kilpailullista päällekkäisyyttä ei Saksan mukaan ollut myöskään muiden unionin rahtilentoasemien, pääasiassa Brysselin ja Vatryn, kanssa. Tässä yhteydessä Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoaseman keskeinen sijainti keskellä Eurooppaa mahdollisti sen, että se palvelee ainoana lentoasemana sekä Länsi- että Itä-Eurooppaa, kun taas Bryssel tai Vatry eivät pysty takaamaan riittävää pääsyä yhä tärkeämmille Keski- ja Itä-Euroopan markkinoille. Vatryn lentoasema on Saksan mukaan hyvin pieni ja esimerkiksi vuonna 2010 lentorahdin määrä Leipzig/Hallen lentoasemalla oli yli 80 kertaa suurempi kuin lentorahdin määrä Vatryn lentoasemalla. Lisäksi Saksa katsoo, että Vatryn lentoasemalla ei ole yhtä hyviä yhteyksiä rautatie- ja maantieverkostoon kuin Leipzig/Hallen lentoasemalla. Brysselin lentoaseman osalta Saksa totesi, että kun Leipzig/Hallen lentoaseman rahtimäärä on lisääntynyt viime vuosina, rahdin määrä Brysselin lentoasemalla on samalla ajanjaksolla vähentynyt. Saksan mukaan Brysselin lentoasemalla on myös merkittäviä yölentoarajoituksia ja näin ollen sen aiheuttama kilpailu on vähäistä.
- (136) Saksa huomautti lisäksi, että toisin kuin komissio väittää, kaikilla mahdollisilla käyttäjillä on tasavertainen ja syrjimätön mahdollisuus käyttää lentoaseman infrastruktuuria. Saksan mukaan yksittäiset lentoaseman käyttäjät eivät ole saaneet perusteettomia määriin perustuvia alennuksia. Saksan käsityksen mukaan komissio käsitteli kysymystä tasavertaisista ja syrjimättömistä mahdollisuuksista käyttää lentoasemaa jo edellisessä päätöksessään, joka koski Leipzig/Hallen lentoaseman rahoitusta ⁽²⁷⁾.
- (137) Näin ollen Saksa katsoo, että mahdollinen valtiontuki voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi.

4 KOLMANSIEN HUOMAUTUKSET

4.1 MITTELDEUTSCHE AIRPORT HOLDING (MFAG)

- (138) MFAG toimitti 26 päivänä lokakuuta 2011 yhdessä FLH:n kanssa huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä. MFAG:n huomautukset ovat pääosin samansuuntaisia kuin Saksan esittämät huomautukset.

4.1.1 Taloudellisen toiminnan ja yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen käsite

- (139) MFAG totesi, että infrastruktuurin rakentaminen Leipzig/Hallen lentoasemalla ei ole taloudellista toimintaa. Siksi kyseinen rahoitus ei kuulu MFAG:n mielestä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. MFAG esitti, että yksityinen sijoittaja ei olisi toteuttanut kyseisiä toimenpiteitä eikä toteuttaisi edelleenkaan. MFAG:n mukaan lentoasemien infrastruktuurilla ei siis ole markkinoita. Tässä yhteydessä MFAG totesi lisäksi, että lentoasemat eivät pysty rahoittamaan infrastruktuuri-investointejaan itse. Se oli huolissaan siitä, että valtiontukisääntöjen soveltaminen lentoasemien infrastruktuuriin johtaa lentoasemainfrastruktuuri-investointien vähentymiseen.
- (140) MFAG totesi myös, että Leipzig/Hallen lentoasemaa kehitettiin yleisen edun piiriin kuuluvana toimintona ja että markkinataloustoimijatesti ei ole sovellettavissa lentoasemainfrastruktuurin rahoitukseen. Tältä osin MFAG väitti, ettei unionissa ole ollut yhtään tapausta, jossa yksityinen investoija olisi rakentanut tai kehittänyt merkittävästi lentoasemaa omilla varoillaan. Näin ollen MFAG katsoo, että markkinataloustoimijatestin käyttämisen sijaan komission on arvioitava, tarjotaanko infrastruktuurin käyttömahdollisuutta kaikille käyttäjille avoimella ja syrjimättömällä tavalla. MFAG totesi lisäksi, että Leipzig/Hallen lentoasemalla tämä toteutuu. Tämän vuoksi infrastruktuuritoimenpiteet eivät olleet perustuneet liiketoimintasuunnitelmaan tai pitkän aikavälin kannattavuusnäkömiin.

⁽²⁷⁾ Komission päätös 2008/948/EY.

- (141) Lisäksi MFAG selosti, että lentoaseman rakentaminen edisti aluepoliittisten tavoitteiden toteutumista ja taloudellisesti epäedullisessa asemassa olevan alueen tukemista. MFAG korosti, että kyseessä on tyyppiesimerkki valtion vastuusta, jota yksityiset sijoittajat eivät voi kantaa, eikä sitä sen vuoksi voida arvioida valtiontukisääntöjen nojalla.
- (142) MFAG väitti vielä, että vaikka infrastruktuurin rahoitus yleensä olisi taloudellista toimintaa (mitä se ei ole), kyseessä olevat toimenpiteet kuuluvat yleisen edun piiriin kuuluvien toimintoihin, eivätkä ne näin ollen ole valtiontukea.
- (143) Yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen osalta MFAG totesi, että komission on erotettava toisistaan lentoliikenteen suojaaminen ulkoisilta uhkilta, lentoliikenteen suojaaminen operatiivisilta uhkilta ja toisaalta kolmansien suojaaminen lentoliikenteen operatiivisilta uhkilta. MFAG katsoi, että operatiivisilta uhkilta suojaamisen ja kolmansien osapuolten oikeuksien suojaamisen olisi katsottava kuuluvan yleisen edun piiriin kuuluvien toimintoihin. MFAG:n mukaan komissio oli päätöksäytännössään katsonut palontorjunta-, lentosuunnistus- ja lennonjohtoalan toimenpiteiden, erityisesti Saksan sääpalvelun (*Deutscher Wetterdienst*) ja lennonvarmistuksen (*Deutsche Flugsicherung*), olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja.

4.1.2 FLH:n osakaslainojen markkinaehtoisuus

- (144) MFAG:n mukaan osakslainat myönnettiin markkinaehdoin. MFAG katsoi, että Nord LB:n ja Deutsche Kreditbank AG:n sille antamat luottoluokitukset olisi otettava huomioon. MFAG selvensi, että Nord LB ja Deutsche Kreditbank AG antoivat MFAG:lle ja FLH:lle luokituksen [...] ja arvioivat maksukyvyttömyyden todennäköisyydeksi keskimäärin [...] prosenttia. MFAG totesi myös, että luottokelpoisuusluokitus [...] on verrattavissa Standardin & Poor'sin ulkoiseen luottoluokitusluokkaan [...]–[...], Moody'sin luokkaan [...]–[...] ja Fitchin luokkaan [...]–[...].
- (145) MFAG totesi lisäksi, että FLH:n osakslainoilla on myös erittäin suuret vakuudet. Lisäksi MFAG selvensi, että FLH:n lainat käytetään rahoittamaan kestäviä infrastruktuuri-investointeja. MFAG:n mukaan FLH:n omaisuuseriä ei ole pantattu kiinnityksillä (*Grundpfandrechte*). Näin ollen MFAG on sitä mieltä, että kun otetaan huomioon erittäin hyvä luokitus ja hyvä vakuustaso, riskimarginaaliksi olisi asetettava enintään [...] peruspistettä.
- (146) Koska FLH:n lainojen riskimarginaaleiksi on asetettu [...]–[...] peruspistettä, MFAG katsoo, että lainat ovat markkinaehtoisia eikä niihin siten sisälly valtiontukea.

4.1.3 Tuen soveltuvuus sisämarkkinoille

- (147) MFAG katsoo, että pääomanlisäykset soveltuvat joka tapauksessa sisämarkkinoille.
- (148) MFAG totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemalla on merkittävä myönteinen vaikutus alueen työllisyyteen, sillä se työllistää 5 100 suoraan lentoasemalla työskentelevää henkilöä (mukaan luettuina MFAG:n, lentoyhtiöiden, ravintoloiden, catering-palveluyritysten, julkisten viranomaisten ja muiden yritysten työntekijät) ja välillisesti noin 8 100 työntekijää.
- (149) Lisäksi MFAG korosti, että muiden lentoasemien (Frankfurt/Main, München, Berliini, Düsseldorf ja Hampuri) kapasiteetin pullonkaulojen ja yölentorajoitusten vuoksi Leipzig/Hallen lentoasemalla on tärkeä rooli näiden muiden Saksan lentoasemien ruuhkien vähentämisessä, mikä parantaa toimitusvarmuutta koko Saksassa.
- (150) Lentoasemamaksujen syrjimättömyyden luonteen osalta MFAG totesi, että Leipzig/Hallen lentoaseman lentoasemamaksutariffin tarkoituksena ei ole suosia vain yhtä lentoyhtiötä, vaan kaikilta lentoyhtiöiltä peritään samat laskeutumismaksut. Näin ollen infrastruktuuri on kaikkien sen käyttäjien käytettävissä yhdenmukaisella ja syrjimättömällä tavalla.
- (151) Tuen välttämättömyydestä ja sen kannustavasta vaikutuksesta MFAG totesi, että toimenpiteitä ei olisi toteutettu ilman osakslainoja tai pääomanlisäyksiä. MFAG:n mukaan investoinnin kokonaismäärä 225,6 miljoonaa euroa on kaksi tai kolme kertaa niin suuri kuin MFAG:n keskimääräinen liikevaihto ja yli viisi kertaa FLH:n keskimääräinen vuosittainen liikevaihto jaksolla, jonka aikana infrastruktuurihankkeista päätettiin. MFAG:n mukaan se seikka, että toimenpiteet on jo osittain toteutettu, ei sulje pois kannustavaa vaikutusta, koska nämä toimenpiteet on toteutettu vasta rahoitustakuiden ja julkisten osakkaiden päätösten saamisen jälkeen. Julkiset osakkaat myös antoivat väliaikaisen rahoituksen osakslainojen välityksellä.

- (152) MFAG:n mielestä kyseiset toimenpiteet eivät vääristäneet kilpailua. Lisäksi MFAG katsoi, ettei Brysselin tai Vatryn lentoasemalle aiheutunut kielteistä vaikutusta. MFAG:n mukaan Brysselin lentoaseman haittapuolena ovat yölen-
torajoitukset, jotka olivat syynä siihen, että DHL päätti siirtyä pitkällä aikavälillä Leipzig/Hallen lentoasemalle. Vatryn lentoaseman osalta MFAG totesi, että lehtiartikkelien mukaan siellä on vain hyvin vähäistä lentorahtitoi-
mintaa (vain noin 5–6 lentoa viikossa).

4.2 ARBEITSGEMEINSCHAFT DEUTSCHER VERKEHRSFLUGHÄFEN (ADV)

- (153) ADV esitti huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä 27 päivänä lokakuuta 2011. ADV:n
huomautukset vastaavat täysin MFAG:n huomautuksia. ADV huomautti, että Leipzig/Hallen lentoasema on tärkeä
alueellisen kehityksen kannalta.

4.3 DEUTSCHE FLUGSICHERUNG (DFS)

- (154) DFS esitti huomautuksensa 28 päivänä lokakuuta 2011 päivätyllä kirjeellä.
- (155) DFS totesi, että infrastruktuurihankkeet M3–M8 ja M10 (ks. taulukko 2) edistävät lentoliikenteen turvallista ja
joustavaa hallintaa Leipzig/Hallen lentoasemalla. DFS totesi myös, että M3 auttoi lievittämään rullausteihin ja
rullasiltoihin kohdistuvaa painetta. M5 oli pikaisesti tarpeen sen varmistamiseksi, ettei lentoaseman eteläosassa
ole esteitä rullaukselle. M8:n tehtävänä oli toimia lentopelastus- ja hätäoperaatioiden tukikohtana. DFS:n mukaan
M10 edistäisi lisäksi sen lentoliikennelain (*Luftverkehrsgesetz*) 29b §:n 2 momentin mukaista työtä, jonka tavoitteena
oli suojata kansalaisia kohtuuttomalta melulta.

4.4 MFAG:N JA/TAI FLH:N OSAKKEENOMISTAJAT

4.4.1 Nordsachsenin piirikunta

- (156) Nordsachsenin piirikunta esitti huomautuksensa 27 päivänä lokakuuta 2011 päivätyllä kirjeellä.
- (157) Nordsachsenin piirikunta totesi, että lentoasema on tärkeä alueen taloudellisen kehityksen ja työllisyyden veturi.
Lisäksi piirikunta huomautti, että historiallisista syistä lentoasemalla tarvitaan lisäinvestointeja kiireellisemmin kuin
muilla Saksan lentoasemilla. Se katsoi, että yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja on tulkittava nykyistä laa-
jemmin.
- (158) Nordsachsenin piirikunta huomautti lisäksi, että lentoasemamaksut eivät riitä rahoittamaan tarvittavia investointeja.
Se katsoi, että suunnitelluilla pääomanlisäyksillä oli kannustava vaikutus. Piirikunta päätti huomautuksensa totea-
mukseen, jonka mukaan lentoasema ei olisi voinut ilman kyseistä rahoitusta panna infrastruktuurihanketta täytän-
töön.

4.4.2 Dresdenin kaupunki

- (159) Dresdenin kaupunki, MFAG:n vähemmistöosakas, esitti huomautuksensa 28 päivänä lokakuuta 2011. Dresdenin
kaupungin huomautukset olivat samansuuntaisia kuin MFAG:n ja Nordsachsenin piirikunnan huomautukset.
- (160) Dresdenin kaupunki totesi lentoaseman olevan alueen suurin työnantaja, joka työllistää suoraan 5 100 henkilöä.
Näin ollen Dresdenin kaupunki korosti sitä, että lentoasema on merkittävä piristysruiske alueen taloudelle. Lisäksi
Dresdenin kaupunki väitti, että yölentoluvan myötä Leipzig/Hallen lentoasemalla on tärkeä rooli muiden Saksan
lentoasemien ruuhkien purkajana.
- (161) Dresdenin kaupunki katsoi, ettei lentoasemainfrastruktuurin investointikustannuksia voida rahoittaa kokonaan
lentoaseman käyttäjiltä perittävillä lentoasemamaksuilla. Se totesi lisäksi, että lentoasemien kehittäminen on yleensä
perinteisesti rahoitettu julkisin varoin. Lisäksi Dresdenin kaupungin mukaan lentoaseman pitäjät eivät Saksassa
määrää lentoasemamaksuja vapaasti, vaan niiden on oltava julkisten viranomaisten virallisesti hyväksymiä.
- (162) Dresdenin kaupunki totesi myös, että Leipzig/Hallen lentoaseman infrastruktuuri-toimenpiteillä ei ole kohtuutonta
vaikutusta sisämarkkinoihin, koska kaikki kilpailevat lentoasemat Saksassa ja muissa maissa toimivat lähes täydellä
kapasiteetilla, kun taas Vatryn lentoasemalla toimintaa ei juurikaan ole.

4.4.3 Leipzigin kaupunki

- (163) Komissio sai 28 päivänä lokakuuta 2011 huomautuksia Leipzigin kaupungilta, joka on MFAG:n osakkeenomistaja. Leipzigin kaupungin huomautukset olivat täysin yhteneväisiä Dresdenin kaupungin ja MFAG:n huomautusten kanssa.

4.5 LENTORAHDIN HUOLITSIJAT JA PAKETTIENTEN PIKAKULJETUSYHTIÖT

4.5.1 European Air Transport Leipzig (EAT)

- (164) EAT, Leipzig/Hallen lentoasemalle sijoittautunut lentorahtiyhtiö, esitti 27 päivänä lokakuuta 2011 huomautuksia menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä. EAT ilmoitti olevansa Deutsche Post AG:n kokonaan omistama tytäryhtiö ja käyttävänsä Leipzig/Hallen lentoasemaa pääkeskuksenaan.
- (165) EAT totesi, että sen tietojen mukaan kaikilla mahdollisilla käyttäjillä on tasavertainen ja syrjimätön mahdollisuus käyttää infrastruktuuria. EAT:n mielestä tätä tukee erityisesti läpinäkyvä, kaikkiin käyttäjiin sovellettava hinnoittelu.

4.5.2 Lufthansa Cargo

- (166) Lufthansa Cargo toimitti huomautuksensa 26 päivänä lokakuuta 2011. Sen huomautukset vastaavat täysin EAT:n huomautuksia. Lufthansa Cargo vahvisti, että kaikilla mahdollisilla käyttäjillä on tasavertainen ja syrjimätön mahdollisuus käyttää lentoasemaa.

4.5.3 Emons Spedition

- (167) Emons Spedition toimitti huomautuksensa 18 päivänä lokakuuta 2011. Sen huomautukset vastaavat täysin EAT:n huomautuksia. Emons korosti sitä, että lentoasemien infrastruktuurin parantamisen julkisen rahoitus on välttämätöntä lentoasemien ja niiden käyttäjien kannalta.

4.5.4 Spero Logistics Europe

- (168) Spero Logistics Europe toimitti huomautuksensa 28 päivänä lokakuuta 2011. Sen huomautukset vastaavat täysin EAT:n ja Emons Speditionin huomautuksia.
- (169) Lisäksi Spero totesi, että lupa harjoittaa yölentoja on erityisen tärkeää lentorahtiliikenteelle. Se täsmensi päättäneensä perustaa toimintonsa keskuksen Leipzig/Halleen sen maantieteellisen sijainnin vuoksi (keskellä Eurooppaa, josta on pääsy Euroopan suurimmille markkinoille ja lyhyempi lentoaika Aasiaan).

4.5.5 Deutsch Russische Wirtschaftsallianz e.V. (saksalais-venäläinen taloudellinen etuyhdistys)

- (170) Saksalais-venäläinen taloudellinen etuyhdistys, jäljempänä 'Wirtschaftsallianz' esitti huomautuksissaan 25 päivänä lokakuuta 2011, että lentoaseman kehittäminen on olennaista alueen talouskasvun kannalta.
- (171) Wirtschaftsallianz totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemalla on tärkeä tehtävä SALIS-hankkeessa, joka on perustettu Afganistanissa toteutettavien Nato-operaatioiden erityiskuljetuksia varten. Wirtschaftsallianz väitti, että vain Leipzigissa on tällä hetkellä edellytykset toteuttaa tämä hanke. Wirtschaftsallianz selosti, että tämä koskee erityisesti Naton toimintaohjeisiin sisältyviä turvallisuusvaatimuksia, ympärivuorokautista toimilupaa, 3 000 metrin pituisia kiitoteitä, riittäviä varastointi- ja lastausalueita ja hankkeessa käytetyn vuokratun venäläisen ilma-aluksen teknistä kunnossapitokapasiteettia.

4.5.6 Muut huolitsijat ja yhdistykset

- (172) Komissio sai huomautuksia myös seuraavilta yrityksiltä: Skyline Air Services, Netzwerk Logistik Leipzig-Halle e.V., Kühne+Nagel, Jet-Speed, Jade Cargo, Baring, Air Cargo Club Deutschland, Aerologic ja Volga-Dnepr. Niiden huomautukset vastaavat täysin EAT:n huomautuksia, joissa korostetaan Leipzig/Hallen lentoaseman merkitystä aluekehityksen ja kulkuyhteyksien kannalta.

4.6 MATKUSTAJALIIKENNETTÄ HARJOITTAVAT LENTOYHTIÖT JA MATKAILUJÄRJESTÖT

4.6.1 Germanwings

- (173) Deutsche Lufthansa AG:n tytäryhtiö Germanwings esitti huomautuksensa 26 päivänä lokakuuta 2011.

- (174) Germanwings totesi, että lentoasemien infrastruktuurin rakentamista ja kehittämistä ei voitu rahoittaa kokonaan lentoasemamaksuilla. Germanwings selitti, että hyvin suuri osa menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainituista toimenpiteistä liittyi lentoturvallisuustoimenpiteisiin tai turvallisuussääntöjen täytäntöönpanotoimenpiteisiin. Germanwings totesi lisäksi, että kyseiset toimenpiteet eivät kuulu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.
- (175) Germanwings korosti, että komission olisi otettava huomioon Leipzig/Hallen lentoaseman erityistilanne ja Saksan yhdistymisen vuoksi kasautunut lentoasemainfrastruktuuri-investointien tarve.
- (176) Lisäksi Germanwings totesi, että Leipzig/Hallen lentoaseman infrastruktuuri on kaikkien mahdollisten käyttäjien käytettävissä ilman syrjintää tai tosiasiallista yhdelle lentoyhtiölle myönnettyä etuuskohtelua.

4.6.2 Muut lentoyhtiöt ja matkailujärjestöt

- (177) Komissio sai huomautuksia myös seuraavilta: Austrian Airlines, Alltours, Bundesverband der Deutschen Luftverkehrswirtschaft, Deutscher Reise Verband, ja Bundesverband der Deutschen Tourismuswirtschaft. Niiden huomautukset vastasivat täysin Germanwingsin huomautuksia.

4.7 LENTOASEMAN LÄHELLÄ SIJAITSEVAT YRITYKSET JA YHDISTYKSET

4.7.1 BMW Werk Leipzig (BMW)

- (178) BMW esitti huomautuksensa 27 päivänä lokakuuta 2011 päivätyllä kirjeellä.
- (179) BMW totesi, että Leipzig/Hallen lentoasema on tärkeä paikallisen teollisuuden kannalta ja että sillä on myönteisiä ulkoisia vaikutuksia alueeseen ja sinne sijoittautuneisiin yrityksiin. BMW totesi lisäksi, että komission olisi otettava huomioon ajalta ennen Saksan yhdistymistä kasautunut investointitarve Leipzig/Hallen lentoasemalla. Kun otetaan huomioon lentoaseman merkitys alueelle, BMW katsoo, että julkinen rahoitus olisi katsottava sisämarkkinoille soveltuvaksi.

4.7.2 EADS Elbe Flugzeugwerke (EADS)

- (180) EADS toimitti huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä 27 päivänä lokakuuta 2011 päivätyssä kirjeessä.
- (181) EADS huomautti, että Leipzig/Hallen lentoasema on erittäin tärkeä alueen talouden kannalta ja että se oli ollut merkittävä tekijä EADS:n päättäessä sijoittaa tytäryhtiönsä tälle alueelle.

4.7.3 European Energy Exchange AG (EEX)

- (182) EEX, energiakauppaa harjoittava yhtiö, jonka toimipaikka on Leipzigissa, esitti huomautuksensa 27 päivänä lokakuuta 2011.
- (183) EEX totesi, että Leipzig/Hallen lentoasema oli erittäin merkittävä alueen ja EEX:n työntekijöiden kannalta. EEX ilmoitti lisäksi, että se ei näe mitään mahdollisuutta korvata FLH:ta käyttämällä muita Euroopan lentoasemia.

4.7.4 Industrie- und Handelskammer Halle-Dessau (Halle-Dessaun teollisuus- ja kauppakamari) (IHK)

- (184) IHK toimitti huomautuksensa 26 päivänä lokakuuta 2014.
- (185) Se totesi, että kilpailu unionin lentoasemamarkkinoilla johtaa myönteisiin keskinäisiin riippuvuussuhteisiin. Sen mielestä infrastruktuurin parantaminen yhdessä sijaintipaikassa vaikutti myönteisesti myös muihin lentoasemiin. IHK katsoi lisäksi, että Leipzig/Hallen lentoaseman infrastruktuuri-ohjelman positiiviset verkostovaikutukset olivat erityisen merkittäviä. IHK:n mukaan on otettava huomioon alueen rakenteelliset heikkoudet ja investointitarpeiden kasautuminen itäisessä Saksassa. Lopuksi se totesi, että ilman alkuvaiheen julkisia investointeja ei ole kuviteltavissa, että yksityinen sektori toteuttaisi laajoja jatkoinvestointeja.

4.7.5 Muut järjestöt

- (186) Komissio sai huomautuksia myös seuraavilta: Handwerkskammer zu Leipzig, Industrie- und Handelskammer zu Leipzig, Wirtschaftsinitiative Mitteldeutschland ja Leipziger Messe. Niiden huomautukset vastasivat täysin BMW:n ja EADS:n huomautuksia.

4.8 SCHKEUDITZIN KANSALAISTEN MELUNVASTAINEN ALOITE

- (187) Kansalaisaloite toimitti huomautuksensa 24 päivänä elokuuta 2011.

- (188) Kansalaisaloite ilmoitti jäsentensä huomanneen, että eteläinen kiitotie oli lähes yksinomaan DHL:n käytössä. Kansalaisaloitteen mukaan DHL on lähes ainoa tämän kiitotien ja lentoaseman kaakkoisosan käyttäjä. Kansalaisaloitteen jäsenet totesivat, että koska DHL käyttää tätä infrastruktuuria intensiivisesti, ei voida olettaa, että investoinnit liittyvät matkustajaliikenteeseen.

5 SAKSAN HUOMAUTUKSET KOLMANSIEN ESITTÄMISTÄ HUOMAUTUKSISTA

- (189) Saksa aloitti kommenttinsa toteamalla, että 34 tapauksessa kolmansien esittämässä huomautuksissa tuettiin ilmoitettujen toimien täytäntöönpanoa.
- (190) Saksa totesi, että kolmansien osapuolten huomautukset vahvistivat sen näkemyksen, jonka mukaan kyseiset infrastruktuuritoimenpiteet kuuluvat yleisen edun piiriin kuuluvuihin toimintoihin. Tässä yhteydessä Saksa korosti DFS:n painottamaa seikkaa, että toimenpiteet M3–M8 ja M10 oli toteutettu valtion vastuun täyttämiseksi. Saksa korosti myös sitä, että kolmansista osapuolista monet katsoivat, ettei valtiontukea koskevia sääntöjä voitu soveltaa kyseessä oleviin toimenpiteisiin.
- (191) Lisäksi Saksa totesi, että huomautukset osoittavat selvästi, että julkinen rahoitus on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaista. Saksa huomautti, että erityisesti kaupungit, paikallisviranomaiset ja kauppakamarit sekä alueella sijaitsevat yritykset korostivat lentoaseman taloudellista ja alueellista merkitystä. Saksan mukaan näin ollen on selvää, että lentoaseman rakentaminen ja toiminta palvelevat selkeästi määriteltyä yhteisen edun mukaista tavoitetta. Lisäksi Saksa katsoi, että kolmansien osapuolten huomautukset vahvistivat myös julkisen rahoituksen tarpeellisuuden ja suhteellisuuden.
- (192) Kilpailuun ja kauppaan mahdollisesti kohdistuvasta kohtuuttomasta kielteisestä vaikutuksesta Saksa huomautti, että Vatryn tai Brysselin lentoasemat eivät esittäneet huomautuksia menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä. Saksan mukaan tämä osoitti, ettei kumpikaan näistä lentoasemista ollut huolissaan kyseessä olevien toimenpiteiden mahdollisista kielteisistä vaikutuksista. Saksa huomautti, että tätä näkemystä tukivat myös muut kolmannet osapuolet, kuten Lufthansa Cargo, Austrian Airlines, Germanwings ja Jade Cargo. Saksa totesi lisäksi, että Alltours, Deutscher Reise Verband, BARING ja Aircargo Club Deutschland ilmoittivat myös, että Leipzig/Hallen ja Brysselin tai Vatryn lentoasemien vaikutusalueissa ei ole kilpailullista päällekkäisyyttä.
- (193) Vaatimuksesta taata tasavertainen ja syrjimätön mahdollisuus käyttää lentoasemaa Saksa totesi, että kolmansien osapuolen huomautukset vahvistavat, että lentoasemamaksut oli määritetty syrjimättömällä tavalla.

6 ARVIOINTI

- (194) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.
- (195) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa vahvistetut arviointiperusteet ovat kumulatiivisia. Sen määrittämiseksi, ovatko kyseiset toimenpiteet SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, on tarkasteltava, täyttävätkö ne kaikki seuraavat ehdot. Niiden on
- a) oltava valtion myöntämiä tai valtion varoista myönnettyjä,
 - b) suosittava jotain yritystä tai tuotannonalaa,
 - c) vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua,
 - d) vaikutettava jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

6.1 YRITYKSEN JA TALOUDELLISEN TOIMINNAN KÄSITTEET

6.1.1 Yrityksen käsite

- (196) Tarkasteltaessa sitä, onko kyse valtiontuesta, on selvitettävä aluksi, harjoittaako tuensaaja taloudellista toimintaa ja voidaanko se näin ollen katsoa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi yritykseksi ⁽²⁸⁾.

⁽²⁸⁾ Ks. asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok., s. I-3851, sekä yhdistetyt asiat C-180/98–184/98, Pavlov ym., tuomio 12.9.2000, Kok., s. I-6451.

- (197) Saksa katsoi, ettei SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yrityksen käsitettä voida soveltaa alueellisiin lentoasemiin ainakaan alueellisten lentoasemien infrastruktuurin rahoituksen osalta. Saksan mielestä tällaisen infrastruktuurin rakentaminen ei ole taloudellista toimintaa, vaan yleinen toimenpide, jolla edistetään liikenne-, talous- ja aluepoliittisia näkökohtia. Lisäksi Saksa väitti, että lentoasemien infrastruktuurin rakentaminen ei ole taloudellista toimintaa, koska yksityinen sijoittaja ei harjoittaisi sitä. Saksa totesi lisäksi, että lentoasemilla on keskimääräistä suuremmat kiinteät kustannukset, jotka liittyvät infrastruktuuriin, kalustoon ja toimintaan. Lisäksi niiden toimintavapautta kaventavat tiukat oikeudelliset velvoitteet ja ehdot. Saksa katsoi myös, että viittauksilla Aéroports de Paris -tuomioon ja Leipzig/Halle -tuomioon ei ole merkitystä tarkasteltavana olevien toimenpiteiden kannalta. Aéroports de Paris -tuomion osalta Saksa väitti, että tuomio ei koske lentoasemien infrastruktuurin rakentamista vaan lentoasematoiminnan harjoittamista. Lisäksi Saksa katsoi, että Aéroports de Paris -tuomiossa ei käsitellä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitteen 'yritys' tulkintaa, vaan se koskee SEUT-sopimuksen 102 artiklan tarkoitettua määräävän aseman väärinkäyttöä koskevan kiellon rikkomista. Leipzig/Halle -tuomion osalta Saksa katsoi, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla ei ole vaikutusta ennakkotapauksena oikeuskäytännössä, koska siihen on haettu muutosta.
- (198) "Yrityksen" käsitteen osalta on huomautettava, että Euroopan unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai omistuksesta ja niiden rahoitustavasta ⁽²⁹⁾. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla ⁽³⁰⁾. Toiminnan taloudellinen luonne ei sinällään riipu siitä, tuottaako toiminta voittoa ⁽³¹⁾.
- (199) Asiassa Aéroports de Paris antamassaan tuomiossa ⁽³²⁾ tuomioistuin totesi, että myös lentoasematoiminnan harjoittaminen, joka koostuu lentoasemapalvelujen tarjoamisesta lentoyhtiöille ja eri palveluntarjoajille, on taloudellista toimintaa. Leipzig/Hallen lentoasemaa koskevassa tuomiossa ⁽³³⁾ unionin yleinen tuomioistuin vahvisti, että lentoaseman pitäminen on taloudellista toimintaa, ja että lentoasemainfrastruktuurin rakentaminen on erottamaton osa tätä toimintaa.
- (200) Komissio muistuttaa, että Leipzig/Hallen lentoasemaa koskevassa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että vuodesta 2000 alkaen lentoasemien infrastruktuurin rahoitusta ei ole enää ollut syytä jättää valtiontukisääntöjen soveltamisen ulkopuolelle ⁽³⁴⁾. Sen johdosta asiassa Aéroports de Paris annettun tuomion antamispäivästä (12 päivänä joulukuuta 2000) alkaen lentoasemainfrastruktuurin rakentaminen ja sen toiminnan harjoittaminen on katsottava tehtäväksi, joka kuuluu valtiontukien valvonnan piiriin.
- (201) Unionin yleinen tuomioistuin totesi Leipzig/Hallen lentoasemaa koskevassa tuomiossa myös, että ei ole merkityksellistä, tavoitellaanko lentoaseman infrastruktuurin rakentamisella tai laajentamisella alue-, talous- vai liikennepoliittisia päämääriä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan merkityksellistä ei ole, mihin tavoitteisiin tietyillä toimenpiteillä pyritään, vaan pikemminkin se, mitä vaikutuksia niistä aiheutuu ⁽³⁵⁾.
- (202) Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut Leipzig/Hallen lentoasemaa koskevassa tuomiossa, että lentoasemien infrastruktuurin markkinoiden olemassaolon osoittaa se, että Leipzig/Hallen lentoasema kilpaili muiden alueellisten lentoasemien, erityisesti Vatryn (Ranska) ja Brysselin (Belgia), kanssa DHL:n Euroopan lentorahtikeskuksen sijaintipaikasta.

⁽²⁹⁾ Ks. komission tiedonanto Euroopan unionin valtiontukisääntöjen soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta myönnettävään korvaukseen (EUVL C 8, 11.1.2012, s. 4), 2.1 osa, ja asiaankuuluva oikeuskäytäntö, erityisesti yhdistetyt asiat C-180/98 – C-184/98, Pavlov ym., tuomio 12.9.2000, Kok., s. I-6451, mutta myös asia C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze ym., tuomio 10.1.2006, Kok., s. I-289, asia C-205/03, FENIN v. komissio, tuomio 11.7.2006, Kok., s. I-6295, ja asia C-49/07, MOTOE, tuomio 1.7.2008, Kok., s. I-4863.

⁽³⁰⁾ Asia 118/85, komissio v. Italia, tuomio 16.6.1987, Kok., s. 2599, 7 kohta; asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok., s. I-3851, 36 kohta; Pavlov ym., 75 kohta.

⁽³¹⁾ Yhdistetyt asiat 209/78–215/78 ja 218/78, Van Landewyck, tuomio 29.10.1980, Kok., s. 3125, 88 kohta; asia C-244/94, FFSA ym., tuomio 16.11.1995, Kok., s. I-4013, 21 kohta; ja asia C-49/07, MOTOE, tuomio 1.7.2008, Kok., s. I-4863, 27 ja 28 kohta.

⁽³²⁾ Asia T-128/98, Aéroports de Paris v. komissio, tuomio 12.12.2000, Kok., s. II-3929, vahvistettu asiassa C-82/01 P, tuomio 24.10.2002, Kok., s. I-9297, 75–79 kohta.

⁽³³⁾ Yhdistetyt asiat T-443/08 ja T-455/08, Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig Halle GmbH v. komissio (Leipzig-Hallen lentoasemaa koskeva tuomio), tuomio 24.3.2011, Kok., s. II-1311, erityisesti 93 ja 94 kohta; vahvistettu asiassa C-288/11 P, Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle v. komissio, tuomio 19.12.2012, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁽³⁴⁾ Ks. Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 106 kohta.

⁽³⁵⁾ Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 102 kohta ja sitä seuraava kohta.

- (203) Oikeuskäytännön mukaan on myös otettava huomioon, että arvioitaessa lentoaseman pitäjän toiminnan taloudellista luonnetta infrastruktuurin kehittämistoimenpiteiden julkisen rahoituksen yhteydessä, ei ole syytä erottaa toisistaan infrastruktuurin rakentamista tai laajentamista ja sen myöhempää käyttöä ⁽³⁶⁾.
- (204) Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin on todennut Leipzig/Hallen lentoasemaa koskevassa tuomiossaan, että "[l]asku- ja nousukiitoradat ovat nimittäin keskeisiä tekijöitä lentoaseman pitäjän harjoittamassa taloudellisessa toiminnassa. Lasku- ja nousukiitoratojen rakentaminen mahdollistaa siten lentoasemalle sen pääasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittamisen tai olemassa olevan kiitoradan laajennuksen yhteydessä sen kehittämisen."
- (205) Johdanto-osan 196 ja 204 kappaleessa mainitun oikeuskäytännön perusteella komissio toteaa, että joko FLH, lentoaseman pitäjä, hoitaa tämän päätöksen kohteena olevaa infrastruktuuria suoraan kaupalliselta pohjalta tai infrastruktuuri tukee välillisesti lentoaseman kaupallista toimintaa kokonaisuudessaan ja mahdollistaa sen.
- (206) Komissio huomauttaa, että Saksan lainsäädännön ja erityisesti [...] mukaan lentoaseman pitäjän on vahvistettava maksut ja ne on esitettävä liittovaltion liikenneministeriön hyväksyttäviksi. Komissio toteaa, että lentoaseman pitäjät määrittävät lentoasemamaksut sääntelyrajoitusten puitteissa, jotta vältetään perusteeton syrjintä lentoaseman käyttäjien välillä ja lentoaseman pitäjän mahdollisen määräävän aseman väärinkäyttö. Komissio katsoo kuitenkin, että tämä ei estä lentoasemien pitäjiä ottamasta huomioon tarvittavia investointeja ja niiden kustannuksia määrittäessään lentoasemamaksujen tasoa. Tämän vahvistavat erityisesti [...] ja [...] vaatimukset.
- (207) Komissio toteaa lisäksi, että tämän päätöksen kohteena olevan infrastruktuurin rakentaminen ja kehittäminen antaa FLH:lle mahdollisuuden lisätä kapasiteettiaan ja laajentaa taloudellista toimintaansa Leipzig/Hallen lentoaseman pitäjänä. Lentoaseman pitäjä FLH tarjoaa lentoasemapalveluja palkkiota vastaan, joka koostuu erityisesti lentoasemamaksuista, mutta myös muista tuloista, jotka liittyvät infrastruktuurin hyödyntämiseen ja siihen liittyvien palvelujen tarjoamiseen, kuten lentokonehallien vuokraamiseen, joita on pidettävä vastikkeena suoritetuista palveluista.
- (208) Näin ollen komissio katsoo, että tämän päätöksen kohteena oleva infrastruktuuri on kaupallisesti hyödynnettävää infrastruktuuria. Näin ollen FLH on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yritys.

6.1.2 Yleisen edun piiriin kuuluvat toiminnot

- (209) Kaikki lentoaseman harjoittama toiminta ei kuitenkaan välttämättä ole taloudellista toimintaa ⁽³⁷⁾. Koska yksikön luokittelu yritykseksi liittyy aina tiettyyn toimintaan, on tarpeen erottaa toisistaan tietyn lentoaseman toiminnot ja määritellä, missä määrin nämä toiminnot ovat luonteeltaan taloudellista toimintaa. Jos lentoasema harjoittaa sekä taloudellista että muuta kuin taloudellista toimintaa, se katsotaan yritykseksi ainoastaan taloudellisen toimintansa osalta.
- (210) Kuten tuomioistuin on todennut, toiminta, joka kuuluu tavallisesti julkista valtaa käyttävän valtion vastuulle, ei ole luonteeltaan taloudellista eikä yleensä kuulu valtioneuvoston sääntöjen soveltamisalaan ⁽³⁸⁾. Sellaiset lentoasematoiminnot kuin lennonjohto, poliisi, tulli, palontorjunta ja toimet, jotka ovat tarpeen siviili-ilmailun suojelemiseksi siihen kohdistuvilta laittomilta teoilta, ja investoinnit, jotka liittyvät näiden toimien harjoittamisessa tarvittavaan infrastruktuuriin ja laitteisiin, eivät yleensä ole luonteeltaan taloudellisia ⁽³⁹⁾.

⁽³⁶⁾ Asia C-205/03P, FENIN v. komissio, tuomio 11.7.2006, Kok., s. I-6295, 88 kohta, ja Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 95 kohta.

⁽³⁷⁾ Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 98 kohta.

⁽³⁸⁾ Asia C-118/85, komissio v. Italia, tuomio 16.6.1987, Kok., s. 2599, 7 ja 8 kohta, ja asia C-30/87, Bodson v. Pompes funèbres des régions libérées, tuomio 4.5.1988, Kok., s. 2479, 18 kohta.

⁽³⁹⁾ Ks. erityisesti asia C-364/92, SAT v. Eurocontrol, tuomio 19.1.1994, Kok., s. I-43, 30 kohta, ja asia C-113/07 P, Selex Sistemi Integrati v. komissio, tuomio 26.3.2009, Kok., s. I-2207, 71 kohta.

- (211) Tällaisen muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoitus ei ole valtiontukea, mutta sen on rajoitettava ainoastaan toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen, eikä sitä saa siirtää muun toiminnan rahoittamiseen⁽⁴⁰⁾. Viranomaisten mahdollisesti suorittamat liialliset korvaukset kustannuksista, jotka liittyvät muihin kuin taloudellisiin toimintoihin, voivat olla valtiontukea. Jos lentoasema harjoittaa muun kuin taloudellisen toiminnan ohella taloudellista toimintaa, edellytetään erillistä kustannuslaskentaa, jotta vältettäisiin julkisten varojen siirto muiden kuin taloudellisten ja taloudellisten toimintojen välillä.
- (212) Muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen ei saa aiheuttaa perusteetonta syrjintää lentoasemien välillä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan edusta on kyse silloin, kun viranomaiset vapauttavat yritykset sellaisista kustannuksista, jotka ovat olennainen osa niiden taloudellista toimintaa⁽⁴¹⁾. Jos tietyn oikeusjärjestyksen mukaan on tavanomaista, että siviililentoasemien on vastattava tietyistä siviililentoaseman toimintaan olennaisesti liittyvistä kustannuksista kun taas muilla siviililentoasemilla ei ole tätä velvoitetta, jälkimmäiset voivat sen vuoksi saada etua riippumatta siitä, liittyvätkö kyseiset kustannukset toimintaan, joka yleensä katsotaan muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi.
- (213) Sen vuoksi komission on johdanto-osan 209 ja 212 kappale huomioon ottaen analysoitava tämän päätöksen kohteena olevien Leipzig/Hallen lentoasemalla toteutettavien infrastruktuuri-toimenpiteiden luonne.
- (214) Saksa väitti, että ilmoitetut toimenpiteet M1–M11 koskevat yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja ja että näiden toimintojen rahoitus on rajattu tarkasti vain kyseisten toimenpiteiden kannalta välttämättömiin kustannuksiin. Näin ollen Saksa katsoi, että kyseiset kustannukset eivät kuulu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan. Tältä osin Saksa väitti, että toimenpiteet M1–M11 kuuluvat yhteen seuraavista luokista:
- i) toimenpiteet, joilla suojellaan siviili-ilmailua laittomilta teoilta⁽⁴²⁾ ja jotka kuuluvat Saksan lentoturvallisuuslain (*Luftverkehrsgesetz*) ja erityisesti sen 8 §:n piiriin;
 - ii) turvallisuuteen liittyvät toimenpiteet, joihin sovelletaan ilmailukäytännön harjoittamisluvasta annetun asetuksen (*Luftverkehrs-Zulassungs-Ordnung, LuftVZO*) 45 §:ää; tai
 - iii) toimenpiteet, jotka liittyvät kolmansien osapuolten suojeluun lentoliikenteen operatiivisilta riskeiltä (kuten melusaaste).
- (215) Operatiiviseen turvallisuuteen liittyvien toimenpiteiden osalta komissio katsoo, että toiminnan turvallisuuden varmistaminen lentoasemalla on tavanomainen osa lentoaseman pitoon liittyvää toimintaa⁽⁴³⁾. Tässä yhteydessä on huomattava, että lakisääteisiin vaatimuksiin ja normeihin liittyvien kustannusten ei myöskään voida katsoa kuuluvan yleisen edun piiriin kuuluvuihin toimintoihin. Komissio katsoo, että toimenpiteet, jotka on tarkoitettu toiminnan turvallisuuden varmistamiseen lentoasemalla, eivät ole yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja. Yksittäisistä toiminnoista ja kustannuksista on tarkempi selostus jäljempänä. Jokaisen yrityksen, joka aikoo toimia tietyillä markkinoilla, on varmistettava laitteistojen turvallisuus (lentoasemien osalta esimerkiksi kiitotiet, rullaustiet ja asematasot) ja myös lakisääteisten vaatimusten noudattaminen.
- (216) Komissio katsoo kiitoteiden, rullausteiden ja asematasojen olevan keskeisiä tekijöitä lentoaseman pitäjän harjoittamalle taloudelliselle toiminnalle. Kiitoteiden, rullausteiden ja asematasojen rakentaminen mahdollistaa näin ollen lentoaseman pitäjän pääasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittamisen.
- (217) Saksan lentoturvallisuuslain 8 §:n mukaisista toimenpiteistä lennonjohdon, sääpalvelujen ja palokunnan voidaan periaatteessa katsoa olevan toimintoja, jotka kuuluvat yleisen edun piiriin.

⁽⁴⁰⁾ Asia C-343/95, *Cali & Figli v. Servizi Ecologici Porto di Genova*, tuomio 18.3.1997, Kok., s. I-1547. Komission päätös N 309/02, tehty 19 päivänä maaliskuuta 2003, ilmailun turvaaminen – 11. syyskuuta 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen aiheuttamien kustannusten korvaaminen (EUVL C 148, 25.6.2003, s. 7). Komission päätös N 438/02, tehty 16 päivänä lokakuuta 2002, tuki satamaviranomaisille julkisten viranomaisten tehtävien suorittamiseksi (EYVL C 284, 21.11.2002, s. 2).

⁽⁴¹⁾ Ks. muun muassa asia C-172/03, *Wolfgang Heiser v. Finanzamt Innsbruck*, tuomio 3.3.2005, Kok., s. I-01627, 36 kohta, oikeuskäytäntöviittauksineen.

⁽⁴²⁾ Yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2320/2002 mukaisesti (EYVL L 355, 30.12.2002, s. 1).

⁽⁴³⁾ Komission päätös, annettu 20 päivänä helmikuuta 2014, valtiontukiasia SA.35847 (2012/N) – Tšekki – Ostravan lentoasema, ei vielä julkaistu EUVL:ssä, johdanto-osan 16 kappale.

- (218) Saksa on ilmoittanut, että sovellettavassa oikeudellisessa kehyksessä ei ole tiukkoja säännöksiä, joiden mukaan palokunnasta aiheutuvat kustannukset kuuluisivat lentoaseman pitäjälle. Lisäksi komissio toteaa, että palokunnan kustannusten korvaaminen kuuluu osavaltioiden oikeudellisen toimivallan piiriin ja näiden kustannusten korvaamisen hoitavat yleensä alueviranomaiset. Kustannusten korvaaminen rajoittuu kustannusten kattamiseen tarvittavaan määrään.
- (219) Komissio toteaa, että lentoliikennelain 27 §:n d ja f momentissa säädetään, että tietyillä lentoasemilla lentoliikennelain 27 §:n c momentin mukaiset lennonjohtoon ja sääpalveluihin liittyvät kustannukset kattaa valtio. Lentoliikennelain 27 §:n d ja f momentin mukaan lentoasemat ovat "hyväksytyinä lentoasemina" oikeutettuja kustannusten korvaamiseen, jos liittovaltion liikenneministeriö on katsonut tämän olevan turvallisuussyistä ja liikennepoliittisten etujen vuoksi välttämätöntä⁽⁴⁴⁾. Saksalaiset lentoasemat, joita ei ole hyväksytty, eivät ole oikeutettuja lentoliikennelain 27 §:n d ja f momentin mukaiseen kustannusten korvaamiseen. Niiden on periaatteessa katettava lentoliikennelain 27 §:n c momentissa säädettyihin toimenpiteisiin liittyvät kustannukset itse. Nämä kustannukset liittyvät olennaisesti lentoasemien toimintaan. Koska joidenkin lentoasemien on vastattava näistä kustannuksista itse mutta toisten ei, viimeksi mainitut voivat saada etua, vaikka lennonjohto- ja lentoturvallisuustoimenpiteitä sekä sääpalveluja ei voidakaan pitää taloudellisena toimintana. Leipzig/Hallen lentoasema on tunnustettu tällaiseksi lentoasemaksi, ja se on näin ollen oikeutettu lentoliikennelain 27 §:n d ja f momentin mukaiseen kustannusten korvaamiseen. Muiden lentoasemien on vastattava näistä kustannuksista itse. Sen vuoksi lennonjohto- ja lentoturvallisuustoimenpiteisiin sekä sääpalveluihin liittyvien kustannusten korvaaminen lentoliikennelain 27 §:n d ja f momentin nojalla antaa Leipzig/Hallen lentoasemalle edun.
- (220) Näyttää siltä, että Saksan mielestä asianomaiset viranomaiset voivat vastata kaikista lentoturvallisuuslain 8 §:n mukaisiin toimenpiteisiin liittyvistä kustannuksista. Komissio toteaa kuitenkin, että lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin mukaan korvata voidaan ainoastaan kustannukset, jotka liittyvät lentoturvallisuuslain 5 §:ssä tarkoitettujen toimintojen kannalta välttämättömien tilojen rakentamiseen ja kunnossapitoon. Kaikista muista kustannuksista lentoaseman pitäjän on vastattava itse. Siltä osin kuin FLH:lle myönnetty julkinen rahoitus vapautti yrityksen kustannuksista, joista sen olisi lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin mukaan pitänyt vastata, kyseistä julkista rahoitusta ei ole vapautettu unionin valtiontukisääntöjen mukaisesta valvonnasta. Siitä riippumatta, luokitellaanko kyseiset kustannukset yleisen edun piiriin kuuluviksi vai ei, on osoitettu, että lentoaseman pitäjän on vastattava niistä sovellettavan oikeudellisen kehyksen nojalla. Näin ollen, jos valtio maksaa kyseiset kustannukset, lentoaseman pitäjä vapautuu kustannuksista, joita sille tavallisesti aiheutuisi.
- (221) Johdanto-osan 215 ja 220 kappaleessa esitettyjen näkökohtien perusteella komission mielestä on asianmukaista tehdä erikseen tarkemmat päätelmät investointikustannuksista, joiden väitetään kuuluvan yleisen edun piiriin.

M1 – Maanhankinta/uudelleensijoittaminen/meluntorjunta/maisemanhoidon suunnittelu, M2 – Moottorien testirakenne ja M10 – Meluntorjunnan lisätoimenpiteet

- (222) Saksa väitti, että toimenpiteet M1, M2 ja M10 ovat yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja, koska niiden tarkoituksena on suojella kolmansia osapuolia lentoliikenteen operatiivisia riskejä vastaan, esimerkiksi asuntojen omistajia ja ympäristöä meluhaittojen vaikutuksilta.
- (223) Komissio katsoo, että toimenpiteisiin M1, M2 ja M10 liittyvät kustannukset ovat tavanomaisia kustannuksia, joista yrityksen olisi vastattava, jotta voidaan rakentaa tiettyjen sääntelystandardien mukaisia kohteita. Näitä toimenpiteitä ei myöskään voida erottaa lentoaseman taloudellisesta toiminnasta. Esimerkkinä tästä on erityisesti se, että ilman näitä toimenpiteitä lentoasemalta ei saisi liikennöidä öisin, eikä se voisi keskittyä lentorahtitoimintaan, johon liittyy kaavoituksen hyväksymispäätös eteläisen kiitotien rakentamisesta Leipzig/Hallen lentoasemalle ja lentoaseman laajentumisstrategia.
- (224) Näin ollen komissio katsoo, että toimenpiteiden M1, M2 ja M10 ei voida katsoa kuuluvan yleisen edun piiriin kuuluviin toimintoihin.

⁽⁴⁴⁾ Lentoliikennelain 27 §:n d momentin 1 kohta: Lentoasemilla varmistetaan lentoturvallisuuspalvelut ja lentoturvallisuustekniset laitteistot, joiden tarpeen liikenne-, rakennus- ja kaupunkikehitysministeriö on turvallisuussyistä ja liikennepoliittisten etujen vuoksi tunnustanut. (Flugsicherungsdienste und die dazu erforderlichen flugsicherungstechnischen Einrichtungen werden an den Flugplätzen vorgehalten, bei denen das Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung einen Bedarf aus Gründen der Sicherheit und aus verkehrspolitischen Interessen anerkennt.)

M3 – Rullaustie ja rullasilta E7, M4 – Pohjoisen kiitotien pidentäminen (suunnittelukustannukset), M5 – Alueen raivaus Victor-rullaustien rakentamiseen valmistautumiseksi, M6 – Rinnakkainen Victor-rullaustie, M12 – Eteläisen laajentamisen kaavoitusmenettely (kiitotie ja asemataso), M13 – Pohjoisen asematason laajentaminen, M14 – Itäisen asematason laajentaminen, M15 – Infrastruktuurin mukauttaminen ja M16 – Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi, kuten pohjoisen lentokonehallin laajentaminen ja uuden ilmailuterminaalin ja pienten ilma-alusten hallin rakentaminen

- (225) Nyt esillä olevassa asiassa kiitotien pidentämisellä on tarkoitus varmistaa, että rahtikoneilla, joiden suurin sallittu lentoonlähöpaino on korkea, voidaan lähteä lentoon onnistuneesti ilman hyötykuormaan kohdistuvia rajoituksia. Asematason laajentamisella taas edistetään lentojen jakautumista nykyistä tasaisemmin. Komissio toteaa, että lento-asemalla rullaustiet yhdistävät kiitotiet asematasoihin, lentokonehalleihin, terminaaleihin ja muihin palveluihin. Nämä yhteydet mahdollistavat ilma-aluksen poistumisen kiitotieltä, jotta toinen ilma-alus voi laskeutua tai nousta ilmaan. Näin ollen rullaustiet ja rullasilat ovat luontaisesti sidoksissa kiitoteihin, joista lentoaseman pitäjä saa maksuja. Lisäksi Saksan antamat tiedot vahvistavat, että nämä toimenpiteet ovat olennaisia, kun otetaan huomioon liikennemäärät ja -virrat. Jos rakennustöitä ei toteutettaisi, lentoasema ei hyötyisi odotetusta liikennevirtojen kasvusta tai liikennevirtojen nykyistä määrää olisi vähennettävä, jotta varmistettaisiin ilma-alusten turvallinen toiminta. Komissio katsoo, että tämä ei ole ristiriidassa sen kanssa, että tiettyä määrää rullausteita ja rullasiltoja voidaan käyttää turvallisesti vain rajoitetun liikennemäärän hoitamiseen.
- (226) Tältä osin komissio muistuttaa, että kiitotiet, rullaustiet ja asematasot ovat keskeisiä tekijöitä taloudellisessa toiminnassa, jota lentoaseman pitäjä harjoittaa. Kiitoteiden, rullausteiden ja asematasojen rakentaminen mahdollistaa näin ollen lentoaseman pitäjän pääasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittamisen eikä rakentamista voida erottaa tästä taloudellisesta toiminnasta.
- (227) Komissio toteaa, että lentoaseman pitäjä toteuttaa toimenpiteet M3, M4, M5, M6, M12, M13, M14, M15 ja M16 kaupalliselta pohjalta. Sen vuoksi ne ovat kaupallisesti hyödynnettävää infrastruktuuria, eikä niiden voida katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja.

M11 – Kaakkoisen vyöhykkeen maaliikennealueen kehittäminen, vaihe I

- (228) Komissio toteaa, että toimenpiteeseen M11 kuuluvat olemassa olevien rakennusten sähkö- ja vesihuollon, jätevedenkäsittelyn ja sadeveden viemäroinnin järjestäminen sekä meluntorjunnan lisätoimenpiteet.
- (229) Johdanto-osan 215 ja 220 kappaleessa esitetyn arvioinnin perusteella nämä toimenpiteet eivät koske toimia, jotka yleensä kuuluvat valtion vastuulle sen käyttäessä julkista valtaa. Ne pidemminkin auttavat osaltaan saattamaan ajan tasalle infrastruktuurin, jota käytetään kaupallisiin tarkoituksiin. Näin ollen niihin liittyy taloudellista toimintaa, eikä niiden sen vuoksi voida katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja.

M5 – Uusi paloasemarakenne ja M9 – Palontorjuntakalusto

- (230) Paloasemarakennekseen ja palontorjuntakalustoon liittyvien toimien voidaan yleisesti ottaen katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja, kuten johdanto-osan 218 kappaleessa todettiin.
- (231) Saksa on ilmoittanut, että oikeudellisessa kehyksessä ei ole tiukkoja paloasemarakennusta ja palontorjuntakalustoa koskevia säännöksiä, joiden mukaan niistä aiheutuvat kustannukset kuuluisivat lentoaseman pitäjälle. Lisäksi komissio toteaa, että uuden paloasemarakennuksen ja palontorjuntakaluston kustannusten korvaaminen kuuluu osavaltioden oikeudellisen toimivallan piiriin ja näiden kustannusten korvaamisen hoitavat yleensä alueviranomaiset, kuten Saksa on esittänyt. Kustannusten korvaaminen rajoittuu kustannusten kattamiseen tarvittavaan määrään.
- (232) Näin ollen uuden paloasemarakennuksen rakentamiseen liittyvien kustannusten ja palontorjuntakaluston hankintakustannusten voidaan katsoa kuuluvan yleisen edun piiriin.

M5 – Monikäyttölentokonehalli ja M9.3 – Talvikauden huoltokalusto

- (233) Saksa totesi monikäyttölentokonehallin olevan yleisen edun piiriin kuuluva toiminto, koska hätätilanteessa sitä käytettäisiin hätäsuojana. Saksan mukaan myös tämän lentokonehallin rakentamiskustannukset ovat yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja, koska siellä säilytetään tällä hetkellä talvikauden kalustoa, joka on tarpeen lentoaseman turvallisen toiminnan takaamiseksi talven aikana.

- (234) Komissio toteaa monikäyttölentokonehallin rakentamisesta Leipzig/Hallen lentoasemalle, että rakennusta voidaan käyttää eri tarkoituksiin. Kuten jo johdanto-osan 215 kappaleessa todettiin, talvikauden kaluston (M9.3) kustannukset, jotka ovat välttämättömät lentoaseman turvallisen käytön kannalta, ovat yrityksen toiminnan harjoittamisen tavanomainen kustannuserä, joten niitä ei voida pitää yleisen edun piiriin kuuluvina toimintoina. Näin ollen komissio katsoo, että monikäyttölentokonehallin rakennuskustannukset eivät myöskään ole yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja.
- (235) Tämä toteamus ei kuitenkaan estä Saksaa antamasta lentoasemalle hätätilanteissa erityistehtäviä, jotka kuuluvat yleiseen taloudelliseen tarkoitukseen liittyvien palvelujen piiriin.

M7 – Uudet jäänpoistoalueet

- (236) Saksa väittää, että uusia jäänpoistoalueita tarvitaan ilma-alusten turvallisen ja oikea-aikaisen toiminnan takaamiseksi lentoasemalla. Saksan mukaan olemassa olevien jäänpoistoalueiden laajentaminen on välttämättöntä lentoaseman liikenteen lisääntymisen vuoksi, jotta vältetään reittilentojen viivästykset. Lisäksi Saksa korostaa, että lentoaseman tarjoamista jäänpoistopalveluista saatavat tulot eivät kata infrastruktuurin perustamisesta aiheutuvia kustannuksia.
- (237) Komissio toteaa ensinnäkin, että sillä, onko toiminta kannattavaa, ei ole ratkaisevaa merkitystä taloudellisen toiminnan käsitteen kannalta⁽⁴⁵⁾. Toiseksi komissio panee merkille, että jäänpoistopalveluja tarjotaan korvausta vastaan lentoyhtiöille. Ne ovat olennaisen tärkeitä palveluja, joita kaikki lentoasemat tarjoavat osana taloudellista toimintaansa. Mitä enemmän näitä palveluja tarjotaan, sitä enemmän lentoja lentoasemalta voi liikennöidä, ja sen myötä lentoasema voi kasvattaa tulojaan.
- (238) Näin ollen komissio katsoo, että jäänpoistopalvelut kytkeytyvät kiinteästi lentoaseman taloudelliseen hyödyntämiseen eikä niitä voida erottaa kyseisestä toiminnasta, joten ne on katsottava taloudelliseksi toiminnaksi.

M8 – Helikopterikenttä

- (239) Toimenpiteen yhteydessä perustetaan helikopterikenttä, jota käytetään ainoastaan lentopelastuspalvelujen tukikoh-
tana.
- (240) Komissio katsoo, että helikopterikentän perustaminen helpottaa lentopelastustoimintaa. Näin ollen pelastuspalveluja varten tarkoitetun helikopterikentän perustamisen voidaan katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluva toiminto. Korvauksen on oltava tiukasti kytköksissä näiden palvelujen kustannuksiin.

M9 – Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi

- (241) Lisätoimenpiteisiin infrastruktuurin kehittämiseksi kuuluu tarkastuspisteen I uudelleenrakentaminen, tarkoituksen-
mukaisen turvallisuuspalvelujen rakennuksen rakentaminen alue- ja liittovaltion poliisin, tullin, eläinsuojan ja
lentoasemaa ympäröivän aidan tarpeisiin (mukaan lukien digitaalinen videovalvontajärjestelmä ja liiketunnistimet).
Saksan mukaan nämä toimenpiteet ovat tarpeen, jotta siviili-ilmailua voidaan suojata siihen kohdistuvilta laittomilta
teoilta, ja näin ollen ne kuuluvat Saksan lentoturvallisuuslain 8 §:n soveltamisalaan.
- (242) Näyttää siltä, että Saksan mielestä asianomaiset viranomaiset voivat vastata kaikista lentoturvallisuuslain 8 §:n
mukaisiin toimenpiteisiin liittyvistä kustannuksista. Komissio toteaa kuitenkin, että lentoturvallisuuslain 8 §:n 3
momentin mukaan korvata voidaan ainoastaan kustannukset, jotka liittyvät lentoturvallisuuslain 5 §:ssä tarkoitet-
tujen toimintojen kannalta välttämättömien tilojen rakentamiseen ja kunnossapitoon. Kaikista muista kustannuk-
sista lentoaseman pitäjän on vastattava itse. Siltä osin kuin FLH:lle myönnetty julkinen rahoitus vapauttaa yrityksen
kustannuksista, joista sen olisi lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin mukaan pitänyt vastata, kyseistä julkista
rahoitusta ei ole vapautettu unionin valtiontukisääntöjen mukaisesta valvonnasta.
- (243) Kustannuksista, jotka aiheutuvat uuden tarkoituksenmukaisen turvallisuuspalvelujen rakennuksen käytöstä Saksan
sääpalvelun tarpeisiin, komissio huomauttaa, että lentoliikennelain 27 §:n f momentin mukaan valtio kattaa tietyillä
lentoasemilla lentoliikennelain 27 §:n c momenttiin liittyvät kustannukset. Lentoliikennelain 27 §:n f momentin
mukaan lentoasemat ovat ”hyväksytyinä lentoasemina” oikeutettuja kustannusten korvaamiseen, jos liittovaltion
liikenneministeriö on katsonut tämän olevan turvallisuusyistä ja liikennepoliittisten etujen vuoksi välttämättöntä.
Saksalaiset lentoasemat, joita ei ole hyväksytty, eivät ole oikeutettuja lentoliikennelain 27 §:n f momentin mukai-
seen kustannusten korvaamiseen. Niiden on periaatteessa katettava lentoliikennelain 27 §:n c momentissa sää-
dettyihin toimenpiteisiin liittyvät kustannukset itse. Nämä kustannukset liittyvät olennaisesti lentoasemien

⁽⁴⁵⁾ Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomion 115 kohta.

toimintaan. Koska joidenkin lentoasemien on vastattava näistä kustannuksista itse mutta toisten ei, viimeksi mainitut voivat saada etua, vaikka Saksan sääpalvelua ei voidakaan pitää taloudellisena toimintana. Leipzig/Hallen lentoasema on tunnustettu tällaiseksi lentoasemaksi, ja se on näin ollen oikeutettu lentoliikennelain 27 §:n f momentin mukaiseen kustannusten korvaamiseen. Muiden lentoasemien on vastattava näistä kustannuksista itse. Sen vuoksi sääpalveluihin liittyvien kustannusten korvaaminen lentoliikennelain 27 §:n f momentin nojalla antaa Leipzig/Hallen lentoasemalle edun.

6.1.3 Päätelmä

- (244) Kun otetaan huomioon 6.1.1 jaksossa todetut seikat, FLH on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yritys.
- (245) Kun otetaan huomioon 6.1.2 jaksossa todetut seikat, seuraavien toimenpiteiden rahoituksen ei voida katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluva toiminto: M1 – Maanhankinta, uudelleensijoittaminen, meluntorjunta ja siihen liittyvä maisemanhoidon suunnittelu, M2 – Moottorien testirakenne, M3 – Rullautie ja rullasilta E7, M4 – Pohjoisen kiitotien pidentäminen (suunnittelukustannukset), M5 – Alueen raivaus Victor-rullautien rakentamiseen valmistautumiseksi, M5 – Monikäyttölentokonehalli, M6 – Rinnakkainen Victor-rullautie, M7 – Uudet jäänpoistoalueet, M9.3 – Talvikauden huoltokalusto, M10 – Meluntorjunnan lisätoimenpiteet, M11 – Kaakkoisen vyöhykkeen maaliikennealueen kehittäminen, vaihe I, M12 – Eteläisen laajentamisen kaavoitusmenettely (kiitotie ja asemataso), M13 – Pohjoisen asematason laajentaminen, M14 – Itäisen asematason laajentaminen, M15 – Infrastruktuurin mukauttaminen ja M16 – Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi, kuten pohjoisen lentokonehallin laajentaminen ja uuden ilmailuterminaalin ja pienten ilma-alusten hallin rakentaminen. Näiden toimintojen rahoittaminen mahdollistaa lentoaseman pitäjän pääasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittamisen eikä niitä voida erottaa tästä taloudellisesta toiminnasta.
- (246) Komissio katsoo, että toimenpiteiden M5 – Uusi paloasemarakennus, M9 – Palontorjuntakalusto ja M8 – Heli-kopterikenttä voidaan katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja (ks. 6.1.2 jakso).
- (247) Toimenpiteestä M9 – Lisätoimenpiteet infrastruktuurin kehittämiseksi, kuten tarkastuspisteen I uudelleenrakentaminen, tarkoituksenmukaisen turvallisuuspalvelujen rakennuksen rakentaminen alue- ja liittovaltion poliisin, tullin, eläinsuojan ja lentoasemaa ympäröivän aidan tarpeisiin (mukaan lukien digitaalinen videovalvontajärjestelmä ja liiketunnistimet) – komissio toteaa, että ne saattavat olla yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja. Saksan lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin mukaan korvata voidaan kuitenkin ainoastaan kustannukset, jotka liittyvät lentoturvallisuuslain 5 §:ssä tarkoitettujen toimintojen kannalta välttämättömien tilojen rakentamiseen ja kunnossapitoon. Kaikista muista kustannuksista lentoaseman pitäjän on vastattava itse. Siltä osin kuin FLH:lle myönnetty julkinen rahoitus vapauttaa yrityksen kustannuksista, joista sen olisi lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin mukaan pitänyt vastata, kyseistä julkista rahoitusta ei ole vapautettu unionin valtiontukisääntöjen mukaisesta valvonnasta.
- (248) Kustannuksista, jotka aiheutuvat uuden tarkoituksenmukaisen turvallisuuspalvelujen rakennuksen käytöstä Saksan sääpalvelun tarpeisiin (liittyen toimenpiteeseen M9), komissio katsoo johdanto-osan 243 kappaleessa mainituista syistä, että Leipzig/Hallen lentoaseman sääpalveluihin liittyvien kustannusten kattaminen lentoliikennelain 27 §:n f momentin nojalla tuo Leipzig/Hallen lentoasemalle edun, vaikka sääpalvelut voidaankin katsoa muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi.

6.2 FLH:N HYVÄKSI MYÖNNETTYJEN OSAKASLAINOJEN TUKILUONNE

6.2.1 Osakaslainojen ja pääomanlisäysten välinen suhde

- (249) Ennen kuin arvioidaan, ovatko FLH:n hyväksi myönnetty osakaslainat valtiontukea, on arvioitava, olisiko osakaslainoja ja pääomanlisäyksiä pidettävä erillisinä toimenpiteinä vai yhtenä toimenpiteenä.
- (250) Näyttö osoittaa, että molemmista toimenpiteistä päätettiin samanaikaisesti, osana laajempaa suunnitelmaa, jolla oli tarkoitus rahoittaa lentoaseman infrastruktuurin parannuksia, ja että FLH:n osakkeenomistajilla oli aikomus muuntaa lainansa omaksi pääomaksi. Saksa on kuitenkin ilmoittanut, että pääomanlisäyksiä ei ole myönnetty peruuttamattomasti ja että FLH:lla ei ole mitään välitöntä oikeutta pääomankorotukseen.
- (251) Näin ollen komissio katsoo, että osakaslainoja ja pääomanlisäyksiä voidaan pitää erillisinä toimenpiteinä.

6.2.2 Taloudellinen etu

- (252) Komissio arvioi markkinataloussijoittajaperiaatteen mukaisesti, onko edullisin ehdoin myönnettyä lainaa saaneelle yritykselle koitunut taloudellista etua. Tämän periaatteen mukaan valtiontueksi ei katsota velkapääomaa, jonka valtio on antanut suoraan tai välillisesti yrityksen käyttöön tavanomaisin markkinaehdoin ⁽⁴⁶⁾.
- (253) Käsiteltävänä olevassa asiassa komission on arvioitava, antavatko FLH:lle myönnettyjen osakaslainojen ehdot (ks. taulukko 3) sille taloudellista etua, jota se ei olisi saanut tavanomaisissa markkinaolosuhteissa.
- (254) Saksa katsoo, että markkinataloussijoittajaperiaatetta on noudatettu täysimääräisesti, sillä lainat myönnettiin markkinaehdoin. Perustellakseen tarkasteltavina olevien lainojen ehtoja Saksa vertaa osakaslainojen ehtoja muiden pankkien tarjoamiin ehtoihin (ks. 3.3.1 ja 3.3.2 jaksossa esitetyt perustelut).
- (255) Kun komissio tutkii, onko kyseinen rahoitus myönnetty edullisin ehdoin, se voi vakiintuneen päätöksentekokäytäntönsä mukaisesti arvioida muiden vertailuarvojen puuttuessa sitä, ovatko kyseisten lainojen korkotasot komission määrittämien viitekorkojen mukaisia. Komissio noudattaa viitekoron määrittelyssä vuonna 2008 annetun viitekorkotiedonannon mukaisia menetelmiä.
- (256) Vuonna 2008 annetussa viitekorkotiedonannossa vahvistetaan määrittämenetelmä sellaisille viite- ja diskonttokoroille, joita voidaan käyttää markkinakoron sijaan. Koska kuitenkin komission viitekorko on vertailuarvo, jos komissiolla on tietystä tapauksessa muita indikaattoreita korkotasosta, jonka lainanottaja olisi voinut saada markkinoilta, se voi perustaa arvionsa näihin indikaattoreihin.

FLH:n luottoluokitus

- (257) Jotta osakaslainojen ehdot voidaan arvioida, komission on ensin arvioitava FLH:n luottokelpoisuus.
- (258) FLH:lla ei ole luottoluokituslaitosten määrittämää luokitusta. Saksa kuitenkin väittää, että FLH:n ja MFAG:n välisten voittojen ja tappioiden siirtoa koskevien sopimusten vuoksi olisi otettava huomioon emoyhtiöiden luokitus.
- (259) Komissio toteaa, että Saksan lainsäädännön mukaan MFAG vastaa kaikista lainoista, jotka FLH ottaa voittojen ja tappioiden siirtoa koskevan sopimuksen voimassaoloaikana, vaikka sopimus myöhemmin irtisanottaisiin.
- (260) Tällä perusteella komissio katsoo, että FLH:n luokituksen olisi katsottava vastaavan vähintään sen emoyhtiön MFAG:n luokitusta.
- (261) Myöskään MFAG:llä ei ole luottoluokituslaitosten määrittämää luokitusta. Saksa on kuitenkin toimittanut joitakin MFAG:tä koskevia pankkien sisäisiä luokituksia, jotka esitetään tiivistetysti taulukossa 4.
- (262) Kun otetaan huomioon johdanto-osan 257–261 kappale, komissio katsoo, että FLH:lla on vähintään MFAG:n alinta luokitusta vastaava luokitus, eli [...] Standard & Poor'sin asteikolla vuonna 2006 ja [...] Standard & Poor'sin asteikolla vuosina 2007–2012.

Tappio-osuus (tai vakuustaso)

- (263) Jos kyseessä olevilla osakaslainoilla voitaisiin katsoa olevan erittäin suuret vakuudet, markkinakäytännön mukaan tällaisissa tapauksissa nostettaisiin kyseisen velkainstrumentin luokitusta (liikkeeseenlaskuluokitus) yhdellä luokalla verrattuna liikkeeseenlaskijan luokitukseen ⁽⁴⁷⁾. Sen vuoksi komission on määritettävä kyseessä olevien osakaslainojen tappio-osuus ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁶⁾ Komission tiedonanto jäsenvaltioille: ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan sekä komission direktiivin 80/723/ETY 5 artiklan soveltaminen julkisiin yrityksiin tehdasteollisuuden alalla (EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3, 11 kohta). Tiedonanto koskee tehdasteollisuutta, mutta se on sovellettavissa myös muihin talouden aloihin. Ks. myös asia T-16/96, Cityflyer, tuomio 30.4.1998, Kok., s. II-757, 51 kohta.

⁽⁴⁷⁾ Ks. esim. Moody's, Updated Summary Guidance for Notching Bonds, Preferred Stocks and Hybrid Securities of Corporate Issuers (helmikuu 2007).

⁽⁴⁸⁾ Vakuustasoa voidaan mitata tappio-osuudella (Loss Given Default, LGD), joka on prosenttiosuutena ilmaistu odotettu tappio velallisen velasta, kun otetaan huomioon vakuuksista ja konkurssipesän varoista saatavat määrät; näin ollen tappio-osuus on käänteisesti verrannollinen vakuuksien laatuun.

- (264) Koska lainat oli tarkoitettu vain lyhyen aikavälin väliaikaisrahoitukseksi, ne olivat vakuudettomia. Saksa kuitenkin väitti, että tappio-osuuden olisi oltava vähintään alle 30 prosenttia, koska FLH:n panttaamattomien omaisuuserien arvo [...] miljoonaa euroa vuonna 2010) ylittää vastuiden arvon [...] miljoonaa euroa vuonna 2010).
- (265) Tältä osin komissio toteaa, että omaisuuserien kirjanpitoarvo ei riitä likvidaatioarvon määrittämiseksi lentoaseman maksukyvyttömyys- tai konkurssintapauksessa. Baselin pankkivalvontakomitean kesäkuussa 2006 julkaiseman asiakirjan mukaan on suositeltavaa, että yrityksille myönnettyjen etuoikeudeltaan parempien lainojen, joilla ei ole hyväksyttyä vakuutta, tappio-osuudeksi määritettäisiin noin 45 prosenttia⁽⁴⁹⁾. Näin ollen vuoden 2008 viitekorkotiedonannon mukaan kyseisillä osakaslainoilla on "normaali" vakuustaso, jonka tappio-osuus on keskitasoa (30 % < tappio-osuus < 60 %).
- (266) Näin ollen komissio katsoo, että vakuustaso ei ole riittävä, jotta yrityksen luokitusta voitaisiin korottaa yhdellä luokalla.

FLH:n osakaslainojen ehtojen vertailuanalyysi luottoriskinvaihtosopimusten hintaerojen (credit default swap spread) perusteella

- (267) Jotta voidaan arvioida, onko FLH:n osakaslainat myönnetty markkinaehdoin, komissio on toteuttanut korkovertailun luottoriskinvaihtosopimusten hintaerojen perusteella.
- (268) Vuonna 2008 annetun viitekorkotiedonannon lähtökohtana olevan määritysmenetelmän mukaisesti komissio katsoo, että lainakorkoja voidaan pitää markkinaehtoisina, jos laina on myönnetty korolla, joka on vähintään saman-
suuruinen kuin seuraavan kaavan mukaan laskettu vertailuarvo:

Vertailukorkotaso = peruskorko + riskimarginaali + palkkio

- (269) Peruskorko vastaa pankeille aiheutuvia kustannuksia likviditeetin tarjoamisesta käyttöön (rahoituskulut). Kiinteäkorkoisen rahoituksen (ts. korkotasoa vahvistetaan koko lainasopimuksen ajaksi) tapauksessa peruskorko määritetään swap-korkojen⁽⁵⁰⁾ perusteella, joiden juoksuaika ja valuutta vastaavat kulloistakin sitoumusta. Riskimarginaali korvaa lainanantajalle määrättyyn rahoitustapahtumaan liittyvät riskit ja erityisesti luottoriskin. Riskimarginaali voidaan johtaa luottoriskinvaihtosopimusten hintaerojen⁽⁵¹⁾ asianmukaisesta otoksesta (kuten yritysvelkakirjat), joilla on vastaava luokitus kuin FLH:n lainoilla. Vaikuttaa aiheelliselta myös lisätä 10–20 peruspistettä arviona pankkimaksuista, jotka yritysten on yleensä maksettava⁽⁵²⁾.
- (270) Komissio katsoo, että arvioitavina olevat rahoitustoimenpiteet eivät ole tyypillisiä lainoja. Tässä arvioinnissa oletetaan, että lainat myönnetään uusiutuvana luottojärjestelynä, joka uusitaan vuosittain uusilla korkoehdoilla. Näin ollen juoksuajan oletetaan olevan yksi vuosi.
- (271) Lainat myönnetään vaihtuvalla korolla käyttäen viitekorkona yhden vuoden Euribor-korkoa. Riskimarginaali voidaan arvioida luottoriskinvaihtosopimusten hintaerojen otoksen perusteella kunkin merkityksellisen ajankohdan osalta. Taulukossa 7 esitetään yhteenveto riskimarginaaleja koskevien havaintojen määrästä (eri alojen yritykset, joiden luottoluokitus vastaa FLH:n luokitusta, lukuun ottamatta rahoituslaitoksia ja valtionhallintoa) ja luottoriskinvaihtosopimusten hintaeroista.

⁽⁴⁹⁾ Paper International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Baselin pankkivalvontakomitea, kesäkuu 2006.

⁽⁵⁰⁾ Swap-korko on pitemmän maturiteetin vastine pankkien väliselle antolainauskorolle (IBOR). Sitä käytetään rahoitusmarkkinoilla vertailukorkona määritettäessä rahoituskorkoa.

⁽⁵¹⁾ Luottoriskinvaihtosopimus (Credit Default Swap, CDS) on (vakioitu) luottojohdannaisopimus, joka tehdään kahden vastapuolen välillä. Kohdeyksikköön liittyvä luottoriski siirtyy sopimuksen myötä suojan ostajalta suojan myyjälle. Suojan ostaja maksaa suojan myyjälle säännöllisin väliajoin preemiota luottoriskinvaihtosopimuksen juoksuajan päättymiseen asti tai kunnes ennalta määritelty luottotapahtuma aiheutuu kohdeyksikölle (jos tämä tapahtuu ensin). Suojan ostajan säännöllisin väliajoin maksamia preemioita (jotka määritetään prosentiosuuksina tai peruspisteinä suojan kohteena olevan määrän nimellisarvosta) kutsutaan luottoriskinvaihtosopimuksen hintaeroiksi. Luottoriskinvaihtosopimuksen hintaeroja voidaan käyttää luottoriskin hinnan määrittämisen kannalta riittävänä vertailuarvona.

⁽⁵²⁾ Vrt. esimerkiksi Oxera, Estimating the cost of capital for Dutch water companies, 2011 (s. 3), tai Bloombergin tiedot velkakirjojen liikkeeseenlaskussa sovellettavista merkintäpalkkioista. Tässä päätöksessä lähtökohtana on varovainen arvio eli 20 peruspistettä.

Taulukko 7

Yleiskatsaus riskimarginaaleista yrityksillä, joiden luottoluokitus vastaa FLH:ta

Päivämäärä	Luokitus	Havaintojen määrä	1. kvartiili (peruspistettä)	2. kvartiili (peruspistettä)	3. kvartiili (peruspistettä)
13.12.2006	(...)	34	4	5	7
1.1.2008	(...)	4	10	12	22
1.1.2009	(...)	15	73	107	141
1.1.2010	(...)	16	16	19	24
1.1.2011	(...)	18	12	17	21
1.1.2012	(...)	21	15	20	39

(272) Vertailukoron riskimarginaali on määritetty painotetun keskimääräisen luottoriskinvaihtosopimusten hintaeron perusteella toisessa kvartiilissa (ks. taulukko 7).

(273) Taulukossa 8 verrataan tosiasiallista korkoa, joka peritään arvioitavina olevista osakaslainoista, ja vertailukorkoa.

Taulukko 8

Vertaileva katsaus FLH:n todellisen koron ja vertailukoron välillä

Päivämäärä	Todellinen korko (%)				Vertailukorko (%)			
	Peruskorko	Riskimargi- naali	Maksu	Yhteensä	Peruskorko	Riskimargi- naali	Maksu	Yhteensä
13.12.2006	3,90	(...)	0	(...)	3,90	(...)	(...)	(...)
1.1.2008	4,73	(...)	0	(...)	4,73	(...)	(...)	(...)
1.1.2009	3,03	(...)	0	(...)	3,03	(...)	(...)	(...)
1.1.2010	1,25	(...)	0	(...)	1,25	(...)	(...)	(...)
1.1.2011	1,50	(...)	0	(...)	1,50	(...)	(...)	(...)
1.1.2012	1,94	(...)	0	(...)	1,94	(...)	(...)	(...)

(274) Markkinakäytännön mukaan luottoriskinvaihtosopimusten hintaerojen perusteella määritetyn vertailukoron yhteydessä on otettava huomioon noin [...] peruspisteen pankkimaksu⁽⁵³⁾. Jotta arvio on varovainen, nyt käsiteltävänä olevassa asiassa lisätään [...] peruspisteen pankkimaksu.

(275) Komissio katsoo, että taulukossa 8 esitetyt tulokset ovat osoitus siitä, että lainat vastasivat markkinaehtoja. Komissio toteaa, että kaikkina vuosina – lukuun ottamatta vuotta 2009 – FLH:n todellinen korko oli korkeampi kuin vertailukorko. Vuoden 2009 alhaisemman tosiasiallisen koron kuittaa kuitenkin vuosien 2010–2012 korkeampi, suuremmasta osakslainamäärästä peritty korko.

(276) Lisäksi komissio huomauttaa, että myös Saksan 3.3.1 ja 3.3.2 jaksossa mainitsemat vertailuanalyysilainat vahvistavat nämä tulokset.

6.2.3 Päätelmä

(277) Komissio katsoo 6.2.1 ja 6.2.2. jaksossa esitettyjen havaintojen pohjalta, että FLH:n osakslainat on myönnetty markkinaehdoin, eivätkä ne näin ollen ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

⁽⁵³⁾ Vrt. esimerkiksi Oxera, Estimating the cost of capital for Dutch water companies, 2011 (s. 3), tai Bloombergin tiedot velkakirjojen liikkeeselaskussa sovellettavista merkintäpalkkioista.

6.3 FLH:LLE MYÖNNETTYJEN PÄÄOMANLISÄYSTEN TUKILUONNE

6.3.1 Valtion varat ja valtion toimenpide

- (278) Jotta toimenpiteet olisivat valtiontukea, ne on rahoitettava valtion varoista ja toimenpiteen toteuttamista koskeva päätös on voitava katsoa valtion toimenpiteeksi.
- (279) Valtiontuen käsitettä sovelletaan etuihin, joita valtio itse tai jokin valtuuksiensa nojalla toimiva välittävä elin myöntää valtion varoista ⁽⁵⁴⁾. SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa paikallisviranomaisten varat ovat valtion varoja ⁽⁵⁵⁾.
- (280) Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että sillä, myöntääkö toimenpiteen valtio suoraan vai sen toimenpiteen hallinnointia varten perustamat tai valitsevat julkiset tai yksityiset elimet, ei ole merkitystä sen kannalta, katsoaanko se valtiontueksi ⁽⁵⁶⁾.
- (281) Nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevat toimenpiteet, eli FLH:lle myönnettyt pääomanlisäykset, myönnetään osittain suoraan paikallisviranomaisten talousarviosta (Sachsen-Anhaltin osavaltio, Sachsenin osavaltio sekä asianomaiset kaupungit ja kunnat) ja osittain paikallisviranomaisten talousarviosta myönnettynä rahoituksena, joka kanavoidaan välittävänä elimenä toimivan MFAG:n kautta FLH:lle. Tässä yhteydessä komissio toteaa, että paikallisviranomaiset kohdensivat MFAG:n kautta kanavoitavat varat siirrettäviksi FLH:lle.
- (282) Näin ollen kyseessä olevat varat olivat jatkuvasti valtion suorassa tai välillisessä määräysvallassa. Sen vuoksi komissio katsoo, että kyseiset toimenpiteet rahoitetaan valtion varoista. Päätöksen näiden valtion varojen myöntämisestä ovat tehneet julkiset viranomaiset, koska FLH:n julkinen osakas suostui tekemään pääomanlisäyksiä.

6.3.2 Taloudellinen etu

- (283) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu on mikä tahansa taloudellinen hyöty, jota yritys ei olisi saanut tavanomaisissa markkinaolosuhteissa, ts. ilman valtion toimenpidettä ⁽⁵⁷⁾. Ainoastaan toimenpiteen vaikutuksilla yritykseen on merkitystä, ei valtion toimenpiteen syyllä eikä tavoitteella ⁽⁵⁸⁾. Edusta on kyse aina, kun yrityksen taloudellinen tilanne paranee valtion toimenpiteen johdosta.
- (284) Komissio muistuttaa, että "valtion yrityksen käyttöön suoraan tai välillisesti asettamaa pääomaa ei voida katsoa valtiontueksi, jos olosuhteet ovat tavanomaisten markkinaehtojen mukaiset" ⁽⁵⁹⁾. Voidakseen määrittää tässä asiassa, antaako Leipzig/Hallen lentoaseman julkinen rahoittaminen FLH:lle etua, jota se ei olisi tavanomaisissa markkinaolosuhteissa saanut, komission on verrattava suorat investointiavustukset ja pääomanlisäykset antaneiden julkisten viranomaisten toimintaa markkinataloustoimijan toimintaan, jota ohjaavat pitkän aikavälin kannattavuusnäkömöt ⁽⁶⁰⁾.
- (285) Tässä yhteydessä lentoaseman sijaintialueen talouteen kohdistuvilla myönteisillä vaikutuksilla ei pitäisi olla merkitystä, sillä tuomioistuin on selvittänyt, että markkinataloustoimijatestiä sovellettaessa ratkaiseva kysymys on, olisiko "yksityinen sijoittaja, joka perustaa toimintansa odotettavissa olevaan tuottoon jättäen kaikki yhteiskunnalliset sekä aluepoliittiset ja alakohtaiset näkökannat huomioon ottamatta, tehnyt tällaisen pääomasijoituksen samantaisissa olosuhteissa" ⁽⁶¹⁾.
- (286) Stardust Marine -tapauksessa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, "että sen tutkimiseksi, vastaako valtion toiminta markkinataloudessa järkevästi toimivan sijoittajan toimintaa, valtion toiminnan taloudellista järkevyyttä on arvioitava ottaen huomioon rahoitustukien myöntämishetkellä vallinneet olosuhteet, ja on siis syytä jättää tekemättä arviointeja, jotka perustuvat myöhemmin vallinneeseen tilanteeseen" ⁽⁶²⁾.

⁽⁵⁴⁾ Asia C-482/99, Ranska v. komissio (ns. Stardust Marine -tuomio), tuomio 16.5.2002, Kok., s. I-4397.

⁽⁵⁵⁾ Yhdistetyt asiat T-267/08 ja T-279/08, Nord-Pas-de-Calais, tuomio 12.5.2011, Kok. 2011, s. II-1999, 108 kohta.

⁽⁵⁶⁾ Asia C-78/76, Steinike & Weinlig v. Saksa, tuomio 22.3.1977, Kok., s. 595, 21 kohta.

⁽⁵⁷⁾ Asia C-39/94, Syndicat français de l'Express international (SFEI) ym. v. La Poste ym., tuomio 11.7.1996, Kok., s. I-3547, 60 kohta, ja asia C-342/96, Espanjan kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, tuomio 29.4.1999, Kok., s. I-2459, 41 kohta.

⁽⁵⁸⁾ Asia 173/73, Italian tasavalta v. Euroopan yhteisöjen komissio, tuomio 2.7.1974, Kok., s. 709, 13 kohta.

⁽⁵⁹⁾ Asia C-482/99, Ranska v. komissio (Stardust Marine), tuomio 16.5.2002 (Kok., s. I-4397), 69 kohta.

⁽⁶⁰⁾ Asia C-305/89, Italia v. komissio (Alfa Romeo), tuomio 21.3.1991, Kok., s. I-1603, 23 kohta; asia T-296/97, Alitalia v. komissio, tuomio 12.12.2000, Kok., s. II-03871, 84 kohta.

⁽⁶¹⁾ Asia C-40/85, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok., s. I-2321.

⁽⁶²⁾ Em. Stardust Marine -tuomio, 71 kohta.

- (287) Lisäksi tuomioistuimien on asiassa EDF todennut, että "[s]itä vastoin kyseisen edun myöntämisen jälkeen laaditut taloudelliset arviot, kyseisen jäsenvaltion toteuttaman sijoituksen todellisen tuottavuuden toteaminen jälkikäteen tai myöhemmät perustelut tosiasiallisesti valitusta toimintatavasta eivät riitä osoittamaan sitä, että tämä jäsenvaltio olisi ennen edun myöntämistä tai samanaikaisesti sen kanssa tehnyt tällaisen päätöksen osakkeenomistajan ominaisuudessaan" ⁽⁶³⁾.
- (288) Markkinataloustoimijatestiä soveltaessaan komission on tarkasteltava tapausta sen hetken tilanteessa, jolloin kukin päätös julkisten varojen myöntämisestä FLH:lle tehtiin. Komission arvion on perustuttava myös niihin tietoihin ja oletuksiin, joita paikallisviranomaisilla oli käytettävissään, kun ne tekivät päätöksen pääomanlisäyksistä.
- (289) Saksa korosti myös sitä, että infrastruktuuri on tarpeen työpaikkojen luomiseksi (5 106 työpaikkaa on suoraan lentoasemasta riippuvaisia). Komissio huomauttaa kuitenkin, että sosiaalisia ja alueellisia näkökohtia ei voida ottaa huomioon markkinataloustoimijatestiä suoritettaessa.
- (290) Tässä nimenomaisessa tapauksessa Saksa näyttää kyseenalaistavan markkinataloustoimijatestin soveltamisen infrastruktuuri-investointien ja siihen liittyvien investointien osalta.
- (291) Saksa väitti, että markkinataloustoimijatestiä ei voida soveltaa liikenneinfrastruktuureihin, koska vertailukelpoisia yksityisiä sijoittajia ei ole. Saksan mukaan yksityiset sijoittajat eivät ole kiinnostuneita lentoasemista varsinkaan silloin, kun mittavat investoinnit ovat välttämättömiä. Saksa esitti, että tämä tarkoittaisi sitä, että investoinnit, joita yksityiset toimijat eivät toteuttaisi, jäisivät automaattisesti valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.
- (292) Komissio ei voi hyväksyä tätä Saksan väitettä. Markkinataloustoimijatestiä ei voida sulkea pois pelkästään siitä syystä, että yksityinen sektori ei osallistu lentoasemainfrastruktuurin rahoitukseen. Vaikea taloudellinen tilanne ei vapauta julkista sijoittajaa toimimasta yhtä järkevästi kuin yksityinen sijoittaja olisi toiminut samassa tilanteessa. Tässä yhteydessä komissio toteaa, että Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on selvennetty, että investoinnit taloudelliseen toimintaan, jota markkinataloudessa toimivat yksityiset sijoittajat eivät toteuttaisi, sisältävät valtiontukea ⁽⁶⁴⁾.
- (293) Saksa ei ole sitä mieltä, että FLH:n osakkeenomistajat olisivat toimineet markkinataloustoimijan tavoin päättäessään lisätä lentoaseman omaa pääomaa ja muuntaessaan osakslainat omaksi pääomaksi. Komissio toteaa Saksan ilmoittaneen, etteivät pääomanlisäykset perustuneet liiketoimintasuunnitelmaan eivätkä pitkän aikavälin tuottavuusnäkyymiin.
- (294) Huolimatta luontaisista ja merkittävistä epävarmuustekijöistä, kuten investointihankkeen pitkäaikaisesta luonteesta (noin 50 vuotta), etukäteen ei ollut laadittu liiketoimintasuunnitelmaa eikä taustalla olevia kannattavuusoletuksia koskevaa herkkyyshanalyysia. Tämä ei vastaa analyysia, jonka järkevästi toimiva sijoittaja olisi suorittanut tämän kokoluokan hankkeesta.
- (295) Tämän perusteella komissio katsoo, että julkisten osakkaiden ja MFAG:n pääomanlisäykset FLH:lle antoivat tälle taloudellista etua (siinä määrin kuin investointiavustukset eivät liittyneet pelkästään yleisen edun piiriin kuuluviin toimiin, kuten 6.1.2 jaksossa todettiin).

6.3.3 Tuen valikoivuus

- (296) Jotta valtiontuki kuuluisi SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, sen on suositettava "jotakin yritystä tai tuotannonalaa". Näin ollen ainoastaan sellaiset yrityksiä suosivat toimenpiteet, joilla myönnetään etua valikoivalla tavalla, kuuluvat valtiontuen käsitteen piiriin.
- (297) Tarkasteltavana olevassa tapauksessa pääomanlisäykset hyödyttävät ainoastaan FLH:ta. Näin ollen toimenpide on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valikoiva toimenpide.

6.3.4 Kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan

- (298) Jos jäsenvaltion myöntämä tuki vahvistaa jonkin yrityksen asemaa muihin sisämarkkinoilla kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan kilpailijoihin ⁽⁶⁵⁾. Pääomanlisäyksestä lentoaseman pitäjälle tuleva taloudellinen etu vahvistaa sen taloudellista asemaa, sillä lentoaseman pitäjän on mahdollista aloittaa liiketoimintansa vastaamatta siihen kuuluvista investointikustannuksista.

⁽⁶³⁾ Asia C-124/10P, Euroopan komissio v. Électricité de France (EDF), tuomio 5.6.2012, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 85 kohta.

⁽⁶⁴⁾ Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 115 kohta.

⁽⁶⁵⁾ Asia T-214/95 Vlaams Gewest (Flanderin alue) v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok., s. II-717.

- (299) Kuten 6.1.1 jaksossa arvioidaan, lentoaseman pitäminen on taloudellista toimintaa. Toisaalta lentoasemat kilpailevat keskenään lentoyhtiöiden ja niiden lentoliikenteen (matkustajat ja rahti) houkuttelemisessa, ja toisaalta lentoaseman pitäjät voivat kilpailla keskenään tietyn lentoaseman saamisesta pidettäväksi. Lisäksi komissio korostaa, että erityisesti rahdin huolitsijoiden, lentorahtiin erikoistuneiden lentoyhtiöiden ja myös matkustajalento-yhtiöiden ja charter-toimijoiden kannalta lentoasemat, joilla ei ole sama vaikutusalue ja jotka voivat sijaita jopa eri jäsenvaltioissa, voivat kilpailla keskenään erityisesti kyseisten lentoyhtiöiden houkuttelemisessa.
- (300) Unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut, että Leipzig/Hallen lentoasema kilpailee muiden jäsenvaltioiden lentoasemien kanssa, erityisesti Brysselin (Belgia) ja Vatryn (Ranska) lentoasemien kanssa ja erityisesti rahtilentojen osalta ⁽⁶⁶⁾. Lisäksi Leipzig/Hallen lentoasemalla käsitellään tällä hetkellä noin 890 000 tonnia lentorahtia, ja se on Saksan toiseksi suurin rahtiliikenteen lentoasema.
- (301) Saksan mukaan Leipzig/Hallen lentoasema kilpailee muiden Saksan rahtiliikenteen lentoasemien kanssa vain vähäisessä määrin, koska Saksan suurilla lentorahtikeskuksilla (Frankfurt/Main, München ja Köln/Bonn), jotka aiemmin kilpailivat Leipzig/Hallen kanssa, on nykyään kapasiteetin pullonkauloja tai yölentoja koskevia rajoituksia.
- (302) Kilpailullista päällekkäisyyttä ei Saksan mukaan ollut myöskään muiden Euroopan rahtilentoasemien, pääasiassa Brysselin ja Vatryn, kanssa. Vatryn lentoasema on Saksan mukaan hyvin pieni, ja vuonna 2010 lentorahdin määrä Leipzig/Hallen lentoasemalla oli yli 80 kertaa suurempi kuin lentorahdin määrä Vatryn lentoasemalla. Brysselin lentoaseman osalta Saksa totesi, että kun Leipzig/Hallen lentoaseman rahtimäärä on lisääntynyt viime vuosina, rahdin määrä Brysselin lentoasemalla on samalla ajanjaksolla vähentynyt. Saksan mukaan Brysselin lentoasemalla on myös merkittäviä yölentoarajoituksia ja näin ollen sen aiheuttama kilpailu on vähäistä.
- (303) Kolmansien osapuolten toimittamien vastausten perusteella komissio toteaa, että Leipzig/Hallen lentoasemaa käyttävät kansainvälisen rahtiliikenteen harjoittajat, kuten SALIS-hankkeen Wirtschaftsallianz, Jade Cargo, Volga-Dnepr Group, Baring jne. Lisäksi Leipzig/Hallen lentoasema on DHL:n Euroopan keskus. Ilmoitettuihin infrastruktuuritoimenpiteisiin kuuluu lentoaseman infrastruktuurin laajentaminen edelleen palvelemaan suurempia lentokoneita ilman suurimpaan lentoonlähtöpainoon kohdistuvia rajoituksia. Tästä komissio toteaa lisäksi, että lentoasemalla on kaksi kiitotietä (eteläinen ja pohjoinen kiitotie, pituus 3 600 metriä).
- (304) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että FLH:n mahdollisesti saama taloudellinen etu pääomanlisäyksistä, jotka on tarkoitettu rahoittamaan Leipzig/Hallen lentoaseman kehittämiseen ja laajentamiseen liittyviä infrastruktuurihankkeita, vahvistaa sen asemaa suhteessa kilpailijoihin Euroopan unionin lentoasemapalvelujen tarjoajien markkinoilla, erityisesti rahdin osalta.
- (305) Sen vuoksi komissio toteaa, että tarkasteltavana oleva julkinen rahoitus vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

6.3.5 Pöytäkirja

- (306) Komissio katsoo johdanto-osan 278–305 kappaleessa esitettyjen havaintojen pohjalta, että FLH:lle pääomanlisäyksen muodossa myönnetty julkinen rahoitus on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

6.4 TUEN SÄÄNTÖJENMUKAISUUS

- (307) SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta eivätkä ne saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin lopullinen päätös on annettu.
- (308) Koska pääomanlisäykset edellyttävät komission päätöstä, eikä niitä ole vielä annettu FLH:n käyttöön, komissio katsoo, että Saksa on noudattanut SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan kieltoa ⁽⁶⁷⁾.

6.5 TUEN SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE

6.5.1 Sovellettava oikeudellinen kehys

- (309) Koska FLH:lle kohdistettavat pääomanlisäykset ovat valtiontukea, komission on tutkittava, voidaanko tämän johdanto-osan 306 kappaleessa yksilöidyn tuen katsoa soveltuvan sisämarkkinoille.

⁽⁶⁶⁾ Leipzig/Hallen lentoasemaa koskeva tuomio, 93 kohta, ja päätös 2008/948/EY, 8 kohta.

⁽⁶⁷⁾ Asia T-109/01, Fleuren Compost v. komissio, tuomio 14.1.2004, Kok., s. II-127.

- (310) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdassa määrätään tietyistä poikkeuksista 107 artiklan 1 kohdassa asetettuun yleiseen sääntöön, jonka mukaan valtiontuki ei sovellu sisämarkkinoille. Käsiteltävänä olevaa tukea voidaan arvioida SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella. Sen mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää ”tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”.
- (311) Vuoden 2014 ilmailusuuntaviivoissa annetaan näiltä osin puitteet sen arvioimiseksi, voidaanko lentoasemille myönnettyä tukea pitää sisämarkkinoille soveltuvana SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.
- (312) Vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen mukaan komissio soveltaa suuntaviivoissa esitettyjä periaatteita kaikkiin ilmoitettuihin investointitukitoimenpiteisiin, joista se tekee päätöksen 4 päivästä huhtikuuta 2014, vaikka kyseisistä hankkeista olisi ilmoitettu jo ennen kyseistä päivämäärää ⁽⁶⁸⁾.
- (313) Komissio totesi jo johdanto-osan 308 kappaleessa, että suorat vuosittaiset pääomanlisäykset eivät ole ennen 4 päivää huhtikuuta 2014 myönnettyä sääntöjenvastaista valtiontukea.
- (314) Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio kuitenkin katsoo, että Leipzig/Hallen lentoasema, jolla käsitellään yli 800 000 tonnia rahtia, on rahtitoimintaan erikoistunut lentoasema. Komissio toteaa myös, että kyseessä olevat toimenpiteet liittyvät lentoaseman laajentumisstrategiaan, jolla pyritään pääsemään rahtiliikenteen markkinoille.
- (315) Vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen 29 kohdan mukaan komissiolla ei ole vielä riittävästi kokemusta rahtiliikenteeseen erikoistuneille lentoasemille myönnetyn tuen sisämarkkinoille soveltumisen arvioinnista, jotta se voisi tiivistää käytäntönsä erityisten soveltuvuusedellytysten muotoon. Sen vuoksi komissio soveltaa tällaisten yritysten osalta vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen 5 jaksossa esitettyjä yleisiä soveltuvuusperiaatteita arvioimalla niitä tapauskohtaisesti.

6.5.2 Sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointi

- (316) Arvioidessaan, voidaanko ilmoitetun valtiontukitoimenpiteen katsoa soveltuvan sisämarkkinoille perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti, komissio analysoi yleensä, varmistaako toimenpidesuunnitelma, että tuen myönteinen vaikutus yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ylittää sen mahdolliset kielteiset vaikutukset kauppaan ja kilpailuun.
- (317) Valtiontukiudistusta koskevassa tiedonannossa ⁽⁶⁹⁾ kehoitettiin yksilöimään ja määrittelemään yhteiset periaatteet, joita komissio soveltaa aina arvioidessaan, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Tukitoimenpide katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisesti, jos seuraavat kumulatiiviset edellytykset täyttyvät:
- a) vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen;
 - b) tukitoimenpiteiden tarve;
 - c) tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus;
 - d) kannustava vaikutus;
 - e) tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään);
 - f) kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen;
 - g) tuen läpinäkyvyys: jäsenvaltioilla, komissiolla, talouden toimijoilla ja kiinnostuneella yleisöllä on oltava mahdollisuus saada helposti käyttöönsä kaikki asiaa koskevat asiakirjat ja muut tuen myöntämistä koskevat tarpeelliset tiedot, kuten vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen 8.2 jaksosta ilmenee.

6.5.2.1 Vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen

- (318) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaan valtiontukitoimenpiteen tavoitteena on oltava yhteisen edun mukainen tavoite. Lentoasemille myönnettävän investointituen katsotaan yleensä edistävän yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamista, jos se joko i) lisää liikkuvuutta ja alueellisia yhteyksiä luomalla yhteyspisteitä unionin sisäisille lennoille, ii) auttaa torjumaan lentoliikenteen ruuhkautumista unionin suurilla keskuslentoasemilla tai iii) edistää alueellista kehitystä.

⁽⁶⁸⁾ Vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen 173 kohta.

⁽⁶⁹⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n valtiontukiudistus, COM(2012) 209 lopullinen.

- (319) Tämän päätöksen kohteena olevien pääomanlisäysten tarkoituksena on infrastruktuuritoimenpiteiden rahoittaminen Leipzig/Hallen lentoasemalla, joka on lentorahtiin erikoistunut lentoasema. Saksan mukaan lentorahtialalla ja erityisesti pikalähetysten alalla tapahtuu merkittävää kasvua. Saksa totesi edelleen, että maan kolmessa tärkeimmässä lentorahdin keskuksessa (Frankfurt/Main, München ja Köln/Bonn) on rajoitettu yölentoja. Saksa väitti lisäksi, että Saksan liittovaltion korkeimman hallinto-oikeuden 4 päivänä huhtikuuta 2012 antaman tuomion mukaan Frankfurt/Mainin lentoasemalla ei saa enää suorittaa yölentoja. Näin ollen Saksa totesi, että FLH auttaa torjumaan vakavaa lentorahtitoiminnan kapasiteettipulaa Saksassa.
- (320) Saksa totesi edelleen, että suunniteltu hanke on osa lentoaseman kehittämisstrategiaa, joka sisältyy vuonna 2004 laadittuun Euroopan laajuisista liikenneverkkoa koskevaan (vuoteen 2020 ulottuvaan) yleissuunnitelmaan, jossa lentoaseman todetaan olevan yhteisön yhteyslentoasema. Lentoasema sijaitsee Keski-Saksassa (Euroopan laajuisen liikenneverkon ja yleiseurooppalaisten liikennekäytävien viiden pääväylän läheisyydessä) kahden moottoritien leikkauskohdassa. Nämä moottoritiet yhdistävät Pohjois- ja Etelä-Euroopan (A 9) sekä Länsi- ja Itä-Euroopan (A 14). Lisäksi lentoasemalla on yhteydet rautatie- ja maantieverkostoon.
- (321) Koska lentoasema sijaitsee Saksan mukaan keskellä Eurooppaa ja sen ympärillä on 100 kilometrin säteellä noin seitsemän miljoonan ihmisen markkinat ja se on yhteydessä rautatie- ja maantieverkostoon, sen kasvupotentiaali on suuri. Kuten johdanto-osan 319 kappaleessa todettiin, lentorahtialalla kasvu on voimakasta (kansainvälisessä matkustajaliikenteessä keskimääräinen kasvuvauhti oli vuosien 2007 ja 2011 välillä noin 5,0 prosenttia ja rahtiliikenteessä 4,3 prosenttia)⁽⁷⁰⁾. Yölentorajoitukset kuitenkin asettavat rajat nykyiselle lentoasemakapasiteetille (ks. johdanto-osan 319 kappale).
- (322) Kuten johdanto-osan 319 kappaleessa mainitaan, rahtiliikennemäärän odotetaan kasvavan lentoasemalla vähitellen merkittävästi. Rahdin määrän osalta Saksa ilmoitti, että verrattuna muihin lentoasemiin Leipzig/Hallessa on havaittavissa jatkuvaa kasvua (vuonna 2007 käsiteltiin 101 364 tonnia rahtia, vastaava luku oli 442 453 tonnia vuonna 2008, 524 084 tonnia vuonna 2009 ja 663 059 tonnia vuonna 2010). Ilmoituksensa täydennykseksi Saksa totesi, että lentorahdin määrä kasvoi 18,5 prosenttia vuonna 2009 ja 26,5 prosenttia vuonna 2010. Saksan mukaan odotettavissa oli, että rahdin määrä kasvaisi edelleen. Tältä osin se tarkensi, että vuoteen 2020 mennessä oli tarkoitus käsitellä noin 820 000 tonnia lentorahdia⁽⁷¹⁾. Saksa kuitenkin totesi, että tämä ennuste toteutuu jo vuoteen 2015 mennessä⁽⁷²⁾. Rahtiliikenteen odotetaan kasvavan, erityisesti muilla Saksan lentoasemilla (esim. Frankfurt/Main) lisääntyvien yölentorajoitusten vuoksi.
- (323) Komissio katsoo, että hankkeen toteuttamisella odotetaan olevan myönteinen vaikutus koko alueeseen, ja se vaikuttaa myönteisesti myös alueen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen. Saksa totesi, että lentoasemalla toimii tällä hetkellä 133 yritystä, jotka työllistivät vuonna 2010 yhteensä 5 106 henkilöä (kasvu 14,4 % vuodesta 2009). Saksan mukaan investointihankkeen myötä erityisesti liikenneyhteydet alueelle paranevat, ja alue houkuttelee enemmän investoijia ja vierailijoita. Komissio toteaa, että myös kolmansien osapuolten huomautukset tukivat tätä näkemystä (ks. 4 jakso). Tämän pitäisi myös vaikuttaa myönteisesti työllisyyteen, kun otetaan huomioon, että työttömyys on Leipzig/Hallen alueella huomattavasti maan keskiarvoa (6,9 %) suurempaa (Sachsenin osavaltion työttömyysaste on 10,3 %, Sachsen-Anhaltin osavaltiossa 11,2 %).
- (324) Sen vuoksi komissio toteaa, että infrastruktuurin rakentaminen ja käyttö vastaavat selkeästi määriteltyä yhteisen edun mukaista tavoitetta, ja lentoaseman, jolla rahdin osuus on suuri, kehittäminen vastaa alueelliset näkökohdat huomioon ottaen sovellettavaa unionin politiikkaa. Tämän vuoksi tämä sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperuste täyttyy tarkasteltavana olevassa tapauksessa.

6.5.2.2 Tukitoimenpiteiden tarve

- (325) Valtiontukitoimenpide on kohdennettava tilanteeseen, jossa tuella saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin, esimerkiksi korjaamalla markkinoiden toimintapuu-te tai puuttumalla oikeudenmukaisuutta tai koheesiota koskevaan ongelmaan.

⁽⁷⁰⁾ IATA:n matkustaja- ja rahtiliikennettä koskevat ennusteet 2007–2011, lokakuu 2007.

⁽⁷¹⁾ Ennen vuotta 2011 laadittu arvio.

⁽⁷²⁾ Vuonna 2011 laadittu arvio.

- (326) Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemalla on ajan mittaan kasaantuneita investointitarpeita. Saksan mukaan rahoitus on rajattu välttämättömään ja lainsäädännön mukaiseen vähimmäismäärään sekä tuen määrän että tukintensiteetin osalta. Lisäksi Saksan mukaan toimenpiteet koskevat pitkän aikavälin infrastruktuuri-investointeja, jotka vastaavat lentoaseman tarpeisiin rahti- ja matkustajaliikenteen tulevan kasvun kannalta. Saksa väitti, etteivät toimenpiteet ole suhteettoman suuria eivätkä aiheuta kohtuuttomia kustannuksia. Saksa ilmoitti, että kustannukset on supistettu vähimmäistasolle perusteellisen ennakkosuunnittelun ja kustannusarvioiden myötä. Saksan mielestä valtion rahoituksen supistaminen entisestään ei ole mahdollista, sillä lentoasemien pitäjät eivät voi rahoittaa tämän suuruusluokan infrastruktuuria omista varoistaan.
- (327) Saksan näkemyksen mukaan palveluista saadut tulot eivät kata infrastruktuurin rakentamisen kustannuksia, ja se on perustellut tätä väitettä rahoitusvajeella ja vaihtoehtoisella arvioinnilla.
- (328) Komissio katsoo, että tuki merkitsee huomattavaa parannusta investointihankkeeseen, jota markkinat itse eivät saa aikaan, ja että valtion toimenpiteet ovat tarpeen.

6.5.2.3 Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus

- (329) Tukitoimenpiteen on oltava yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen soveltuva politiikan väline.
- (330) Kuten 6.5.2.2 jaksossa todetaan, Saksa on osoittanut, että hankkeen rahoitus pääomanlisäysten välityksellä on tarkoituksenmukainen väline, jolla parannetaan infrastruktuurin kuntoa Leipzig/Hallen lentoasemalla. Mikään muu, kilpailua vähemmän vääristävä tukimuoto ei takaisi tarvittavien infrastruktuuritöiden rahoitusta.
- (331) Komissio päätelee, että kyseessä oleva tukitoimenpide on tarkoituksenmukainen politiikan väline.

6.5.2.4 Kannustava vaikutus

- (332) Tuen on muutettava yritysten käyttäytymistä niin, että ne harjoittavat sellaista ylimääräistä toimintaa, jota ne eivät harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisivat rajoitetusti tai eri tavalla taikka eri paikassa.
- (333) Ensinnäkin yksittäisen investoinnin työt saa aloittaa vasta kun tukihakemus on jätetty tuen myöntävälle viranomaiselle. Jos työt aloitetaan ennen kuin tukihakemus on jätetty tuen myöntävälle viranomaiselle, kyseiselle yksittäiselle investoinnille myönnettyä tukea ei katsota sisämarkkinoille soveltuvaksi.
- (334) Saksa totesi, että töitä ei ollut aloitettu ennen kuin tukihakemus oli jätetty tuen myöntävälle viranomaiselle. Näin ollen komissio voi päätellä, että tämä edellytys täyttyy.
- (335) Toiseksi, lentoaseman investointihanke voi itsessään olla taloudellisesti houkutteleva. Sen vuoksi on varmistettava, että investointia ei olisi toteutettu ollenkaan tai samassa määrin ilman valtiontukea. Jos tämä oletus varmistuu, komissio katsoo, että tukitoimenpiteellä on kannustava vaikutus.
- (336) Kannustavan vaikutuksen kartoittamiseksi laaditaan nk. kontrafaktuaalinen analyysi, jossa verrataan toiminnan toteutumista tuen kanssa ja ilman tukea.
- (337) Kannustavasta vaikutuksesta voidaan olettaa olevan kyse silloin, kun tiedossa ei ole mitään tiettyä vaihtoehtoista tilannetta ja olemassa on pääomakustannusten rahoitusvaje, toisin sanoen kun ennakolta laaditun liiketoimintasuunnitelman perusteella voidaan osoittaa investoinnin elinaikana kertyvien positiivisten ja negatiivisten kassavirtojen (mukaan lukien kiinteään käyttöpääomaan tehdyistä investoinneista aiheutuvat kustannukset) välinen erotus nettohyötyarvona⁽⁷³⁾.
- (338) Tarkasteltavana olevassa tapauksessa Saksa on esittänyt rahoitusvajetta koskevan laskelman, jossa rahoitusvajeeeksi määritellään vähintään 142,1 miljoonaa euroa (ks. taulukko 5 ja taulukko 6). Lisäksi vaihtoehtoisen skenaarion arviointi osoittaa, että jos infrastruktuuri-investoinnit rahoitettaisiin kokonaan lainoilla, lentoasema ei pystyisi antamaan tarvittavaa rahoitusta.
- (339) Näin ollen komissio voi päätellä, että investointituella on kannustava vaikutus.

⁽⁷³⁾ Tämä ei estä mahdollisuutta kuitata alkuvaiheen tappioita tulevilla tuotoilla.

6.5.2.5 Tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään)

- (340) Tuen määrä on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan investointien tai toimintojen lisäämiseksi kyseisellä alueella.
- (341) Jotta investointituki lentoasemille olisi oikeasuhteista, sen osuus on rajattava ylimääraisiin kustannuksiin (vähenettynä ylimääraisilla tuloilla), jotka aiheutuvat tuetun hankkeen/toiminnon toteuttamisesta sellaisen vaihtoehtoisen hankkeen/toiminnon sijasta, jonka tuensaaja olisi toteuttanut vaihtoehtoisessa tilanteessa, toisin sanoen jos se ei olisi saanut tukea. Jos tiedossa ei ole mitään tiettyä vaihtoehtotilannetta ja jotta valtiontuki olisi oikeasuhteista, tuen määrä ei saisi ylittää investointihankkeen rahoitusvajetta ("pääomakustannusten rahoitusvaje"), joka on määritetty ennakolta laaditun liiketoimintasuunnitelman perusteella investoinnin elinaikana kertyvien positiivisten ja negatiivisten kassavirtojen (mukaan lukien investointikustannukset) välisen erotuksen nettonykyarvona. Liiketoimintasuunnitelman olisi investointituen osalta katettava omaisuuserän taloudellinen käyttöaika.
- (342) Missään tapauksessa tuki-intensiteetti ei saa olla suurempi kuin investointihankkeen todellinen rahoitusvaje.
- (343) Kuten 6.5.2.2 ja 6.5.2.3 jaksossa todetaan, Saksa on esittänyt täydentävän laskelman ilmoitetun hankkeen rahoitusvajesta. Sen mukaan rahoitusvaje on 142,1 miljoonaa euroa, mikä oikeuttaa 75 prosentin tuki-intensiteettiin (ks. taulukko 6), edellyttäen, että pääomanlisäykset olisi tehty samanaikaisesti investointien toteuttamisen kanssa. Koska pääomanlisäykset toteutetaan kuitenkin vasta sen jälkeen, kun komissio on antanut hyväksyntänsä vuonna 2014, Saksan määrittämä rahoitusvaje on 166,9 miljoonaa euroa, joka oikeuttaa 88,1 prosentin tuki-intensiteettiin (ks. taulukko 5).
- (344) Koska rahtiliikenteen lentoasemille ei ole määritetty suurinta sallittua tuki-intensiteettiä, tuen enimmäisintensiteetti rajoitetaan investointihankkeen rahoitusvajeen suuruiseksi. Näin ollen komissio voi päätellä, että tuki on oikeasuhteista ja rajattu välttämättömään.

6.5.2.6 Kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen

- (345) Tuen kielteisten vaikutusten on oltava riittävän rajoitettuja niin, että toimenpiteen kokonaisvaikutus on myönteinen.
- (346) Vääristymien välttämiseksi edelleen lentoaseman, myös investoinnin, johon tukea on myönnetty, on oltava kaikkien mahdollisten käyttäjien käytettävissä, eikä se saa olla varattu yhdelle tietyllä käyttäjälle. Jos kapasiteettia rajoitetaan fyysisesti, käyttöoikeudet on jaettava asiaa koskevien, objektiivisten, läpinäkyvien ja syrjimättömien perusteiden pohjalta.
- (347) Saksan mukaan toimenpiteiden kokonaisvaikutus kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan on myönteinen. Tältä osin Saksa vahvisti ensinnäkin, että kaikilla mahdollisilla käyttäjillä (lentoyhtiöillä ja lentorahtiliikenteen harjoittajilla) on oikeus uuden infrastruktuurin käyttöön yhtäläisin ja syrjimättömin ehdoin.
- (348) Toiseksi Saksa korosti, että kyseiset infrastruktuuritoimenpiteet eivät ole luonteeltaan kasvuhakuisia. Mahdollisesta vaikutuksesta Leipzig/Hallen lentoaseman kilpailijoihin Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoaseman läheisyydessä sijaitsevat lentoasemat eivät ole erikoistuneet lentorahdin kuljetukseen. Tämän lisäksi Saksa totesi Altenburg-Noibitzin, Berlin-Brandenburgin, Dresdenin, Erfurtin, Hofin, Magdeburgin, Magdeburg-Cochstedtin ja Prahan lentoasemista, että jotkin niistä sijaitsevat liian kaukana tai eri talousalueilla, niiden vaikutusalueet ovat melko erilaisia tai ne ovat hyvin pieniä.
- (349) Muista Saksan rahtiliikenteen lentoasemista Saksa totesi, että Leipzig/Hallen lentoasemaan kohdistui vain vähäistä kilpailua, koska Saksan suurilla lentorahtikeskuksilla (Frankfurt/Main, München ja Köln/Bonn), jotka kilpailivat Leipzig/Hallen kanssa, oli kapasiteetin pullonkauloja tai yölentoja koskevia rajoituksia.
- (350) Kilpailullista päällekkäisyyttä ei Saksan mukaan ollut myöskään muiden Euroopan rahtilentoasemien, pääasiassa Brysselin ja Vatryn, kanssa. Vatryn lentoasema on Saksan mukaan hyvin pieni ja vuonna 2010 lentorahdin määrä Leipzig/Hallen lentoasemalla oli yli 80 kertaa suurempi kuin lentorahdin määrä Vatryn lentoasemalla. Brysselin lentoaseman osalta Saksa totesi, että kun Leipzig/Hallen lentoaseman rahtimäärä on lisääntynyt viime vuosina, rahdin määrä Brysselin lentoasemalla on samalla ajanjaksolla vähentynyt. Saksan mukaan Brysselin lentoasemalla on myös merkittäviä yölentoarajoituksia ja näin ollen sen aiheuttama kilpailu on vähäistä.

- (351) Näin ollen komissio voi päätellä, että tuen kielteiset vaikutukset ovat riittävän rajoitettuja. Komissio voi siis päätellä, että sisämarkkinoille soveltuvuuden edellytys täyttyy.

6.5.2.7 Tuen läpinäkyvyys

- (352) Saksaa muistutetaan avoimuutta koskevista velvoitteista, jotka liittyvät myönnettyä tukea koskevien tietojen julkaisemiseen ja jotka esitetään vuoden 2014 ilmailusuuntaviivojen 8.2 jaksossa.

6.5.3 Pöytäkirja

- (353) Näin ollen komissio katsoo, että käsiteltävänä olevassa asiassa täyttyvät kaikki SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa esitetyt sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat yhteiset edellytykset.
- (354) Arvioinnin perusteella komissio päätelee, että kyseinen toimenpide soveltuu sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella siltä osin kuin se rajoittuu ainoastaan investointihankkeen rahoitusvajeen rahoittamiseen.

7 PÖYTÄKIRJA

- (355) Kun otetaan huomioon 6.1.1 jaksossa todetut seikat, FLH on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yritys. Edellä 6.1.2 jaksossa esitetyn arvioinnin perusteella komissio katsoo, että toimenpiteiden M5 (uusi paloasemarakennus), M9 (palontorjuntakalusto) ja M8 (helikopterikenttä) voidaan katsoa olevan yleisen edun piiriin kuuluvia toimintoja. Edellä 6.1.2 jaksossa esitetyn arvioinnin mukaan muiden toimenpiteiden rahoitusta ei voida vapauttaa unionin valtiontukisääntöjen mukaisesta valvonnasta.
- (356) Komissio katsoo 6.2.1 jaksossa esitettyjen havaintojen mukaisesti, että FLH:n osakaslainat on myönnetty markkinaehtoin, eivätkä ne näin ollen ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.
- (357) Komissio katsoo 6.3 jaksossa esitettyjen havaintojen pohjalta, että FLH:lle pääomanlisäysten muodossa myönnetty julkinen rahoitus on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Koska pääomanlisäykset edellyttävät komission päätöstä, eikä niitä ole annettu FLH:n käyttöön, komissio katsoo, että Saksa on noudattanut SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan kieltoa.
- (358) Edellä 6.5 jaksossa esitetyn arvioinnin mukaisesti komissio katsoo, että käsiteltävänä olevassa asiassa täyttyvät kaikki SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa esitetyt sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat yhteiset edellytykset. Sen vuoksi komissio päätelee, että kyseiset toimenpiteet soveltuvat sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella, siinä määrin kuin ne rajoittuvat ainoastaan investointihankkeen rahoitusvajeen rahoittamiseen.
- (359) Komissio toteaa, että Saksa ilmoitti komissiolle 17 päivänä kesäkuuta 2014, että se hyväksyy poikkeuksellisesti tämän päätöksen antamisen englannin kielellä,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Flughafen Leipzig/Halle GmbH:lle myönnetty osakaslainat eivät ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2 artikla

1. Siltä osin, kun Flughafen Leipzig/Halle GmbH:lle myönnettyillä pääomanlisäyksillä katetaan yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen kustannuksia, joista lentoaseman pitäjä on oikeutettu saamaan korvauksen lentoturvallisuuslain 8 §:n 3 momentin nojalla, ja helikopterikentän kustannuksia, ne eivät ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2. Siltä osin, kun Flughafen Leipzig/Halle GmbH:lle myönnetty pääomanlisäykset rajoittuvat investointihankkeen rahoitusvajeen kattamiseen eivätkä kata 1 kohdassa mainittuja yleisen edun piiriin kuuluvien toimintojen kustannuksia, ne ovat valtiontukea, joka soveltuu sisämarkkinoille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

3. Siltä osin kuin pääomanlisäysten määrä ylittää määrät, jotka on 1 ja 2 kohdassa todettu sisämarkkinoille soveltuviksi, ne ovat valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 23 päivänä heinäkuuta 2014.

Komission puolesta
Joaquín ALMUNIA
Varapuheenjohtaja

KOMISSION PÄÄTÖS (EU) 2015/1470,**annettu 30 päivänä maaliskuuta 2015,****valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön –
Välitysoikeuden asiassa Micula v. Romania 11 päivänä joulukuuta 2013 antama tuomio***(tiedoksiannettu numerolla C(2015) 2112)***(Ainoastaan romaniankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)**

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ⁽¹⁾,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on edellä mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽²⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

- (1) Sijoituksia koskevien riitojen kansainvälisen ratkaisukeskuksen (International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID) yhteydessä toimiva välitystuomioistuin, jäljempänä 'välitystuomioistuin', antoi 11 päivänä joulukuuta 2013 välitystuomion asiassa Micula ym. vastaan Romania ⁽³⁾, viiden kantajan (veljekset Viorel ja Ioan Micula sekä näiden hallussa olevat yritykset S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack, jäljempänä yhdessä 'kantajat') hyväksi. Välitystuomiossa Romania määrättiin maksamaan korvausta 376 433 229 Romanian leuta (noin 82 miljoonaa euroa ⁽⁴⁾), koska se ei ollut käsitellyt kantajien investointeja tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, ja oli tämän vuoksi rikkonut investointien edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan Ruotsin kuningaskunnan ja Romanian hallitusten sopimuksen ⁽⁵⁾, jäljempänä 'kahdenvälinen investointisopimus', 2 §:n 3 momenttia. Lisäksi välitystuomioistuin päätti, että Romania maksaa tästä määrästä korkoa, kunnes se panee välitystuomion täysimääräisesti täytäntöön. Näin ollen 11 päivään joulukuuta 2013 mennessä kertynyt määrä, joka Romanian oli maksettava kantajille, oli 791 882 452 Romanian leuta (noin 178 miljoonaa euroa ⁽⁶⁾).
- (2) Komission yksiköt ilmoittivat Romanian viranomaisille 31 päivänä tammikuuta 2014 päivätyssä kirjeessä, että välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano olisi uutta tukea, ja siitä olisi ilmoitettava komissiolle.
- (3) Romanian viranomaiset ilmoittivat 20 päivänä helmikuuta 2014 komission yksiköille panneensa välitystuomion osittain täytäntöön kompensoimalla osan välitystuomioistuimen kantajille maksettavaksi määräämästä korvauksesta kuittaamalla osan verovelasta, jota yhdellä kantajista, S.C. European Food SA:lla oli Romanian viranomaisille. Näin kuitattu verovelka oli 337 492 864 Romanian leuta (noin 76 miljoonaa euroa ⁽⁷⁾). Romania pyysi komission yksiköiltä lisäselvitystä mahdollisuudesta maksaa loppuosa luonnollisille henkilöille (Viorel ja Ioan Miculalle tai jollekin muulle luonnolliselle henkilölle, jolle saatava on mahdollisesti siirretty).
- (4) Komission yksiköt pyysivät 12 päivänä maaliskuuta 2014 Romanian lisätietoja suunnitelluista välitystuomion myöhempiä vapaaehtoisia tai pakkotäytäntöönpanoa koskevista toimenpiteistä, ja Romania toimitti nämä tiedot 26 päivänä maaliskuuta 2014 päivätyllä kirjeellä.

⁽¹⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 artiklasta tuli 1 päivänä joulukuuta 2009 SEUT-sopimuksen 107 artikla ja perustamissopimuksen 88 artiklasta SEUT-sopimuksen 108 artikla. Kyseisten artiklojen määräykset ovat asiasisällöltään samat. Tässä päätöksessä SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklaan tehtyjä viittauksia on tarvittaessa pidettävä viittauksina EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklaan. SEUT-sopimuksella muutettiin myös tiettyjä käsitteitä. Yhteisö korvattiin unionilla ja yhteismarkkinat korvattiin sisämarkkinoilla. Tässä päätöksessä käytetään SEUT-sopimuksen terminologiaa.

⁽²⁾ EUVL C 393, 7.11.2014, s. 27.

⁽³⁾ ICSID-asia N:o ARB/05/20, Ioan Micula, Viorel Micula, SC European Food SA, SC Starmill SRI, SC Multipack SRL v. Romania, lopullinen tuomio, 11. joulukuuta 2013.

⁽⁴⁾ Euroopan keskuspankin vaihtokurssi 11 päivänä joulukuuta 2013: 1 euro = 4,45 RON.

⁽⁵⁾ Kahdenvälinen investointisopimus tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2003.

⁽⁶⁾ Ks. alaviite 4.

⁽⁷⁾ Euroopan keskuspankin vaihtokurssi 15 päivänä tammikuuta 2014: 1 euro = 4,52 RON.

- (5) Komission yksiköt ilmoittivat 1 päivänä huhtikuuta 2014 Romanian viranomaisille mahdollisesta välipäätöksestä sen varmistamiseksi, ettei sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea maksettaisi, ja pyysivät Romanian viranomaisia esittämään huomautuksensa aiheesta. Romania ilmoitti 7 päivänä huhtikuuta 2014 päivätyllä kirjeellä, ettei sillä ollut huomautuksia komission mahdollisen välipäätöksen antamisesta.
- (6) Komissio ilmoitti Romanian 26 päivänä toukokuuta 2014 päivätyllä kirjeellä päätöksestä antaa neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽⁸⁾ 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu välipäätös Romaniaa velvoittamisesta keskeyttämään kaikki toimet, jotka voivat johtaa välitystuomiossa asetetun määrän vielä maksamatta olevan osan vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanoon, mikä olisi sääntöjenvastaista valtiontukea, siihen asti kunnes komissio on antanut lopullisen päätöksen valtiontuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.
- (7) Komissio ilmoitti Romanian 1 päivänä lokakuuta 2014 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, jäljempänä 'menettelyn aloittamista koskeva päätös', koska Romania oli pannut välitystuomion osittain täytäntöön vuoden 2014 alussa⁽⁹⁾, sekä ottaakseen huomioon välitystuomion myöhemmän vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanon.
- (8) Menettelyn aloittamista koskeva komission päätös julkaistiin 7 päivänä marraskuuta 2014 *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*⁽¹⁰⁾. Komissio kehotti päätöksessä osapuolia toimittamaan sille huomautuksensa.
- (9) Romania toimitti 26 päivänä marraskuuta 2014 menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen liittyviä huomautuksia. Kantajat toimittivat asianomaisena osapuolena huomautuksia 8 päivänä joulukuuta 2014 sen jälkeen kun komissio oli ensin evännyt niiden pyynnön jatkaa huomautusten esittämisen määräaika. Kantajien huomautukset toimitettiin Romanian, jolle annettiin mahdollisuus kommentoida niitä. Romanian kommentit kantajien huomautuksista vastaanotettiin 27 päivänä tammikuuta 2015.
- (10) Kantajat myös pyysivät saada tarkastella kaikkea asiakirja-aineistoon sisältyvää komission ja Romanian välistä kirjeenvaihtoa. Pyyntö evättiin 19 päivänä joulukuuta 2014 ja epääminen vahvistettiin 2 päivänä maaliskuuta 2015.
- (11) Romanian viranomaiset tiedottivat 9 ja 11 päivänä maaliskuuta 2015 komissiolle, että Romanian valtiovarainministeriön tileiltä oli tuomittu menetetyksi 9 197 482 Romanian leuta vuoden 2015 helmikuun 5 ja 25 päivän välisenä aikana. Lisäksi kaikkien viiden kantajan nimissä olevalle sulkutilille oli talletettu vapaaehtoisesti 466 760 066 leun⁽¹¹⁾ määrä, joka välitystuomion perusteella vastasi jäljellä olevaa maksettavaa määrää.

2. TAUSTA

Valtiontukilainsäädäntö, jota Romaniassa sovellettiin ennen liittymistä Euroopan unioniin

- (12) Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Romanian välinen Eurooppa-sopimus⁽¹²⁾ tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1995. Sen tarkoituksena oli valmistella Romaniaa Euroopan unioniin liittymistä varten. Eurooppa-sopimuksen 64 artiklan 1 kohdan iii alakohdan mukaan valtion tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tavaroiden tuotantoa, on yhteensopimatonta Eurooppa-sopimuksen moitteettoman toiminnan kanssa siltä osin kuin se on omiaan vaikuttamaan unionin ja Romanian väliseen kauppaan. Eurooppa-sopimuksen 64 artiklan 2 kohdan mukaan kyseisen artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan "Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 85, 86 ja 92 artiklan sääntöjen soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden mukaan" (nykyään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101, 102 ja 107 artikla). Tämä dynaaminen viittaus "sääntöjen soveltamisesta johtuviin arviointiperusteisiin" tarkoittaa unionin kaikkia, myös alueellisia valtiontukia koskevia, valtiontukisääntöjä⁽¹³⁾. Unionin valtiontukilainsäädännön noudattamista koskevan olennaisen vaatimuksen lisäksi Eurooppa-sopimuksen 69 ja 71 artiklassa veloitetaan Romaniaa huolehtimaan siitä, että sen

⁽⁸⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1999, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, (EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1).

⁽⁹⁾ Ks. johdanto-osan 3 kappale.

⁽¹⁰⁾ Ks. alaviite 2.

⁽¹¹⁾ Sulkutilille siirrettiin myös 6 028 608 Romanian leuta pakkotäytäntöönpanon kuluja varten.

⁽¹²⁾ EYVL L 357, 31.12.1994, s. 2.

⁽¹³⁾ Ks. myös EU–Romania-assosiaationeuvoston päätös N:o 4/2000, tehty 10 päivänä huhtikuuta 2001, Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Romanian välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen 64 artiklan 3 kohdan nojalla annettavien, 64 artiklan 1 kohdan iii alakohdassa ja 2 kohdassa tarkoitettujen sekä sopimuksen EHTY-tuotteista tehdyn pöytäkirjan n:o 2 9 artiklan 1 kohdan iii alakohdassa ja 2 kohdassa tarkoitettujen valtiontukia koskevien määräysten soveltamista koskevien täytäntöönpanosääntöjen vahvistamisesta, päätöksen 2 artikla (EYVL L 138, 22.5.2001, s. 16).

lainsäädäntö saatetaan yhteensopivaksi yhteisön lainsäädännön kanssa. Erityisesti mainitaan unionin kilpailulainsäädäntö ja näin ollen myös siihen sisältyvä unionin valtiontukilainsäädäntö. Tämän seurauksena Romania veloitettiin Eurooppa-sopimuksessa sitoutumaan kaikkeen unionin valtiontukilainsäädäntöön. Lisäksi Eurooppa-sopimuksesta tuli osa Romanian sisäistä oikeusjärjestystä sen jälkeen kun Romanian parlamentti ratifioi sen lailla nro 20/1993, joka julkaistiin Romanian virallisessa lehdessä 12 päivänä huhtikuuta 1993 ⁽¹⁴⁾.

- (13) Noudattaakseen Eurooppa-sopimuksen mukaista yhdenmukaistamisvelvoitetta Romania hyväksyi vuonna 1999 lain nro 143/1999 valtiontuesta, jäljempänä 'valtiontuesta annettu laki', joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Lakiin sisältyi sama valtiontukien määritelmä kuin Eurooppa-sopimuksen 64 artiklassa ja unionin oikeudessa. Samassa laissa asetettiin Romanian kilpailuneuvosto ⁽¹⁵⁾ (Consiliul Concurenței din România) ja Romanian kilpailuvirasto ⁽¹⁶⁾ (Oficiul Concurenței din România) kansallisiksi valtiontukia valvoviksi viranomaisiksi, joilla on toimivalta arvioida Romanian yrityksille myöntämien valtiontukien soveltuvuutta ⁽¹⁷⁾. Laissa myös säädettiin SEUT-sopimuksen 108 artiklaan perustuvasta menettelystä, jota on noudatettava valtiontuista ilmoitettaessa ja niitä hyväksyttäessä.

Investointien kannustinjärjestelmä

- (14) Romaniassa annettiin 2 päivänä lokakuuta 1998 hallituksen erityisasetus nro 24/1998, jäljempänä 'erityisasetus 24/1998', jossa myönnettiin tietyille epäsuotuisilla alueilla toimiville investoijille useita kannustimia. Näitä olivat seuraavat:
- 6 §:n 1 momentin a kohta: koneiden, työkalujen, välineiden, laitteiden, kuljetuskaluston ja muun kyseisellä alueella tehtäviä investointeja varten maahantuodun tai maassa tuotetun poistokelpoisen omaisuuden vapautus tulleista ja arvonnlisäverosta, jäljempänä 'konekannustin';
 - 6 §:n 1 momentin b kohta: investoijan kyseisellä alueella tapahtuvaa omaa tuotantoa varten tarvittavien raaka-aineiden, varaosien ja/tai komponenttien tullien palautukset, jäljempänä 'raaka-ainekannustin';
 - 6 §:n 1 momentin c kohta: vapautus liikevoittoverosta ajanjaksona, jona asianomainen alue katsotaan epäsuotuisaksi, jäljempänä 'liikevoittoverokannustin'.
- (15) Romanian hallitus vahvisti, mitkä alueet olisi määritettävä epäsuotuisiksi ja miten pitkäksi aikaa (enintään 10 vuodeksi). Hallitus ilmoitti 25 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyllä päätöksellä, jota alettiin soveltaa 1 päivänä huhtikuuta 1999, että Bihorin maakunnassa sijaitseva Ștei-Nucetin kaivosalue olisi epäsuotuisa alue 10 vuoden ajan.
- (16) Romanian kilpailuneuvosto teki 15 päivänä toukokuuta 2000 päätöksen nro 244/2000, jossa se totesi, että useat erityisasetuksella 24/1998 tarjotut kannustimet vääristivät kilpailua. Päätöksen mukaan "raaka-aineiden vapauttaminen tulleista katsotaan toimintaa varten annetuksi valtiontueksi, joka johtaa kilpailun vääristymiseen". Kilpailuneuvosto päätti, että "kyseisellä alueella tapahtuvaa tuotantoa varten tarvittavien maahantuotujen raaka-aineiden, varaosien ja/tai komponenttien tullien palautukset on lopetettava". Päätös tehtiin sen jälkeen kun Romanian kansallinen aluekehitysvirasto (Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională, joka myöntää tuen erityisasetuksen 24/1998 nojalla) ilmoitti kilpailuneuvostolle lain nro 143/1999 mukaisesti muutoksista, jotka oli suunniteltu tehtäväksi erityisasetukseen 24/1998 ja jotka sisältyivät hallituksen erityisasetuksen nro 75/2000, jäljempänä 'erityisasetus 75/2000', luonnokseen. Lisäksi Romanian lainsäätäjä aikoi korvata erityisasetuksen 24/1998 6 §:n 1 momentin b kohdassa (raaka-ainekannustin) tarkoitettujen tullien palautukset tuotantoa varten tarvittavien maahantuotujen raaka-aineiden, varaosien ja/tai komponenttien tullien poistamisella. Kilpailuneuvosto hyväksyi päätöksellä nro 244/2000 erityisasetuksen 75/2000 luonnoksen seuraavin ehdoin: i) erityisasetuksen 24/1998 6 §:n 1 momentin b kohdassa tarkoitettu kannustin poistetaan ja perutaan suunniteltu muutos, jossa tullin palautus korvataan tulleista vapauttamisella, ja ii) rajoitetaan erityisasetuksen 24/1998 6 §:n 1 momentin c kohdan (liikevoittoverokannustin) ilmoitetut muutokset koskemaan vain voittoa, joka on investoitu uudestaan.

⁽¹⁴⁾ Monitorul Oficial, ensimmäinen osa, nro 73, 12.4.1993.

⁽¹⁵⁾ Kilpailuneuvosto oli ja on edelleen kilpailun ja valtiontukien alalla toimiva riippumaton hallintoviranomainen, jolla on vastaava sääntely- ja tutkintavalta kuin Euroopan komissiolla kilpailuoikeuden ja valtiontukilainsäädännön alalla.

⁽¹⁶⁾ Kilpailuvirasto oli valtion erityisviranomainen. Sen pääasialliset vastuualat olivat seuraavat: i) tutkintatoimien toteuttaminen ja sen valvonta, että asetettuja säännöksiä ja kilpailuneuvoston tekemiä päätöksiä noudatetaan; ii) julkisten yhteisöjen ja yritysten asettamien hintojen valvonta; iii) valtiontukien läpinäkyvyyden varmistaminen, niihin liittyvien menojen valvonta ja niistä raportointi.

⁽¹⁷⁾ Päätöksen N:o 4/2000 täytäntöönpanosääntöjen 1 artiklassa EU–Romania-assosiaationeuvosto nimesi kilpailuneuvoston ja kilpailuviraston viranomaisiksi, jotka vastaavat Romanian puolesta valtiontukien valvonnasta ja sen arvioinnista, ovatko ne sopusoinnussa vuonna 1995 tehdyn Eurooppa-sopimuksen määräysten kanssa.

- (17) Erityisasetus 75/2000 tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000. Se ei kuitenkaan annetussa muodossaan vastannut kilpailuneuvoston asettamia ehtoja, joiden mukaan raaka-ainekannustin oli peruttava eikä ilmoitettuja muutoksia saanut tehdä. Sen sijaan siinä muutettiin erityisasetuksen 24/1998 6 §:n 1 momentin b kohtaa korvaamalla raaka-ainekannustimeen sisältyvä tullien palautus maahantuotujen raaka-aineiden tullista vapauttamisella, mikä on täysin vastoin päätöstä nro 244/2000.
- (18) Kilpailuneuvosto vei päätöksensä täytäntöönpanon laiminlyönnin Bukarestin muutoksenhakutuomioistuimeen, joka kuitenkin hylkäsi kanteen 26 päivänä tammikuuta 2001 ja ilmoitti, ettei ota sitä käsiteltäväksi⁽¹⁸⁾. Perusteluna oli se, että erityisasetus 75/2000 katsottiin lainsäädännölliseksi, ei hallinnolliseksi, toimenpiteeksi, eikä kilpailuneuvosto voinut asettaa sen laillisuutta kyseenalaiseksi lain nro 143/1999 nojalla, sillä säännösten välisten ristiriitojen ratkaisijoita ovat hallitus ja parlamentti, eivät tuomioistuimet. Romanian korkein oikeus (Înalta Curte de Casație și Justiție) hylkäsi 19 päivänä helmikuuta kilpailuneuvoston valituksen muutoksenhakutuomioistuimen päätöksestä ja totesi samoista syistä, ettei ota asiaa käsiteltäväkseen⁽¹⁹⁾.
- (19) Romania aloitti helmikuussa 2000 EU:hun liittymistä koskevat neuvottelut. Kilpailupolitiikka, myös unionin valtiontukisääntöjen noudattaminen, kuuluivat neuvottelujen piiriin. Neuvottelujen yhteydessä Euroopan unionin yhteisessä kannassa todettiin, että ”Romaniassa oli useita olemassa olevia ja uusia tukijärjestelyjä, jotka eivät sovellu sisämarkkinoille ja joita ei ole mukautettu EU:n säännöstöön”. Näihin kuuluivat ”erityisasetusten 24/1998 ja 75/2000 nojalla myönnetty järjestelyt”⁽²⁰⁾.
- (20) Romania kumosi 31 päivänä elokuuta 2004 kaikki erityisasetuksen 24/1998 nojalla myönnetty kannustimet, sellaisina kuin ne olivat muutettuina erityisasetuksella 75/2000, lukuun ottamatta liikevoittoverokannustinta. Erityisasetuksen 24/1998 nojalla myönnettyjen kannustimien kumoaminen tuli voimaan 22 päivänä helmikuuta 2005. Asiakirjaan, jolla kumottiin erityisasetus 24/1998 sellaisena kuin se oli muutettuna erityisasetuksella 75/2000, oli liitettyä raportti jossa todettiin seuraavaa: ”Jotta voidaan täyttää yhteisön valtiontukisääntöjen kriteerit ja saattaa päätökseen lukua nro 6 (kilpailupolitiikka) koskevat neuvottelut, on tarpeen poistaa kaikki kansallisessa lainsäädännössä olevat valtiontukimuodot, jotka ovat ristiriidassa asiaa koskevan yhteisön säännösten kanssa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kumotaan epäsuotuisia alueita koskevan hallituksen erityisasetuksen nro 24/1998 6 §:n 1 momentin b, d ja e kohdan säännökset [...]”⁽²¹⁾.

Kantajien investoinnit ja välitysmenettely asiassa ICSID

- (21) Kantajat tekivät 2000-luvun alussa eräitä investointeja Ștei-Nucetin alueella Bihorin maakunnassa Romaniassa. S.C. European Food SA sai 1 päivänä kesäkuuta 2000 pysyvän investointiluvan (certificat de investitor permanent), jäljempänä ’CIP-lupa’, ja S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack saivat omat CIP-lupansa 17 päivänä toukokuuta 2002. Näin kyseiset yritykset saattoivat osallistua erityisasetuksella 24/1998 perustettuun järjestelyyn, sellaisena kuin se oli muutettuna erityisasetuksella 75/2000, niiden investointien osalta, jotka ne tekivät kyseisistä ajankohdista alkaen Ștei-Nucetin alueella Bihorin maakunnassa.
- (22) Romania ja Ruotsi tekivät vuonna 2003 kahdenvälisen investointisopimuksen, jossa taattiin molempien maiden investoijille tiettyjä suojatoimenpiteitä toisessa maassa tehtävien investointien suhteen (myös ennen kahdenvälisen investointisopimuksen voimaantuloa tehtyjen investointien⁽²²⁾ suhteen). Kahdenvälisessä investointisopimuksessa taataan muun muassa sopimuksen piiriin kuuluvien investointien tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu isäntävaltiossa, minkä on tulkittu tarkoittavan myös investoijan perustellun luottamuksen suojaamista. Sopimuksen nojalla investoijat saattoivat myös viedä kansainväliseen välitystuomioistuimeen asian, jossa ne katsoivat kahdenvälisen investointisopimuksen mukaisten oikeuksiensa tulleen rikotuiksi. Koska Miculan veljeksillä on Ruotsin kansalaisuus, he katsoivat, että heidän Romaniassa tekemänsä investoinnit kuuluvat kahdenvälisen investointisopimuksen soveltamisalaan.
- (23) Erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen investointikannustimien kumoamisen johdosta kantajat pyysivät 28 päivänä heinäkuuta 2005, että perustettaisiin välitystuomioistuin kahdenvälisen investointisopimuksen riitojenratkaisumääräysten mukaisesti. Välitystuomioistuin päätti 24 päivänä syyskuuta 2008 tekemällään päätöksellä, että kantajien pyynnöt olivat hyväksyttävissä. Alun perin kantajat olivat pyytäneet erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen ja 22 päivästä helmikuuta 2005 kumottujen kannustimien palauttamista. Kantajat kuitenkin peruuttivat menettelyn aikana vuonna 2009 pyyntönsä osittain ja hakivat sen sijaan korvauksia erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen

⁽¹⁸⁾ Siviilioikeudellinen tuomio nro 26; ks. välitystuomion 219 kohta.

⁽¹⁹⁾ Ks. välitystuomion 224 kohta.

⁽²⁰⁾ Euroopan unionin yhteinen kanta, annettu 21 päivänä marraskuuta 2001, CONF-RO 43/01, s. 4. Ehdokasmaan liittymisprosessin aikana komissio ehdottaa säännöllisesti ns. yhteisiä kantoja, jotka neuvosto hyväksyy. Näissä yhteisissä kannoissa arvioidaan ehdokasmaan edistymistä liittymisedellytysten noudattamisessa.

⁽²¹⁾ Erityisasetuksen 94/2004 liitteenä oleva perusteluraportti, annettu 26 päivänä elokuuta 2004, s. 12–13.

⁽²²⁾ Kahdenvälisen investointisopimuksen 9 §:n 1 momentti.

kannustimien kumoamisesta aiheutuneista vahingoista. Kantajat katsoivat, että Romania oli kannustimien kumoamisen vuoksi rikkonut investoijien perusteltua luottamusta siihen, että kannustimet olisivat olennaisilta osin saatavilla 1 päivään huhtikuuta 2009. Kantajien mukaan Romania oli näin ollen rikkonut velvollisuuttaan soveltaa ruotsalaisiin investoijiin moitteetonta ja oikeudenmukaista kohtelua kahdenvälisen investointisopimuksen 2 §:n 3 momentin mukaisesti.

- (24) Komissio puuttui välitysmenettelyyn *amicus curiae* -tahon ominaisuudessa. Komissio esitti 20 päivänä heinäkuuta 2009 omassa asiakirjassaan, että erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet "eivät sopineet yhteen alueellista tukea koskevien yhteisön sääntöjen kanssa. Erityisesti kannustimet eivät olleet yhteisön oikeuden mukaisia tukielkelpoisten kustannusten ja tuen enimmäisintensiteettien suhteen. Lisäksi kannustimet olivat toimintatukea, joka ei ole alueellista tukea koskevien sääntöjen mukaan sallittua".
- (25) Komissio totesi myös, että "kaikki tuomiot, joilla otetaan Romanian kumoamat etuudet uudestaan käyttöön tai myönnetään korvauksia näiden etuuksien poistamisesta, ovat uutta tukea, joka ei ole EY:n perustamissopimuksen mukaista". Komissio ilmoitti välitystuomioistuimelle myös, ettei tuomioita, joissa Romanian edellytetään ottavan uudelleen käyttöön liittymisneuvottelujen yhteydessä sisämarkkinoille soveltumattomaksi todettu investointijärjestely, "voida panna täytäntöön, jos näin rikotaan EU:n valtiontukisääntöjä".
- (26) Välitystuomioistuin totesi 11 päivänä joulukuuta 2013 antamassaan välitystuomiossa, että kumoamalla erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet Romania "rikkoi investoijien perustellun luottamuksen siihen, että kannustimet olisivat käytettävissä" 1 päivään huhtikuuta 2009 asti ⁽²³⁾. Muutoin välitystuomioistuin piti sitä, että "Romania kumosi kannustimet, kohtuullisena toimenpiteenä pyrittäessä toimimaan rationaalisesti", lukuun ottamatta sitä, että erityisasetuksessa 24/1998 säädetty investoijien velvollisuudet säilytettiin sen jälkeen, kun vastaavat kannustimet kumottiin ⁽²⁴⁾. Välitystuomioistuin totesi kuitenkin seuraavaa ⁽²⁵⁾: "Tämä päätelmä ei vaikuta välitystuomioistuimen edellä esitettyyn välitystuomioon, jonka mukaan Romania asetti kyseenalaiseksi kantajien perustellun luottamuksen siihen, että kannustimet olisivat käytettävissä 1 päivään huhtikuuta 2009. Tämän vuoksi Romanian toimet – vaikka ne olivatkin suurimmalta osin asianmukaisesti ja tiukasti rationaalisuuteen tähtääviä – olivat kantajien kannalta epätasapuolet ja epäoikeudenmukaisia."
- Välitystuomioistuin esitti päätelmänsä seuraavaa ⁽²⁶⁾: "Kumotessaan erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet ennen 1 päivää huhtikuuta 2009 Romania ei toiminut kohtuuttomasti tai vilpillisesti (lukuun ottamatta sitä, että se jätti kohtuuttomasti investoijien velvoitteet voimaan, vaikka kannustimet lopetettiin). Välitystuomioistuin on kuitenkin tehnyt enemmistöpäätöksen, jonka mukaan Romania on rikkonut kantajien perustellun luottamuksen siihen, että kannustimet olisivat käytettävissä olennaisesti samassa muodossa 1 päivään huhtikuuta 2009 asti. Romania ei myöskään ole toiminut läpinäkyvästi, sillä se ei ole ilmoittanut kantajille ajoissa siitä, että järjestely päättyy ennen ilmoitettua päättymispäivää. Tämän vuoksi välitystuomioistuin katsoo, ettei Romania ole käsitellyt kantajien investointeja tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, kuten kahdenvälisen investointisopimuksen 2 §:n 3 momentissa edellytetään."
- (27) Välitystuomioistuin päätti myös, että Romanian tuli maksaa kantajille korvauksia ⁽²⁷⁾. Yhteensä korvauksen määräksi asetettiin 376 433 229 Romanian leuta korkoineen. Välitystuomioistuimen mukaan korvaukseen sisältyvät seuraavat: Romanian on maksettava kantajille korvausta 85,1 miljoonaa Romanian leuta ⁽²⁸⁾ sokerin kustannusten kasvun vuoksi (kantajien piti maksaa sokerintuonnista tullia sen jälkeen, kun raaka-ainekannustin oli kumottu), 17,5 miljoonaa Romanian leuta ⁽²⁹⁾ muiden raaka-aineiden kuin sokerin ja PET:n kustannusten kasvun vuoksi ⁽³⁰⁾, 18,1 miljoonaa Romanian leuta ⁽³¹⁾ sen vuoksi, että menetettiin mahdollisuus varastoida sokeria alhaisempaan hintaan ja 255,7 miljoonaa Romanian leuta ⁽³²⁾ lopputuotteen myyntituoton toteutumatta jäämisestä johtuvan

⁽²³⁾ Välitystuomion 725 kohta.

⁽²⁴⁾ Välitystuomion 827 kohta.

⁽²⁵⁾ Ks. alaviite 24.

⁽²⁶⁾ Välitystuomion 872 kohta.

⁽²⁷⁾ Välitystuomion 875 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

⁽²⁸⁾ Määrän perustana on tuonti 22.2.2005–31.3.2009.

⁽²⁹⁾ Ks. alaviite 28.

⁽³⁰⁾ Kantajat hakivat korvausta PET-kustannusten kasvun vuoksi. Välitystuomioistuin kuitenkin kumosi tämän pyynnön, sillä kantajat eivät olleet todellisuudessa koskaan käyttäneet raaka-ainekannustinta PET:n tuontiin.

⁽³¹⁾ Määrän perusteena ovat tuodun sokerin tullit, jotka olisi voitu välttää, jos kantaja olisi voinut varastoida sokeria ennen erityisasetuksen ilmoitettua aikaisempaa päättymistä (1 päivään huhtikuuta 2009). Vertailuperuste perustuu vuosina 2004–2005 varastoituihin määriin.

⁽³²⁾ Toteutumatta jäänyt tuotto on laskettu vuosilta 2004–2008 virvoitusjuomien ja muiden sokeria sisältävien tuotteiden markkinaosuuksien supistumisen perusteella. Pyyntö perustuu näkemykseen, jonka mukaan erityisasetuksessa säädettyjen kannustimien kumoamisen jälkeen kustannukset kasvoivat, mikä johti hintojen nousuun ja lopulta markkinaosuuksien supistumiseen.

ansionmenetyksen vuoksi. Lisäksi välitystuomioistuin määräsi Romanian maksamaan korkoa (ROBOR lisättynä 5 prosentilla), joka laskettiin 1 päivästä maaliskuuta 2007 sokerin ja muiden raaka-aineiden hinnannousun osalta, 1 päivästä marraskuuta 2009 sokerin varastointimahdollisuuden menettämisen vuoksi ja 1 päivästä toukokuuta 2008 toteutumatta jääneen tuoton osalta. Välitystuomion antamisajankohtana korvauksen määrä korkoineen oli 791 882 452 Romanian leuta, kuten taulukosta käy ilmi.

Välitystuomiossa kantajille myönnetty korvaukset ja korot

Myönnetty korvaus	Määrä (Romanian leuta)	Korko
Sokerin kustannusten kasvu	85 100 000	1 päivästä maaliskuuta 2007
Muiden raaka-aineiden kuin sokerin ja PET:n kustannusten kasvu	17 500 000	1 päivästä maaliskuuta 2007
Sokerin varastointimahdollisuuden menettäminen	18 133 229	1 päivästä marraskuuta 2009
Lopputuotteen myyntituoton toteutumatta jääminen	255 700 000	1 päivästä toukokuuta 2008
YHTEENSÄ	376 433 229 Romanian leuta	Yhteensä korkoineen 11 päivänä joulukuuta 2013: 791 882 452 Romanian leuta

ICSID-kumoamiskanne

- (28) Romania esitti 18 päivänä huhtikuuta 2014 tilapäiselle komitealle välitystuomion kumoamiskanteen 18 päivänä maaliskuuta 1965 tehdyn valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten investointeja koskevien riitaisuuskien ratkaisemista koskevan sopimuksen, jäljempänä 'ICSID-sopimus', 52 §:n nojalla. Sovellettavien menettelyllisten sääntöjen vuoksi Romania ei ole antanut kyseistä kannetta komission saataville. On kuitenkin käynyt ilmi, että Romania pyysi kanteessaan tilapäistä komiteaa määräämään välitystuomion täytäntöönpanon lykkäämisestä siihen asti kunnes komitea antaa ratkaisunsa kumoamisesta. Romania ilmoitti 18 päivänä elokuuta 2014 päivätyllä kirjeellä komissiolle, että tilapäinen komitea oli päättänyt 7 päivänä elokuuta 2014 lykätä välitystuomion täytäntöönpanoa sillä edellytyksellä, että Romania antaa kuukauden kuluessa seuraavat takeet: "Romania sitoutuu ilman minkäänlaisia (myöskään sen omaan lainsäädäntöön tai [EU:n] päätöksiin liittyviä) ehtoja täyttämään kumoamistuomion antamisen jälkeen täysimääräisesti sille asiassa ICSID annetussa välitystuomiossa nro ARB/05/20 asetetut, kantajille suoritettavat maksuvelvollisuudet, mikäli välitystuomiota ei kumota."
- (29) Komissio selitti Romanian sen pyynnöstä, että riippumatta komission päätöksistä Romania ei voinut sitoutua ehdoista maksamaan kantajille välitystuomiossa myönnettyä korvausta, vaikka tämä merkitsi sen unionin oikeuden mukaisten velvoitteiden rikkomista. Romania antoi tällaisen vastauksen tilapäiselle komitealle, joka kumosi välitystuomion täytäntöönpanon lykkäämisen 7 päivästä syyskuuta 2014.
- (30) Komissio esitti tilapäiselle komitealle 15 päivänä lokakuuta 2014 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi oikeutta osallistua kumoamismenettelyyn riidan ulkopuolisena osapuolena. Tilapäinen komitea hyväksyi väliintulohakemuksen 4 päivänä joulukuuta 2014, ja komissio toimitti *amicus curiae* -lausumansa menettelyssä 9 päivänä tammikuuta 2015.

Kantajien Romanian ja Yhdysvaltain tuomioistuimiin esittämät kanteet välitystuomion tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi

- (31) Romanian viranomaiset toimittivat komission yksiköille uusia tietoa kansallisesta menettelystä, jossa kantajat esittivät kanteita välitystuomion täytäntöönpanemiseksi. Viorel Micula nosti ensin helmikuussa 2014 kanteen ⁽³³⁾, jotta välitystuomio tunnustettaisiin uuden siviiliprosessilain (1124–1132 §) mukaiseksi. Komissio puuttui menettelyyn 7 päivänä toukokuuta 2014 asetuksen (EY) N:o 659/1999 23 a artiklan 2 kohdan nojalla. Viorel Micula kuitenkin perui kanteen 28 päivänä toukokuuta 2014, eikä tuomiota siis ole annettu. Muut neljä kantajaa (S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack ja Ioan Micula) nostivat 18 päivänä maaliskuuta 2014 Romaniassa ICSID-sopimuksen 54 §:n nojalla välitystuomion täytäntöönpanemiseksi kanteen, jossa haettiin 80 prosentin osuuden maksamista jäljellä olevasta määrästä (eli 301 146 583 Romanian leuta) sekä vastaavan koron maksamista.

⁽³³⁾ Asia nro 3456/3/2014, Bukarestin alioikeus.

- (32) Bukarestin alioikeus (Tribunalul București) salli 24 päivänä maaliskuuta 2014 välitystuomion täytäntöönpanon neljän kantajan hakemalla tavalla sillä perusteella, että Romania on ratifioinut ICSID-sopimuksen, joka näin ollen kuuluu sen sisäiseen oikeusjärjestykseen, ja välitystuomio on ICSID-sopimuksen 54 §:n nojalla suoraan täytäntöönpanokelpoinen ja sitä on pidettävä kansallisesti lainvoimaisena tuomiona. Tämän vuoksi välitystuomion tunnustamismenettelyä ei Romanian uuden siviiliprosessilain (1123–1132 §) nojalla tarvita⁽³⁴⁾. Ulosottaja aloitti 30 päivänä maaliskuuta 2014 välitystuomion täytäntöönpanomenettelyn asettamalla kuuden kuukauden määräajan, jonka aikana Romanian valtiovarainministeriön piti maksaa 80 prosenttia välitystuomiossa asetetusta määrästä, korot sekä muut kulut.
- (33) Romania vei välitystuomion pakkotäytäntöönpanon Bukarestin alioikeuteen ja pyysi, että asiassa otettaisiin käyttöön eräitä väliaikaisia toimenpiteitä eli täytäntöönpano keskeytettäisiin tilapäisesti siihen asti kunnes pääasiassa tehdään ratkaisu⁽³⁵⁾. Bukarestin alioikeus keskeytti välitystuomion täytäntöönpanon tilapäisesti siihen asti kunnes Romanian tekemää muutoksenhakua ja pakkotäytäntöönpanon keskeyttämistä koskevassa pääasiassa tehtäisiin ratkaisu. Komissio puuttui menettelyyn 26 päivänä toukokuuta 2014 asetuksen (EY) N:o 659/1999 23 a artiklan 2 kohdan nojalla. Komissio pyysi Bukarestin alioikeutta keskeyttämään ja peruuttamaan välitystuomion pakkotäytäntöönpanon. Vaihtoehtona komissio pyysi Bukarestin alioikeutta esittämään ennakkoratkaisukysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimelle, jäljempänä 'unionin tuomioistuin'.
- (34) Bukarestin alioikeus kumosi 23 päivänä syyskuuta 2014 väliaikaisia toimenpiteitä koskevassa asiassa lykkäämisen ja epäsi välitystuomion täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevan Romanian pyynnön. Epäämisen pääperuste oli se, että ICSIDin tilapäinen komitea oli kumonnut välitystuomion täytäntöönpanon lykkäämisen 7 päivästä syyskuuta 2014 (ks. johdanto-osan 29 kappale). Romania päätti 30 päivänä syyskuuta 2014 hakea muutosta Bukarestin alioikeuden 23 päivänä syyskuuta 2014 tekemään ratkaisuun⁽³⁶⁾. Bukarestin alioikeus epäsi pyynnön, joka koski ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä unionin tuomioistuimelle SEUT-sopimuksen 267 artiklan nojalla. Koska komissio päätti 1 päivänä lokakuuta 2014 aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn Bukarestin alioikeudessa numerolla 15755/3/2014 kirjatusta asiasta, Romania pyysi uudelleen 17 päivänä lokakuuta 2014 väliaikaisia toimenpiteitä eli välitystuomion pakkotäytäntöönpanon keskeyttämistä.
- (35) Vaikka kaikilla Romanian viranomaisilla, myös oikeusviranomaisilla, on velvollisuus noudattaa 26 päivänä toukokuuta 2014 ja 1 päivänä lokakuuta 2014 annettuja komission päätöksiä, Bukarestin alioikeuden nimittämä ulosottaja toimitti 31 päivänä lokakuuta 2014 Romanian valtiovarainministeriön tilejä koskevan takavarikointimääräyksen ja kehotti maksamaan 80 prosenttia välitystuomion määrästä. Ulosottajan esittämien takavarikointiasiakirjojen johdosta Romanian valtiovarainministeriön käteisvarat ja pankkitilit ovat tällä hetkellä jäädytettyinä.
- (36) Bukarestin alioikeus epäsi 24 päivänä marraskuuta 2014 myös Romanian muutoksenhaun, joka koski 24 päivänä maaliskuuta 2014 annettua täytäntöönpanomääräystä sekä 17 päivänä lokakuuta 2014 esitettyä väliaikaisia toimenpiteitä koskevaa pyyntöä. Romania haki 14 päivänä tammikuuta 2015 muutosta Bukarestin alioikeuden ratkaisuihin⁽³⁷⁾. Bukarestin muutoksenhakutuomioistuin (Curtea de Apel București) kumosi 24 päivänä helmikuuta 2015 Bukarestin alioikeuden 23 päivänä syyskuuta 2014 tekemän ratkaisun ja keskeytti pakkotäytäntöönpanon siihen asti kunnes Bukarestin alioikeuden 24 päivänä marraskuuta 2014 tekemää ratkaisua koskevasta muutoksenhausta on tehty päätös. Komissio päätti pyytää lupaa puuttua muutoksenhakumenettelyyn asetuksen (EY) N:o 659/1999 23 a artiklan 2 kohdan nojalla.
- (37) Tuomioistuimen nimittämä ulosottaja takavarikoi 5 päivänä tammikuuta 2015 Romanian valtiovarainministeriöltä 36 484 232 Romanian leun (noin 8,1 miljoonaa euroa⁽³⁸⁾) määrän. Tämän jälkeen ulosottaja siirsi 34 004 232 leuta (noin 7,56 miljoonaa euroa) samansuuruisina osina kolmelle viidestä kantajasta ja piti loppuosan itsellään palkkiona. Ulosottaja takavarikoi 5 päivän helmikuuta 2015 ja 25 päivän helmikuuta 2015 välisenä aikana Romanian valtiovarainministeriön tileiltä vielä yhteensä 9 197 482 leuta (noin 2 miljoonaa euroa⁽³⁹⁾). Romanian valtiovarainministeriö siirsi 9 päivänä maaliskuuta 2015 vapaaehtoisesti välitystuomion jäljellä olevan määrän, 472 788 675 leuta (noin 106,5 miljoonaa euroa⁽⁴⁰⁾) (johon sisältyi myös pakkotäytäntöönpanosta johduneet kulut eli 6 028 608 leuta), viiden kantajan nimiin avatulle sulkutilille. Tilin haltijat voivat nostaa määrät ainoastaan, jos komissio päättää, että välitystuomion perusteella myönnetty valtiontuki soveltuu sisämarkkinoille.

⁽³⁴⁾ Bukarestin alioikeuden menettely asiassa 9261/3/2014, IV siviilijaosto.

⁽³⁵⁾ Asia nro 15755/3/2014, Bukarestin alioikeus, III siviilijaosto.

⁽³⁶⁾ Asia nro 15755/3/2014/a1, Bukarestin muutoksenhakutuomioistuin, IV siviilijaosto.

⁽³⁷⁾ Ks. alaviite 36.

⁽³⁸⁾ Euroopan keskuspankin vaihtokurssi 5 päivänä tammikuuta 2015: 1 euro = 4,49 RON.

⁽³⁹⁾ Ks. alaviite 38.

⁽⁴⁰⁾ Euroopan keskuspankin vaihtokurssi 9 päivänä maaliskuuta 2015: 1 euro = 4,44 RON.

- (38) Komission tietoon on lisäksi tullut, että Viorel Micula on nostanut täytäntöönpanokanteen Romaniaa vastaan myös Yhdysvalloissa, District Court for the District of Columbian tuomioistuimessa ⁽⁴¹⁾. Asia on edelleen vireillä. Komissio aikoo esittää pyynnön saada esittää kyseisessä menettelyssä huomioita *amicus curiae* -tahon ominaisuudessa. Lisäksi Viorel Micula esitti 3 päivänä lokakuuta 2014 toisen täytäntöönpanokanteen Romaniaa vastaan Romanian tuomioistuimissa, mutta Bukarestin alioikeus epäsi kanteen 3 päivänä marraskuuta 2014.

3. TOIMENPITEEN KUVAUS JA SYYT MENETTELYN ALOITTAMISELLE

Toimenpiteen kuvaus

- (39) Tarkastelun kohteena oleva toimenpide on välitystuomioistuimen välitystuomiossaan kantajille suoritettavaksi määräävän korvauksen ja välitystuomion antamisesta alkaen kertyneen koron maksaminen välitystuomion vapaaehtois- tai pakkotäytäntöönpanon kautta.
- (40) Kuten johdanto-osan 3 kappaleessa todetaan, Romania on maksanut korvauksen osittain jo vuoden 2014 alussa kuittaamalla yhden kantajan (S.C. European Food SA) verovelkaa Romanian valtiolle. Näin kuitattu verovelka oli 337 492 864 Romanian leuta (noin 76 miljoonaa euroa ⁽⁴²⁾).
- (41) Kuten johdanto-osan 37 kappaleessa todetaan, tuomioistuimen nimittämä ulosottaja takavarikoi Romanian valtiovarainministeriön tileiltä 45 681 714 leun (noin 10,17 miljoonan euron ⁽⁴³⁾) määrän pannakseen välitystuomion täytäntöön. Lisäksi Romanian viranomaiset siirsivät vapaaehtoisesti jäljellä olevan määrän, 472 788 675 leuta (noin 106,5 miljoonaa euroa ⁽⁴⁴⁾) (johon sisältyi myös pakkotäytäntöönpanosta johtuneet kulut eli 6 028 608 leuta), viiden kantajan nimiin avatulle sulkutilille.
- (42) Romanian viranomaisten mukaan välitystuomio on pantu kokonaisuudessaan täytäntöön.

Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen syyt

- (43) Komissio katsoi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä alustavasti, että välitystuomioistuimen määräämän korvauksen maksaminen vapaaehtois- tai pakkotäytäntöönpanon kautta on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tämä alustava päätelmä perustuu seuraaviin alustaviin huomioihin:

— viisi kantajaa muodostavat yhden taloudellisen kokonaisuuden, jota on pidettävä yrityksenä;

— määrätyn korvauksen maksaminen tarjoaisi kantajille taloudellisen hyödyn, joka ei ole muutoin markkinoilla käytettävissä;

— hyödyn olemassaoloa ei voida sulkea pois sen vuoksi, että välitystuomioistuimen määräämä korvaus katsotaan korvaukseksi kärsitystä haitasta, sillä välitystuomio ei kuulu Asteris-oikeuskäytännön piiriin; kyseisessä oikeuskäytännössä vahvistetaan korvauksen ja valtiontuen välinen ero;

— myönnetty hyöty on valikoiva, sillä toimenpiteestä olisi etua vain kantajille;

— hyöty myönnetään valtion varoista, sillä vastaavat maksut suoritetaan valtion talousarviosta ja hyöty johtuu Romaniasta riippumatta siitä, onko se pannut välitystuomion täytäntöön vapaaehtoisesti tai tuomioistuimen määräyksestä;

— kantajille myönnetty korvaus vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

- (44) Komissio vahvisti myöhemmin, ettei valtiontukisääntöjen soveltaminen tässä asiassa vaikuttanut SEUT-sopimuksen 351 artiklalla suojattuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Komissio katsoi myös, että kantajille määrätyn korvauksen maksaminen oli uutta tukea, sillä välitystuomio pantiin täytäntöön Romanian jo liittyttyä unioniin, eikä ollut merkityksellistä, oliko osa kustannuksista, joiden perusteella korvaus tosiasiallisesti suoritetaan, aiheutunut kantajille jo ennen liittymistä. Komissio teki myös alustavan päätelmän, jonka mukaan välitystuomioistuimen kantajille välitystuomion vapaaehtois- tai pakkotäytäntöönpanon kautta määräämän korvauksen maksaminen ei sovellu sisämarkkinoille, sillä se ei täytä alueellisiin tukiin sovellettavia soveltuvuusedellytyksiä.

⁽⁴¹⁾ Asia nro 1–14-cv-600 Viorel Micula v. Romanian hallitus, District Court for the District of Columbia – pyyntö vahvistaa ICSIDin välitystuomio ja antaa ratkaisu.

⁽⁴²⁾ Ks. alaviite 7.

⁽⁴³⁾ Ks. alaviite 38.

⁽⁴⁴⁾ Ks. alaviite 40.

4. ROMANIAN HUOMAUTUKSET

- (45) Romania katsoo ensinnäkin, että ICSID-sopimuksen – jonka sopimuspuoleksi Romania tuli vuonna 1975 – 54 §:n 1 momentin mukaan kukin sopimusvaltio tunnustaa kaikki kyseisen sopimuksen nojalla annetut tuomiot sitoviksi ja varmistaa, että sen alueella pannaan täytäntöön kaikki tuomion nojalla asetetut maksuvelvollisuudet samoin kuin jos kyseessä olisi valtion omalla alueella toimivan tuomioistuimen lainvoimainen tuomio. Romania katsoo, että tästä määräyksestä on suoraan seurauksena se, että kaikilla sopimusvaltioilla on velvollisuus tunnustaa ICSID-välitystuomio ja varmistaa sen täytäntöönpano, mikäli sen täytäntöönpanoa ei ole keskeytetty ICSID-sopimuksen mukaisesti, eikä tähän välitystuomioon ole mahdollista hakea muutosta kansallisissa tuomioistuimissa.
- (46) Toiseksi Romania korostaa, että hallituksen oli noudatettava maan perustuslakia, joka kieltää vaikuttamasta perusteettomasti kansallisiin tuomareihin, kun on kyse välitystuomion täytäntöönpanosta tai täytäntöönpanematta jättämisestä. Romanian mukaan kansallinen tuomioistuin päätti riippumattomasti, etteivät komission vuonna 2014 antamat erilaiset säädökset voisi keskeyttää Romanian lainsäädännön nojalla tapahtuvaa välitystuomion täytäntöönpanoa. Romania katsoo, että vaikka Romanian perustuslaki on yleensä ensisijainen (tavanomaiseen) Romanian lainsäädäntöön nähden, unionin oikeus ei voi olla ensisijainen Romanian perustuslakiin nähden.
- (47) Kolmanneksi Romania katsoo, ettei välitystuomioistuimen kantajille määräämää korvausta voida pitää uutena, sisämarkkinoille soveltumattomana tukena, vaan asian Asteris oikeuskäytännössä tarkoitettuna vahingonkorvauksena. Romania vastustaa erityisesti asian Lucchini oikeuskäytännön soveltamista asiassa, sillä Romanian mukaan tämän tapauksen tosiseikat eroavat Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaiseman asian tosiseikoista ⁽⁴⁵⁾.
- (48) Romania korostaa myös toistuvasti, että ICSID-sopimuksesta johtuvien ja unionin oikeudesta johtuvien Romanian velvoitteiden välillä on tässä asiassa ristiriita. Se toteaa, ettei ICSID-välitystuomion vapaaehtoista tai pakkotäytäntöönpanoa voida pitää sääntöjenvastaisena valtioneuvoston tukena ennen kuin ICSIDin tasolla päätetään, katsotaanko ensisijaiseksi ICSID-sopimus vai unionin oikeus.

5. KOLMANSIEN OSAPUOLTEN HUOMAUTUKSET

- (49) Huomautuksia menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen esittivät ainoastaan välitystuomion antamiseen johtaneen menettelyn kantajat. Kantajat kiistävät menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt alustavat havainnot. Erityisesti kantajien huomautukset koskevat i) asian taustaa ja ii) toimenpiteen heidän näkemyksensä mukaan virheellistä kuvausta. Kantajat katsovat seuraavaa: iii) unionin valtioneuvoston sääntöjen ja EU:n sisäisten investointisopimusten välillä ei ole ristiriitaa, iv) välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano ei ole valtioneuvoston tukea, eikä ainakaan v) uutta tukea. Jos asiassa katsotaan olevan valtioneuvoston tukea, vi) välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano soveltuisi sisämarkkinoille. Kantajat katsovat, että vii) perustellun luottamuksen suojaaminen estää komissiota antamasta kielteistä päätöstä ja viii) komission on toteutettava toimenpiteitä, jotta kantajat voivat osallistua asianmukaisesti tutkintamenettelyyn.

Asian tausta

- (50) Kantajat selostavat, että kommunistihallinnon kaaduttua vuonna 1989 Romanian taloudellinen tilanne oli katastrofaalinen. Kun Romania aloitti neuvottelut Euroopan unioniin liittymiseksi vuonna 1995, unionin jäsenyyssuhteiden saavuttaminen oli vielä kaukana. Vauhdittaakseen talouskehitystä ja kaventaakseen alueiden välisiä eroja Romanian hallitus vahvisti puitteet aluekehitykselle ja antoi hieman tämän jälkeen erityisasetuksen 24/1998 kannustaakseen yksityisen sektorin investointeja epäsuotuisilla alueilla. Erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet suunnattiin yksinomaan investoijille, jotka loivat työpaikkoja kaikkein epäsuotuisimmille alueille yhdessä Euroopan köyhimmistä maista. Tätä taustaa vasten kantajat painottavat erityisesti, että erityisasetuksella 24/1998 ei ainoastaan tarjottu hyötyä investoijille, vaan asetettiin myös velvoitteita. Näitä olivat esimerkiksi työpaikkojen luominen ja työtä hakevien henkilöiden palkkaaminen, uusien materiaalien kehittäminen ja valmistaminen epäsuotuisilla alueilla, vasta perustettujen yritysten päätoimipaikan pitäminen epäsuotuisalla alueella ja CIP-luvan hakeminen.
- (51) Kantajien mukaan heidän yrityksensä saivat CIP-luvat vuosina 2000–2002 Bihorin maakunnassa tehtäviä investointeja varten. CIP-luvat olivat voimassa 1 päivästä huhtikuuta 2009, ja niiden mukaan kantajat sitoutuivat jatkamaan investointeja ”kaksi kertaa niin pitkään kuin [kantajat] saivat hyötyä” erityisasetuksen 24/1998 nojalla. Kantajien mukaan heidän investointiensa ansiosta on luotu noin 9 000 uutta työpaikkaa, joista edelleen on olemassa 7 000. Lisäksi kantajat esittävät, että heidän investoinneillaan oli merkittäviä heijastusvaikutuksia alueella.

⁽⁴⁵⁾ Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 39 kappale.

Kantajat tekevät näistä huomioista johtopäätöksen, että heidän investointiensa ansiosta helpotettiin Bihorin maakunnan alueen vaikeasta taloustilanteesta johtuvia ongelmia ja parannettiin elämänlaatua alueella.

- (52) Kantajat toteavat ennen Romanian unioniin liittymistä voimassa olleesta valtioneuvoston asetuksella, että koska erityisasetus 24/1998 hyväksyttiin Romaniassa ennen kuin laki nro 143/1999 tuli voimaan, erityisasetus 24/1998 oli kyseistä lakia sovellettaessa olemassa olevaa tukea, eikä edellyttänyt kilpailuneuvoston hyväksyntää. Kantajat muistuttavat myös, että vaikka kilpailuneuvosto vei erityisasetuksen 75/2000 Romaniassa tuomioistuimeen, se ei asettanut kyseenalaiseksi sitä, että erityisasetus 24/1998 on sopusoinnussa lain nro 143/1999 kanssa. Lisäksi kantajat toteavat, ettei EU ilmaissut 21 päivänä marraskuuta 2001 annettua yhteistä kantaa lukuun ottamatta liittymismenettelyn aikana, että erityisasetus 24/1998 olisi valtioneuvoston kannalta ongelmallinen.
- (53) Lopuksi kantajat tähdentävät, että on niin kantajien kuin alueenkin kannalta hyvin haitallista jättää välitystuomio panematta kokonaisuudessaan täytäntöön tai periä takaisin osa, joka on jo pantu täytäntöön korvaamalla kantajan verovelkoja, sillä tällöin tuhannet työpaikat vaarantuvat ja aikaan saatu talouskehitys taantuu.

Toimenpiteen kuvaus

- (54) Kantajat katsovat, että menettelyn aloittamista koskeva päätös ei ole johdonmukainen käsiteltävänä olevan toimenpiteen määrittelyn osalta. Kantajat viittaavat menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 25 ja 26 kappaleeseen ja toteavat, että vaikka komissio mainitsee tarkastelevansa pelkästään välitystuomion vapaaehtoisista tai pakkotäytäntöönpanoa, se asettaa todellisuudessa kyseenalaiseksi taustalla olevan, erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn järjestelyn. Kantajien mukaan erityisasetuksen 24/1998 soveltuvuutta sisämarkkinoille ei ole koskaan pätevästi määritetty.
- (55) Kantajat katsovat, että välitystuomio esitetään menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä väärässä valossa, sillä välitystuomiossa ainoastaan määrätään korvausta kärsitystä haitasta seurauksena siitä, että Romania on rikkonut kahdenvälistä investointisopimusta, eikä siinä tuoteta erityisasetuksessa 24/1998 säädettyä hyötyä. Kantajien mukaan välitystuomioistuin ei määrännyt korvausta varsinaisesti siksi, että erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet kumottiin ennen aikaisesta, vaan pikemminkin siksi, että toimenpiteet, joiden katsottiin rikkovan kahdenvälistä investointisopimusta johtuivat seuraavista Romanian epäoikeudenmukaisista toimista: i) se jätti voimaan kaikki erityisasetuksen 24/1998 mukaiset investoijia koskevat velvoitteet, vaikka käytännössä kaikki sen mukaiset hyödyt peruutettiin, ii) se asetti kyseenalaiseksi kantajien perustellun luottamuksen siihen, että erityisasetuksen 24/1998 mukaiset kannustimet olisivat edelleen käytettävissä ja iii) sen toiminta suhteessa kantajiin ei ollut tarpeeksi läpinäkyvää.
- (56) Lisäksi kantajien mukaan menettelyn aloittamista koskeva päätös perustui oletukseen, että erityisasetus 24/1998 on sisämarkkinoille soveltumattomaa valtioneuvoston tukea. Tämä oletus on kuitenkin virheellinen, sillä erityisasetuksen 24/1998 soveltuvuutta aluetukena ei ole koskaan pätevästi määritetty.

Unionin valtioneuvoston asetuksien ja EU:n sisäisten investointisopimusten välillä ei ole ristiriitaa

- (57) Kantajat toteavat menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 51–55 kappaleesta, että kansainvälisen oikeuden mukaiset jäsenvaltioiden velvoitteita koskevat unionin oikeuden säännökset eivät ole tässä asiassa olennaisia, sillä unionin valtioneuvoston tukea koskevan lainsäädännön ja kahdenvälisen investointisopimuksen välillä ei ole ristiriitaa. Kantajat katsovat, että tällainen ristiriita on yleisesti poissuljettu, sillä kyseinen välitysmenettely aloitettiin ennen Romanian liittymistä unioniin. Romanian velvoitetta panna välitystuomio täytäntöön sovelletaan siitä ajankohdasta, jona kahdenvälistä investointisopimusta oletetusti rikottiin, ja koska tämä ajankohta oli ennen Romanian liittymistä unioniin, unionin oikeudella ei ole vaikutusta.

Välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano valtioneuvoston tukena

- (58) Kantajien mukaan se, että Romania panee välitystuomion täytäntöön vapaaehtoisesti tai pakkotäytäntöönpanon kautta, ei ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtioneuvoston tukea.
- (59) Ensinnäkin kantajat eivät kiistä, etteivätkö S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack olisi yrityksiä, mutta Ioan ja Viorel Miculan ei voida katsoa harjoittavan taloudellista toimintaa. Miculan veljeksillä on osakkeita useissa yrityksissä, mutta tämä ei riitä perusteluksi, jotta heidät itsensä voisi luokitella yrityksiksi. Kantajien mukaan Miculan veljeksiä ja kolmea mainittua yritystä ei myöskään voida katsoa yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi, sillä heidän intressinsä eivät ole yhtenevät mainittujen yritysten intressien kanssa.
- (60) Toiseksi kantajat korostavat, ettei tuomion täytäntöönpano aiheuta niille hyötyä. Ne katsovat, että toimenpiteet, joilla täytetään laissa asetetut velvoitteet – kuten vahingonkorvauksen maksaminen – eivät muodosta yrityksille etuuskohtelua. Kantajien mukaan komissio ei voi vedota julkisasiamies Colomerin asiassa Atzeni antamaan lausuntoon, sillä kyseinen asia koski vahingonkorvauksia tuensaajalle jo maksetun sisämarkkinoille soveltumattoman tuen takaisin perimisestä. Kantajat toteavat, että tässä asiassa niille ei ole maksettu valtioneuvoston tukea, ja vielä vähemmän

sääntöjenvastaista valtiontukea, joten se poikkeaa asiasta Atzeni. Kantajien mukaan tätä asiaa ei myöskään voi rinnastaa menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainittuihin asioihin, joissa takaisin perittävän sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen korvaamista koskevat sopimusehdot on itsessään katsottu valtiontueksi.

- (61) Lisäksi kantajat ovat sitä mieltä, että välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano kuuluu suoraan asiassa Asteris annetun oikeuskäytännön piiriin. Kantajien mukaan asiassa Asteris, samoin kuin esimerkiksi asioissa Denavit⁽⁴⁶⁾ ja ThyssenKrupp⁽⁴⁷⁾, annetun oikeuskäytännön perusteena on se, ettei korvausten maksaminen ole jäsenvaltioiden päätettävissä, joten korvauksia ei voida pitää valtiontukena. Myös kahdenvälisestä investointisopimuksesta johtuvat Romanian velvoitteet katsotaan yleisiksi vastuuvollisuuden osoituksiksi, joihin sovelletaan Asteris-oikeuskäytäntöä. Komission näkemys on, että Asteris-oikeuskäytäntöä ei sovelleta korvauksiin, jotka on myönnetty unionin oikeuden kanssa ristiriitaisiksi katsottujen EU:n sisäisten kahdenvälisen investointisopimusten perusteella, mistä kantajat toteavat, ettei tällainen ristiriitaisuus kuitenkaan johda kahdenvälisen investointisopimuksen perusteella annetun välitystuomion kumoamiseen. Välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano ei voida myöskään katsoa valtiontuen myöntämiseksi ”takaoven kautta”, sillä välitystuomio ei johda erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn kumotun järjestelyn palauttamiseen, vaan välitystuomion perusteella maksetaan korvausta, koska Romania on tehnyt riippumattoman päätöksen muun muassa pitää yllä kantajille asetettu kohtuuton taakka.
- (62) Kantajien mukaan komission näkemys siitä, että kahdenväliset investointisopimukset ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, ei ole oleellinen, sillä välitysmenettelyyn johtanut riita-asia ja sitä seurannut välitystuomio tulivat esiin ennen Romanian liittymistä unioniin. Kantajat toistavat, että menettelyn aloittamista koskeva komission päätös perustuu välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon linkittämiseen virheellisesti erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn järjestelyn soveltumattomuuteen ja toteavat, ettei välitystuomiossa kuitenkaan määrätty korvauksia sen perusteella, että Romania päätti noudattaa unionin valtiontukisääntöjä.
- (63) Kantajat ovat sitä mieltä, ettei Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa Lucchini antama tuomio, johon komissio viittasi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, liity käsiteltävänä olevaan asiaan. Kantajien mielestä asiassa Lucchini vahvistetaan ainoastaan, etteivät kansallisen lainsäädännön säännökset voi estää sisämarkkinoille soveltumattoman tuen takaisin perimistä, eikä tämä vaikuta välitystuomion vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanoon asiassa, jossa myönnetään korvauksia kahdenvälisen investointisopimuksen rikkomisesta.
- (64) Kolmanneksi kantajat katsovat, että kun tarkastellaan, johtuuko välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano Romaniasta, komission arvio ei voi perustua suoraan siihen, katsotaanko erityisasetuksen 24/1998 johtuvan valtiosta. Kantajien mukaan ICSID-tuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano on automaattinen ja pakollinen seuraus Romanian velvoitteista ICSID-sopimuksen nojalla. Pakolliset toimet eivät niiden mukaan johdu valtiosta, eikä niitä voi katsoa valtiontueksi. Kansalliset tuomioistuimet eivät myöskään valvo ICSID-tuomioita, eikä ICSID-tuomioiden täytäntöönpanoa voi estää sisäisen järjestyksen nimissä tai siksi, että se on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.
- (65) Kantajien mukaan Romanian liittyminen unioniin ei vaikuttanut Romanian velvoitteisiin ICSID-sopimuksen nojalla. Koska kahdenvälisen investointisopimuksen mahdollinen rikkominen ja kanteen nostaminen tapahtuivat ennen Romanian liittymistä unioniin, EU:n sääntelyä ei sovelleta tässä asiassa.
- (66) Neljänneksi kantajat toteavat, ettei välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano ole valikoivaa, sillä kahdenvälinen investointisopimus ja ICSID-sopimus muodostavat yleisen vastuujärjestelmän, jota myös sovelletaan kaikkiin investoijiin. Tässä järjestelmässä myönnetty korvaukset eivät näin ollen ole valikoivia. Kantajat viittaavat tässä yhteydessä myös lausuntoon, jonka komissio on heidän mukaansa antanut ja jossa todetaan, että ”vaikka kahdenvälinen investointisopimus antaa hyödyn turvaamalla omistusoikeuden ulkomailla, teknisesti sitä ei voida pitää [SEUT-sopimuksen] 107 artiklan 1 kohdassa kiellettynä valtiontukena, sillä etu ei koske tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tavaroiden valmistamista, vaan se annetaan yleisesti kaikille investoijille riippumatta näiden toimintasektorista”.
- (67) Kantajat kiistävät lopuksi, että välitystuomioistuimen täytäntöönpano vääristäisi kilpailua ja vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Niiden mukaan menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt perustelut eivät päde Miculan veljeksiin, jotka eivät kantajien mukaan harjoita taloudellista toimintaa, eivätkä heille suoritettua maksut näin ollen voi vääristää kilpailua tai vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kantajat toteavat yleisemmin, ettei välitystuomion täytäntöönpano tuota kantajille hyötyä, joten mahdollinen vaikutus kilpailuun tai kauppaan voidaan sulkea pois.

⁽⁴⁶⁾ Asia 61/79, Amministrazione delle finanze dello Stato v. Denavit italiana, ECLI:EU:C:1980:100.

⁽⁴⁷⁾ Komission päätös 2008/408/EY, tehty 20 päivänä marraskuuta 2007, valtiontuesta C 36/A/06 (ex NN 38/06), jota Italia on myöntänyt yrityksille ThyssenKrupp, Cementir ja Nuova Terni Industrie Chimiche (EUVL L 144, 4.6.2008, s. 37).

Välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano uutena valtioneutena

- (68) Kantajat kiistävät myös, että välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano olisi uutta valtioneutua. Ne toteavat, että Romanian liittymisen jälkeisiä tapahtumia ovat ainoastaan välitystuomion antaminen ja sen täytäntöönpano. Erityisesti täytäntöönpanon katsotaan olevan yksinkertaisesti seurausta välitystuomion antamisesta, eikä tulosta erillisestä päätöksestä. Kantajien mukaan oleellisia ajankohtia ovat olleet erityisasetuksen 24/1998 antaminen, CIP-lupien myöntäminen kantajille ja viimeisimpänä kahdenvälisen investointisopimuksen tekeminen. Kantajat myös esittävät, että esimerkiksi valtioneutakauksia (joissa oleellinen ajankohta on takauksen antaminen, ei sen käyttöönotto tai maksujen suorittaminen) koskevan sääntelyn ja komission käytännön mukaan korvaus maksetaan kansainvälisessä sopimuksessa esitetyn veloitteen mukaan, joten ratkaisevana olisi pidettävä asianomaisen sopimuksen tekopäivää.

Välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon soveltuvuus sisämarkkinoille

- (69) Kantajat katsovat ensinnäkin, että kun komissio tarkastelee ilmoittamatta jätettyä tukea, eikä asianomainen jäsenvaltio esitä minkäänlaisia näkemyksiä sen soveltuvuudesta sisämarkkinoille, komissiolla on velvollisuus varmistaa, voidaanko tuki katsoa soveltuvaksi voimassa olevien sääntöjen tai suuntaviivojen mukaisesti, tarvittaessa pyytämällä lisätietoja jäsenvaltiolta tai tuensaajalta.
- (70) Kantajien mukaan menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetty alustava arviointi on käsitteellisesti virheellinen, sillä välitystuomion vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanoon sovelletaan voimassa olevia alueellisia valtioneutia koskevia suuntaviivoja, vaikka on selvää, ettei välitystuomion vapaaehtoiseen tai pakkotäytäntöönpanoon liity minkäänlaista aluekehitystavoitetta. Kantajat korostavat jälleen, että menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä oletetaan virheellisesti, että välitystuomion täytäntöönpano tarkoittaisi erityisasetuksen 24/1998 palauttamista takautuvasti käyttöön, ja että tuki, jota tilanteessa olisi voitu myöntää, olivat erityisasetuksessa 24/1998 säädetyt järjestelyn tuomat hyödyt. Erityisasetuksen 24/1998 tarkastelun perusteena olisi pitänyt olla vuonna 1998 annetut alueellisia valtioneutia koskevat suuntaviivat, joiden mukaan ne olisi pitänyt katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi.
- (71) Kantajat toteavat, ettei ole koskaan tehty pätevää virallista päätöstä, jonka mukaan erityisasetus 24/1998 olisi sisämarkkinoille soveltumaton valtioneutua. Romanian kilpailuneuvoston päätös (nro 244/2000), joka oli erityisasetuksen 24/1998 kannalta kielteinen, oli kantajien mukaan virheellinen, sillä siinä ei arvioitu soveltuvuutta sisämarkkinoille eikä esitetty perusteluja päätelmille. Lisäksi kantajat katsovat, että kilpailuneuvoston päätös kumoutui, koska Romanian hallitus antoi erityisasetuksen 75/2000, jossa erityisasetus 24/1998 vahvistettiin. Lisäksi kantajien mukaan kilpailuneuvoston esittämien erityisasetusta 75/2000 koskevien valitusten hylkääminen Romanian tuomioistuimissa on lisätodiste siitä, että erityisasetus 24/1998 ja erityisasetus 75/2000 ovat kilpailuneuvoston päätökseen nähden ensisijaisia.
- (72) Kantajien mukaan komissiolla ei ole ollut aiemmin eikä ole edelleenkaan toimivaltaa tarkastella erityisasetusta 75/2000 edes toissijaisesti. Erityisasetuksen 24/1998 olennaiset osat kumottiin jo ennen Romanian liittymistä unioniin. Vaikka katsottaisiin, että välitystuomiolla palautetaan erityisasetuksessa 24/1998 myönnetty tuet, kantajien mukaan komissiolla ei ole toimivaltaa tarkastella niitä. Kantajat viittaavat myös komission päätökseen valtioneutukiasiassa N 380/2004, jossa komissio päätti, ettei ennen liittymistä tehdyn ja yksinomaan liittymistä edeltävää aikaa koskevan välitystuomion täytäntöönpano liittymisen jälkeen ollut uutta tukea.
- (73) Lopuksi kantajat katsovat, että erityisasetus 24/1998 ja sen mukaisesti myönnetty yksittäiset kannustimet soveltuivat sisämarkkinoille vuonna 1998 annettujen alueellisia valtioneutia koskevien suuntaviivojen mukaisesti, sillä kaikki soveltuvuuden edellytykset täyttyivät. Näin ollen kantajat katsovat ensinnäkin, että erityisasetus 24/1998 voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi investointitueksi eikä toimintatueksi, ja toiseksi, että vaikka se katsottaisiin toimintatueksi, se soveltuisi silti sisämarkkinoille.

Perusteltu luottamus

- (74) Kantajat katsovat, että komission päätös, jossa välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano todettaisiin valtioneutisääntöjen vastaiseksi, rikkoisi kantajien perusteltua luottamusta. Ne katsovat, että unioni nimenomaisesti kannusti Romaniaa tekemään kahdenvälisiä investointisopimuksia jäsenvaltioiden kanssa ennen liittymistä, että komissio tukee edelleen kahdenvälisen investointisopimusten tekemistä, että kantajilla on luottamus siihen, että välitysmenettelyssä niille määrättäisiin vahingonkorvausta Romanian päätöksestä säilyttää kaikki erityisasetuksen 24/1998 mukaiset investoijien velvollisuudet ja että mikään julkinen etu ei mene kantajien perustellun luottamuksen edelle.

Kantajien menettelylliset oikeudet

- (75) Kantajat katsovat lopuksi, että oikeuskäytännön mukaan niillä, joita asia koskee, "on oikeus osallistua hallinnolliseen menettelyyn siinä määrin kuin yksittäistapaukseen liittyvissä olosuhteissa on tarkoituksenmukaista" ⁽⁴⁸⁾. Kantajien mukaan Romania ei ole antanut niille mahdollisuutta osallistua valtiontukimenettelyyn siinä määrin kuin on tarkoituksenmukaista, millä on ollut niille vahingollisia seurauksia. Komission lopullista päätöstä voitaisiin siis pitää virheellisenä sen vuoksi, ettei komissio ole sallinut kantajien puolustaa asianmukaisesti etuaan ja ottanut niitä suuremmassa määrin mukaan menettelyyn. Kantajat toteavat, ettei komission käytäntö valtiontukiasioissa yleisesti ottaen ole riittävä suojaamaan tuensaajien menettelyllisiä oikeuksia. Koska komissio ei tarjoa käytettäväksi tehokkaita oikeussuojakeinoja, se rikkoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklaa.

6. ROMANIAN KOMMENTIT KOLMANSIEN OSAPUOLIIEN HUOMAUTUKSIIN

- (76) Vastauksessaan kantajien esittämiin huomautuksiin Romania kumoo ensinnäkin väitteen, jonka mukaan Ioan ja Viorel Miculaa ei voisi katsoa yrityksiksi sovellettaessa EU:n valtiontukilainsäädäntöä. Romania katsoo, että viisi kantajaa voitaisiin pikemminkin katsoa yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi, sillä Miculan veljekset hallitsevat suoraan tai välillisesti kaikkia kantajayrityksiä. Vahvistukseksi näkemykselleen Romania kertoo, että esimerkiksi sen ja kantajien välisissä neuvotteluissa, jotka käytiin välitystuomion antamisen jälkeen, Miculan veljekset tekivät mahdollisen päätöksen kolmen kantajayrityksen puolesta.
- (77) Toiseksi Romania ei hyväksy kantajien näkemystä, jonka mukaan erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen kannustimien ja välitystuomion perusteella määrättyjen korvausten välillä ei ole yhteyttä. Romanian mukaan välitystuomiosta käy selkeästi ilmi, että välitystuomioistuin vahvisti korvauksen määrän sen taloudellisen hyödyn perusteella, jonka kantaja olisi saanut, jos kannustimet olisi pidetty voimassa.
- (78) Kolmanneksi Romania kieltää kantajien näkemyksen, jonka mukaan niitä ei otettu riittävästi mukaan valtiontukia koskevaan tutkintaan ja jätti ilmoittamatta menettelyn aloittamista koskevaa päätöstä välittömästi kantajille. Lisäksi se mainitsee, ettei sillä ole minkäänlaista oikeudellista velvoitetta ottaa kantajia mukaan enempää kuin on jo tehty.

7. ARVIOINTI**7.1 Tuen olemassaolo**

- (79) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan". Näin ollen toimenpide on valtiontukea, jos kaikki seuraavat neljä edellytystä täyttyvät:

— siitä on aiheuduttava yritykselle valikoivaa taloudellista etua;

— sen on katsottava johtuvan valtiosta ja se on rahoitettava valtion varoista;

— sen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua;

— sen on voitava vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

- (80) Komissio korostaa, että valtiontuki on objektiivinen ja oikeudellinen käsite, ja se on määritelty perussopimuksissa suoraan. Se, määritelläänkö tietty toimenpide valtiontueksi vai ei, ei riipu jäsenvaltion sitä hyväksyessään esittämistä aikeista ja perusteluista, vaan kyseisen toimenpiteen vaikutuksista ⁽⁴⁹⁾.

Yritys

- (81) Euroopan unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta ⁽⁵⁰⁾. Kunkin yksikön luokittelu riippuu näin ollen täysin sen toiminnan luonteesta.

⁽⁴⁸⁾ Asia T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies, ECLI:EU:T:2007:253, 42 kohta.

⁽⁴⁹⁾ Asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, ECLI:EU:C:2008:757, 85 ja 89 kohta sekä tuomiossa mainittu oikeuskäytäntö, sekä asia C-279/08 P, komissio v. Alankomaat (NOx), ECLI:EU:C:2011:551, 51 kohta.

⁽⁵⁰⁾ Yhdistetyt asiat C-180/98–C-184/98, Pavlov ym., ECLI:EU:C:2000:428, 74 kohta.

- (82) Erilliset oikeudelliset yksiköt voidaan valtiontukisääntöjen soveltamisen osalta katsoa yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi. Tämä taloudellinen kokonaisuus katsotaan tämän jälkeen yritykseksi, jota asia koskee. Unionin tuomioistuimien on todennut aiemmin, että "kilpailuoikeudessa "yrityksen" käsitteen on katsottava viittaavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämä taloudellinen kokonaisuus muodostuu useista luonnollisista tai oikeudellisista henkilöistä" ⁽⁵¹⁾. Voidakseen todeta, muodostuuko taloudellinen kokonaisuus useista yksiköistä, unionin tuomioistuin tarkistaa, onko olemassa määräävää omistussuutusta tai toiminnallisia, taloudellisia tai organisatorisia yhteyksiä ⁽⁵²⁾.
- (83) Kantajat menettelyssä, josta välitystuomio tehtiin, ovat veljekset Ioan Micula ja Viorel Micula sekä kolme heidän omistamaansa yritystä (S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack). On selvää, että nämä kolme yritystä harjoittavat taloudellista toimintaa, sillä S.C. European Food SA on erikoistunut elintarvikkeiden, S.C. Starmill S.R.L. myllytuotteiden ja S.C. Multipack muovisten pakkausten valmistamiseen teollisessa mittakaavassa. Nämä kolme siis ovat yrityksiä. Kantajat eivät vastusta tätä määrittelyä.
- (84) Kantajien mukaan Miculan veljeksiä ei kuitenkaan voi luonnollisina henkilöinä katsoa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi yrityksiksi, eivätkä heille välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon puitteissa suoritettua maksut ole valtiontukea. Erityisesti Miculan veljesten edun ei katsota olevan yhtenevä kolmen kantajayrityksen etujen kanssa.
- (85) Komissio kuitenkin katsoo, että mainitut kolme yritystä ja Miculan veljekset muodostavat yhdessä valtiontukisääntöjen soveltamisen kannalta yhden taloudellisen kokonaisuuden. Tätä taloudellista kokonaisuutta pidetään vastedes yrityksenä, jota asia koskee.
- (86) Tämä perustuu ensinnäkin sille tosiasialle, että Miculan veljeksillä on suoraan tai välillisesti käytännössä yksinomainen omistusoikeus kolmessa kantajayrityksessä eli niillä on niissä määräävä omistussuus.
- (87) Toiseksi on otettava huomioon, että kantajayritykset kuuluvat suurempaan yritysryhmään, jonka nimi on European Food and Drinks Group, jäljempänä 'EFDG'. Miculan veljekset hakivat välitysmenettelyn aikana korvausta myös muille EFDG:hen kuuluville yrityksille, jotka myös kärsivät tappioita menettelyyn johtaneiden Romanian toimenpiteiden seurauksena. Itse asiassa kantajien korvaushakemus perustui tappioihin, joita EFDG:n kokonaisuutena väitettiin kärsineen, sen sijaan, että korvausta olisi haettu tai tappion määrä ilmoitettu erikseen kunkin kantajayrityksen ja kahden yksittäisen kantajan osalta. Välitystuomioistuin tarkasteli EFDG:n osakasrakennetta ja totesi, että Miculan veljekset omistivat suoraan tai välillisesti vähintään 99,96 prosenttia kaikista EFDG:hen kuuluvista yrityksistä, joille korvauksia haettiin (yritykset ovat European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Scandic Distilleries SA, Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L.). Välitystuomioistuin hyväksyi tämän toimintatavan ja salli kantajien hakea korvausta EFDG:n kokonaisuutena kärsimistä tappioista ⁽⁵³⁾. Tällainen kantajien toiminta välitysmenettelyn aikana ja välitystuomioistuimen vastaava määrittely osoittavat, että Miculan veljekset ja kolme kantajayritystä sekä edellä mainitut EFDG:hen kuuluvat yritykset muodostavat yhden taloudellisen kokonaisuuden, jolla on yhteinen taloudellinen etu.
- (88) Kolmanneksi Miculan veljesten ja heidän yritystensä määrittely yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi saa vahvistusta siitä, miten välitystuomiossa korvauksia lopulta myönnettiin. Sen sijaan, että korvaukset olisi jaettu viiden kantajan kesken suhteellisiin osuuksiin, ne määrättiin tuomiossa niille kollektiivisesti ja yhteisen oikeutuksen perusteella. Se, että kaikki viisi kantajaa (eli myös kantajayritykset) pyysivät välitystuomioistuinta määräämään kaikki korvaukset pelkästään Miculan veljeksille, osoittaa, etteivät kantajayritykset olleet riippumattomia suhteessa Miculan veljeksiin. Välitystuomioistuin määräsi lopulta koko määrän kaikille kantajille ja salli näiden jakaa korvaukset keskenään itse parhaaksi katsomallaan tavalla riippumatta kunkin kantajan tosiasiallisesti kärsimien vahinkojen määrästä.
- (89) Edellä esitettyä päätelmää ei kyseenalaista kantajien näkemys, jonka mukaan tämä asia on asiasisällöltään erotettava asiasta Hydrotherm, sillä kyseisessä asiassa luonnollinen henkilö oli osakas ja henkilökohtaisesti vastuussa taloudellisista velvoitteista eri yrityksissä, joiden katsottiin muodostavan yhden taloudellisen kokonaisuuden. Sen sijaan Miculan veljesten henkilökohtainen vastuu ei ole yhtä suuri. Komissio katsoo puolestaan, että unionin tuomioistuin ei maininnut asiassa Hydrotherm antamansa tuomion asiaa koskevissa kohdissa lainkaan kyseisen luonnollisen

⁽⁵¹⁾ Asia C-170/83, Hydrotherm, ECLI:EU:C:1984:271, 11 kohta. Ks. myös asia T-137/02, Pollmeier Malchow v. komissio, ECLI:EU:T:2004:304, 50 kohta.

⁽⁵²⁾ Asia C-480/09 P, Acea Electrabell Produzione SpA v. komissio, ECLI:EU:C:2010:787, 47–55 kohta; asia C222/04, Cassa di Risparmio di Firenze SpA ym., ECLI:EU:C:2006:8, 112 kohta.

⁽⁵³⁾ Ks. välitystuomion 935–936 ja 943 kohta.

henkilön henkilökohtaista vastuuta, vaan tuomiossa vain mainittiin, että kyseiset yritykset olivat kokonaan asianomaisen luonnollisen henkilön määräysvallassa⁽⁵⁴⁾. Kuten edellä todettiin, Miculan veljeksillä oli omistusoikeutensa kautta täysi määräysvalta kantajayrityksissä ja itse asiassa muissakin EFDG:n yrityksissä.

- (90) Komissio katsoo myös, että käsiteltävänä olevassa asiassa voidaan kantajien näkemyksen vastaisesti soveltaa asiassa Cassa di Risparmio di Firenze annettua tuomiota. Siinä unionin tuomioistuin totesi, että taloudellista toimintaa voi harjoittaa välittömästi tai välillisesti käyttämällä määräysvaltaa toisessa toimijassa molempien yhdessä muodostaman taloudellisen kokonaisuuden puitteissa. Unionin tuomioistuin toteaa, ettei pelkkä osuuksien omistaminen, vaikka osuudet oikeuttaisivat määräysvaltaankin, riitä tekemään kyseisten osuuksien omistavan yksikön toiminnasta taloudellista toimintaa, mikäli omistaminen johtaa ainoastaan osakkeen- tai osuudenomistajan ominaisuuteen liittyvien oikeuksien käyttämiseen ja mahdollisesti osinkojen saamiseen, jossa on kyse vain omaisuuden omistajan saamasta tuotosta. Tässä asiassa tilanne on erilainen. Unionin tuomioistuimen mukaan ”yksikön, joka omistaa määräysvaltaan oikeuttavia osuuksia yhtiöstä ja joka käyttää tosiasiallisesti tätä määräysvaltaa osallistumalla välittömästi tai välillisesti yhtiön hallinnointiin, on katsottava osallistuvan määräysvallassaan olevan yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen”⁽⁵⁵⁾. Unionin tuomioistuin korostaa myös, ettei valtiontukia koskevia sääntöjä voida kiertää ”yksinkertaisesti pilkkomalla yritys kahteen erilliseen yksikköön”⁽⁵⁶⁾. Samat perustelut koskevat myös tilanteita, joissa toinen yksiköistä on luonnollinen henkilö. Muutoin tuen myöntämistä luonnolliselle henkilölle, jolla on yrityksessä määräysvaltaan oikeuttava omistus, ei katsottaisi valtiontueksi, vaikka luonnollinen henkilö voisi käyttää kyseistä tukea määräysvallassaan olevien yritysten eduksi. Käsiteltävänä olevassa asiassa ei näin ollen voi valtiontukisääntöjen soveltamisen kannalta olla merkitystä sillä, maksetaanko välitystuomioistuimen kaikille viidelle kantajalle yhteisesti määrätty korvaus Miculan veljeksille vai heidän omistamilleen yrityksille.
- (91) Näin ollen komissio toteaa, että Miculan veljekset ja kolme kantajayritystä muodostavat yhdessä yhden taloudellisen kokonaisuuden, joka muodostaa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yrityksen. Tähän samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvat myös muut EFDG-yritykset, joille määrättiin välitystuomion perusteella korvausta kärsityistä vahingoista (yritykset ovat European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Scandic Distilleries SA, Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L.)⁽⁵⁷⁾. Tukitoimenpiteen lopullinen tuensaaja on tämä yksi taloudellinen kokonaisuus, johon kuuluvat viisi kantajaa sekä asianomaiset EFDG-yritykset.

Taloudellinen hyöty (1)

- (92) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu on mikä tahansa taloudellinen hyöty, jota yritys ei olisi saanut tavanomaisissa markkinaolosuhteissa, ts. ilman valtion toimenpidettä⁽⁵⁸⁾. Myöskään toimenpiteen tarkalla muodolla ei ole merkitystä määritettäessä, tarjoaako se yritykselle taloudellista hyötyä. Hyödyn käsite kattaa esimerkiksi kaikki tilanteet, joissa yritykset vapautetaan taloudelliseen toimintaansa liittyvistä kustannuksista.
- (93) Välitystuomioistuin määräsi välitystuomiossaan Romanian maksamaan kantajille korvausta 376 433 229 Romanian leuta korkoineen. Jotta voitaisiin täysin ymmärtää, miten kantajat saavat välitystuomion vapaaehtoisesta tai pakkotäytäntöönpanosta taloudellista hyötyä, on tarkasteltava ensinnäkin tietoja, joiden perusteella välitystuomioistuin vahvisti välitystuomiossaan, että kantajille on maksettava korvausta.
- (94) Todettuaan Romanian rikkoneen kahdenvälisestä investointisopimusta välitystuomioistuin selitti, että korvauksen määräämisen taustalla oli periaate, jonka mukaan ”kantajat on saatettava tilanteeseen, jossa ne ”kaikella todennäköisyydellä” olisivat ilman kansainvälisen sopimuksen rikkomista”⁽⁵⁹⁾. Välitystuomioistuin selitti myös, että ainoastaan kansainvälisen sopimuksen rikkomisen aiheuttamat tappiot voitaisiin korvata vahingonkorvauksella ja että ”kaikki kantajien esiin tuomat kahdenvälisen investointisopimuksen rikkomiset johtuvat samasta seikasta eli siitä, että [erityisasetuksessa 24/1998 säädetyt] kannustimet kumottiin ennenaikaisesti, tai ne liittyvät suoraan ennenaikaiseen kannustinten kumoamiseen”⁽⁶⁰⁾. Arvioidessaan kantajille maksettavan korvauksen tarkkaa määrää välitystuomioistuin analysoi, oliko tappioita todellisuudessa aiheutunut ja liittyivätkö ne suoraan kannustinjärjestelyn

⁽⁵⁴⁾ Asia C-170/83, Hydrotherm, ECLI:EU:C:1984:271, 10 kohta.

⁽⁵⁵⁾ Asia C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze SpA ym., ECLI:EU:C:2006:8, 112 kohta.

⁽⁵⁶⁾ Asia C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze SpA ym., ECLI:EU:C:2006:8, 114 kohta.

⁽⁵⁷⁾ Ks. johdanto-osan 87 ja 88 kappale.

⁽⁵⁸⁾ Asia C-39/94, SFEI ym., ECLI:EU:C:1996:285, 60 kohta; asia C-342/96, Espanja v. komissio, ECLI:EU:C:1999:210, 41 kohta.

⁽⁵⁹⁾ Välitystuomion 917 kohta.

⁽⁶⁰⁾ Välitystuomion 928 kohta.

kumoamiseen. Välitystuomioistuin totesi esimerkiksi sokerin hinnannoususta johtuvista korvauksista seuraavaa ⁽⁶¹⁾: ”Sekä vahingon olemassaolo että syy-yhteys kannustinten kumoamiseen ja kärsittyyn vahinkoon on osoitettu riittävästi. Ei voi kiistää, etteivätkö kantajat olisi joutuneet maksamaan raaka-ainekannustinten kumoamisen seurauksena aiempaa korkeampaa hintaa sokerista, jonka ne ostivat helmikuun 2005 jälkeen.”

- (95) Näiden seikkojen perusteella on selvää, että Romania myöntää välitystuomion vapaaehtoisella tai pakkotäytäntöönpanolla kantajille määrän, joka vastaa tarkalleen erityisasetuksen 24/1998 mukaisessa kumotussa järjestelyssä säädetyn hyödyn määrää kumoamishetkestä (22 päivänä helmikuuta 2005) järjestelyn suunniteltuun päättymisajankohtaan (1 päivänä huhtikuuta 2009). Tarkemmin sanottuna välitystuomion vapaaehtoisella tai pakkotäytäntöönpanolla korvataan tosiasiallisesti tulli, joka on peritty sokerista ja muista maahantuoduista raaka-aineista 22 päivästä helmikuuta 2005 31 päivään maaliskuuta 2009, sekä maahantuodusta sokerista peritty tulli, jonka kantajat olisivat välttäneet, jos niillä olisi ollut mahdollisuus varastoida sokeria ennen erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn järjestelyn suunniteltua päättymistä 31 päivänä maaliskuuta 2009. Lisäksi välitystuomioistuin määräsi maksettavaksi korkoa sekä korvausta väitettyjen mahdollisuuksien ja ansioiden menettämisestä, jotta voitiin varmistaa, että kantajille maksettavat määrät vastaavat täysin kumotun järjestelyn mukaisia määriä ja että kantajien ”tilanne on sellainen, joka niillä muutoin ”kaikella todennäköisyydellä” olisi” ⁽⁶²⁾. Välitystuomion vapaaehtoisella tai pakkotäytäntöönpanon avulla todella saatiin aikaan tilanne, joka kantajilla olisi kaikella todennäköisyydellä ollut, jos erityisasetuksessa 24/1998 säädettyä järjestelyä ei olisi kumottu.
- (96) Tämän seurauksena välitystuomion vapaaehtoisella tai pakkotäytäntöönpanolla kantajille annetaan taloudellista hyötyä, jota ei ole markkinoilla muilla keinoin saatavissa. Ensinnäkin raaka-aineet ovat lopputuotteiden valmistukselle välttämättömiä, ja niiden kustannukset ovat yrityksille tavanomaisia toimintakustannuksia, joista vapauttaminen tarjoaa yrityksille selkeän edun. Toiseksi myyntituoton toteutumatta jäämisestä maksettavien korvausten myöntäminen kantajille, koska ne joutuivat hoitamaan omia toimintakustannuksiaan, on myös taloudellista hyötyä, jota ei ilman välitystuomiota ole tarjolla tavanomaisissa markkinaolosuhteissa; tavanomaisissa markkinaolosuhteissa yrityksen olisi pitänyt hoitaa omaan taloudelliseen toimintaansa liittyvät kustannuksensa, eikä tätä etua olisi syntynyt. Kolmanneksi koron maksaminen kantajille aiemmin suoritetuista maksuista, jotka nekin on katsottava hyödyksi, tarjoaa erillisen lisähyödyn. Jälleen voidaan todeta, että tavanomaisissa markkinaolosuhteissa ja ilman välitystuomiota yrityksen olisi pitänyt hoitaa omat tavanomaiset toimintakustannuksensa, nyt menetetyksi mainittua voittoa ei olisi syntynyt, eikä näin ollen kyseisestä pääomasta olisi voinut laskea korkoaan. Itse asiassa kumoamalla erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn järjestelyn Romania palautti tavanomaiset kilpailuolosuhteet markkinoille, joilla kantajat toimivat, ja kaikki yritykset kompensoida kantajille erityisasetuksessa 24/1998 säädetyn järjestelyn kumoamisen seurauksia tarjoaa hyödyn, joka ei olisi ollut saatavilla tavanomaisissa markkinaolosuhteissa.
- (97) Kantajien pyrkimykset erottaa korvaukset erityisasetuksessa 24/1998 säädetystä kannustimista eivät ole vakuuttavia. Kantajat toteavat seuraavaa: ”ICSID-välitystuomioistuin on todennut käsiteltävänä olevassa asiassa, että päätös noudattaa EU:n valtiontukisääntöjä oli kahdenvälisessä investointisopimuksessa asetettujen Romanian velvoitteiden mukainen, eikä välitystuomioistuin määrännyt kantajille korvauksia tämän vuoksi. Sen sijaan ICSID-välitystuomioistuin määräsi korvausta, jonka perusteena oli Romanian vahingonkorvausvastuu, sillä se piti yllä erityisasetuksessa 24/1998 asetetut velvoitteet sen jälkeenkin kun kyseinen järjestely oli lopetettu, ja sen toiminta investoijia kohtaan oli läpinäkyvä.”
- (98) Tämä kuvaus välitystuomiosta on epätarkka, eikä siinä ainakaan oteta huomioon välitystuomion vapaaehtoisella tai pakkotäytäntöönpanon vaikutuksia. Jo aiemmin on todettu välitystuomioistuinten katsoneen, että kaikki esitetyt kahdenvälisen investointisopimusten rikkomiset johtuivat ”suoraan tai välillisesti siitä, että kannustimet kumottiin ennenaikaisesti” ⁽⁶³⁾, ja määränneen korvauksia kannustinjärjestelyn kumoamisesta johtuvien tappioiden vuoksi. Välitystuomioistuin oli jo todennut seuraavaa ⁽⁶⁴⁾: ”Kumotessaan erityisasetuksessa 24/1998 säädettyt kannustimet ennen 1 päivää huhtikuuta 2009 Romania ei toiminut kohtuuttomasti tai vilpillisesti (lukuun ottamatta sitä, että se jätti kohtuuttomasti investoijien velvoitteet voimaan, vaikka kannustimet lopetettiin). Välitystuomioistuin on kuitenkin tehnyt enemmistöpäätöksen, että Romania on rikkonut kantajien perustellun luottamuksen siihen, että kannustimet olisivat käytettävissä olennaisesti samassa muodossa 1 päivään huhtikuuta 2009 asti. Romania ei myöskään ole onnistunut toimimaan läpinäkyvästi, sillä se ei ole ilmoittanut kantajille ajoissa siitä, että järjestely päättyy ennen ilmoitettua päättymispäivää. Tämän vuoksi välitystuomioistuin katsoo, ettei Romania ole käsitellyt kantajien investointeja moitteettomasti ja oikeudenmukaisesti, kuten kahdenvälisen investointisopimuksen 2 §:n 3 momentissa edellytetään.”

⁽⁶¹⁾ Välitystuomion 953 kohta.

⁽⁶²⁾ Välitystuomion mukaisesti maksettavat määrät, ks. johdanto-osan 27 kappale.

⁽⁶³⁾ Välitystuomion 928 kohta.

⁽⁶⁴⁾ Välitystuomion 872 kohta.

- (99) Tämän päätelmän mukaan ei voida vahvistaa kantajien näkemystä, jonka mukaan välitystuomioistuimien on katsonut, ettei Romanian päätös noudattaa unionin valtioneuvoston päätöksen kumoamalla erityisasetus 24/1998 riko kahdenvälisestä investointisopimuksesta tai ettei välitystuomioistuin ole määrännyt korvauksia tällä perusteella⁽⁶⁵⁾. Komissio huomauttaa, että perustellessaan päätöstään myöntää korvauksia hinnannousun, varastointimahdollisuuden menettämisen ja tuoton toteutumatta jäämisen vuoksi välitystuomioistuin viittasi pelkästään haittaan, jota kantajat olivat kärsineet erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen kannustimien kumoamisen seurauksena⁽⁶⁶⁾. Välitystuomioistuin ei viitannut päätelmäänsä, jonka mukaan Romania toimi kohtuuttomasti pitäessään erityisasetuksessa 24/1998 säädetty investoijien velvoitteet voimassa eikä toiminut läpinäkyvästi, eikä määrännyt päätelmänsä perusteella lisäkorvauksia.

Taloudellinen hyöty (2): Korvaukset ja valtiontuki

- (100) Toisin kuin kantajat esittävät, hyödyn olemassaoloa ei voida sulkea pois siksi, että välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten maksamisessa välitystuomion vapaaehtoisesta tai pakko-työntönnön kautta on kyse korvausten maksamisesta kärsitystä vahingosta. Keskeinen kysymys on se, sovelletaanko tässä asiassa Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa Asteris⁽⁶⁷⁾ antamassa tuomiossa esittämiä periaatteita. Unionin tuomioistuin totesi asiassa Asteris, että valtiontuki ”poikkeaa oikeudelliselta luonteeltaan perustavalla tavalla vahingonkorvauksista, joita kansalliset viranomaiset voidaan tarvittaessa velvoittaa maksamaan yksityisille oikeussubjekteille näille aiheuttamansa vahingon korvaamiseksi”⁽⁶⁸⁾. Kantajien mukaan käsiteltävänä oleva asia kuuluu täysin kyseisen oikeuskäytännön piiriin, eikä komission pyrkimykset erottaa asia asiasta Asteris ole vakuuttavia. Komissio on eri mieltä.
- (101) Komissio toteaa ensinnäkin, että asian Asteris tausta on hyvin erilainen kuin tämän asian tausta. Euroopan unionin tuomioistuin antoi asiassa Asteris ennakkoratkaisun vastauksena kreikkalaisen tuomioistuimen esittämään pyyntöön, jossa unionin tuomioistuinta pyydettiin ilmaisemaan kantansa jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaan analysoida yksityishenkilöiden kansallisille viranomaisille esittämiä korvauspyyntöjä maksamattomista tuista osana unionin yhteistä maatalouspolitiikkaa. Maksamattomat tuet eivät johtuneet Kreikan viranomaisten perusteettomista lupauksista maksaa tukea, vaan ne olivat seurausta komission tekemästä teknisestä virheestä asetuksessa. Asianomaiset yritykset olivat jo nostaneet unionin tuomioistuimessa komissiota vastaan vahingonkorvauskanteen, jonka unionin tuomioistuin hylkäsi perusteettomana. Vastauksena ennakkoratkaisupyyntöön unionin tuomioistuin esitti ratkaisussaan, että koska se oli aiemmin hylännyt komissiota vastaan nostetun vahingonkorvauskanteen, Kreikan viranomaisia vastaan nostetulla vahingonkorvauskanteella olisi oltava eri perustelut (kuten Kreikan viranomaisten epäasianmukainen toiminta) kuin sen hylkäämällä komissiota vastaan nostetulla kanteella. Unionin tuomioistuin ei vahvistanut, ettei sääntöjenvastaisesti luvattua, mutta maksamatta jätetyn valtiontuen suuruisen korvauksen myöntäminen olisi itsessään valtiontukea. Näin ollen asiassa Asteris annettu tuomio ei tarkoita, ettei mikään vahingonkorvauspäätös kuuluisi unionin valtioneuvoston päätöksiin, kuten kantajat vaikuttavat olettavan. Sen sijaan kun kyseessä on kansallisen viranomaisen syyksi katsottavasta toiminnasta johtuva vahingonkorvausvastuu, yritykselle ei aiheudu hyötyä tilanteesta, sillä tällöin vahingonkorvausvastuu tarkoittaa ainoastaan, että vahinkoa kärsineelle osapuolelle myönnetään se, mikä tälle kuuluu – samoin kuin mille tahansa yritykselle asianomaisen jäsenvaltion vahingonkorvausvastuuta koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti. Vahingonkorvausvastuuta koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti myönnetty korvaus poikkeaa valtiontuesta siten, ettei se voi johtaa vahinkoa kärsineen tilanteen paranemiseen korvauksen myöntämisen johdosta.
- (102) Toiseksi korvauksen on kuuluttava korvauksia koskevien yleisten sääntöjen piiriin, jotta sen ei Asteris-oikeuskäytännön mukaisesti katsota kuuluvan unionin valtioneuvoston päätösten soveltamisalaan⁽⁶⁹⁾. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajille myönnetyn korvauksen perusteena on EU:n sisäinen kahdenvälinen investointisopimus, jota komissio on pitänyt Romanian unioniin liittymisestä alkaen mitättömänä. Komissio on johdonmukaisesti ilmaissut näkemyksensä, että EU:n sisäiset kahdenväliset investointisopimukset – jollainen on myös kantajien vaateiden perustana oleva kahdenvälinen investointisopimus⁽⁷⁰⁾ – ovat unionin oikeuden vastaisia, sillä ne eivät ole unionin

⁽⁶⁵⁾ Välitystuomioistuin totesi, että kumoamalla erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet Romania rikkoi kantajien perustellun luottamuksen, ennen kuin se oli arvioinut Romanian toimien kohtuullisuuden tai läpinäkyvyyden (välitystuomion 725 ja 726 kohta; kohtuullisuutta tai läpinäkyvyyttä tarkasteltiin vain 727 kohdassa ja sen jälkeisissä kohdissa ja 837 kohdassa ja sen jälkeisissä kohdissa). Sen vuoksi on täysin perusteetonta esittää kantajien tapaan, että välitystuomioistuin totesi kahdenvälisen investointisopimuksen rikkomisen erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen investoijien velvoitteiden kohtuuttomuuden tai Romanian toimien riittämättömän läpinäkyvyyden vuoksi.

⁽⁶⁶⁾ Välitystuomion 953, 961, 971, 984, 1 016, 1 020 ja 1 136 kohta.

⁽⁶⁷⁾ Yhdistetyt asiat 106/87–120/87, Asteris, ECLI:EU:C:1988:457.

⁽⁶⁸⁾ Yhdistetyt asiat 106/87–120/87, Asteris, ECLI:EU:C:1988:457, 23 kohta.

⁽⁶⁹⁾ Ks. komission päätös, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2004, Alankomaiden myöntämä tuki Akzo-Nobelille kloorin kuljetusten vähentämiseksi (asia N 304/2003), tiivistelmä EUVL C 81, 2.4.2005, s. 4; ks. myös komission päätös, annettu 20 päivänä joulukuuta 2006, Alankomaiden myöntämä tuki autojenpurkuyhtiön uudelleensijoittaminen (Steenbergen), (asia N 575/05), tiivistelmä EUVL C 80, 13.4.2007, s. 1.

⁽⁷⁰⁾ Komissio katsoi samasta syystä mitättömiksi EU:n sisäiset kahdenväliset investointisopimukset, joihin kanteen alaviitteessä 53 mainittu menettely perustuu.

perussopimusten mukaisia, ja näin ollen ne on katsottava pätemättömiksi ⁽⁷¹⁾. Komissio on tuonut tämän mieltäpiteen toistuvasti jäsenvaltioiden, myös asianomaisen jäsenvaltion, tietoon.

- (103) Kolmanneksi komissio toteaa, että välitystuomion tarkoituksena on korvata kantajille kannustimet, jotka Romania on luvannut erityisasetuksella 24/1998, sellaisena kuin se on muutettuna erityisasetuksella 75/2000, mutta jotka Romanian on pitänyt kumota unionin pyynnöstä unioniin liittymiseen tähtäävien neuvottelujen loppuun saattamiseksi. Näin ollen kantajat hakevat korvauksia tässä asiassa, toisin kuin asiassa Asteris, sen vuoksi, että niiltä on evätty kannustimet, jotka Romania on luvannut myöntää niille Romanian Eurooppa-sopimuksen 64 artiklan ja lain nro 143/1999 mukaisesti asetettujen velvoitteiden vastaisesti, kuten Romanian kilpailuneuvosto on tulkinnut päätöksessään nro 244/2000 olla myöntämättä sääntöjenvastaista valtiontukea. Julkisasiames Ruiz-Jarabo Colomerin mukaan ⁽⁷²⁾ koko takaisin maksettavien summien määrää vastaavan korvauksen myöntäminen kuitenkin merkitsisi välillisesti laittomien ja sisämarkkinoille soveltumattomien tukien myöntämistä. Euroopan unionin virkamiestuomioistuimien katsoi näiden perustelujen mukaisesti, että valtiontuen takaisinperimistä koskevat vahingonkorvauslausekkeet ovat valtiontukea ⁽⁷³⁾. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut asiassa Lucchini, ettei kansallinen tuomioistuin voi soveltaa kansallista lainsäädäntöä, kun sen soveltaminen ”estäisi esillä olevassa asiassa yhteisön oikeuden soveltamisen, koska sen vuoksi olisi mahdotonta periä takaisin yhteisön oikeuden vastaisesti myönnetty valtiontuki” ⁽⁷⁴⁾.
- (104) Kantajien pyrkimykset tehdä kyseisten asioiden ja käsiteltävänä olevan asian välillä ero, eivät ole vakuuttavia. Sillä ei ole merkitystä, että taustalla olevat täsmälliset tosiseikat eroavat asioissa toisistaan. Tärkein on perusperiaate, jonka mukaan jäsenvaltioiden oikeutta – kuten sisäisiä vahingonkorvausjärjestelyjä – ei voi soveltaa tapauksissa, joissa tämä estää unionin valtiontukilainsäädännön soveltamisen ja johtaisi sääntöjenvastaisen valtiontuen myöntämiseen. Tätä taustaa varten asiassa Asteris ei suljeta pois korvauksia sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperimisestä tai saamatta jääneestä sääntöjenvastaisesta valtiontuesta. Komissio katsoo, että sama periaate pätee myös tapauksessa, jossa vahingonkorvausvastuu johtuu kahden jäsenvaltion välisestä kansainväliseen oikeuteen perustuvasta sopimuksesta (esimerkiksi EU:n sisäisestä kahdenvälisestä investointisopimuksesta), jonka soveltaminen johtaa valtiontuen myöntämiseen. Jos EU:n sisäisen kahdenvälisen investointisopimuksen täytäntöönpano jäsenvaltiossa estää unionin oikeuden soveltamisen, kyseisen jäsenvaltion on noudatettava unionin oikeutta, sillä unionin primaarioikeus, johon SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artikla kuuluvat, on ensisijainen jäsenvaltion kansainvälisiin velvoitteisiin nähden.
- (105) Kantajien väitteellä, jonka mukaan missään vaiheessa ei ole tehty pätevää muodollista päätöstä, että erityisasetus 24/1998 olisi sääntöjenvastaista valtiontukea tai että kannustimet eivät soveltuisi sisämarkkinoille, ei ole merkitystä, sillä tämän päätöksen kohteena oleva kiistanalainen toimenpide on välitystuomion vapaaehtoinen tai pakotäytäntöönpano, eivät erityisasetuksessa 24/1998 säädetyt kannustimet investointeja varten. Kun otetaan huomioon, että erityisasetus 24/1998 kumottiin 22 päivänä helmikuuta 2005, eikä sen nojalla ole kyseisen ajankohdan jälkeen maksettu lainkaan valtiontukea, Romanian kilpailuneuvosto tai komissio eivät olisi voineet antaa muodollista päätöstä siitä, että erityisasetus 24/1998 johti sisämarkkinoille soveltumattomaan valtiontukeen 22 päivän helmikuuta 2005 ja 1 päivän huhtikuuta 2009 välisenä aikana eli jaksolla, jona kantajille myönnettiin korvausta välityspäätöksen nojalla.
- (106) Tästä syystä komission ei tarvitse antaa muodollista päätöstä valtiontuen olemassaolosta tapauksissa, joissa kansallinen tuomioistuin tai välitystuomioistuin määrää jäsenvaltion maksamaan korvausta tukitoimenpiteen lopettamisen seurauksena. SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään yleinen kielto myöntää valtiontukea ”muodossa tai toisessa”. Toimenpiteen tarkalla muodolla ei ole merkitystä määritettäessä, tarjoaako se yritykselle taloudellista hyötyä ⁽⁷⁵⁾. Jos siis valtiontuki myönnetään tuomioistuimen tai välitystuomioistuimen tuomion vapaaehtoisin tai pakotäytäntöönpanon kautta, kuten komissio katsoo välitystuomion suhteen tapahtuvan, komission

⁽⁷¹⁾ Ks. komission jäsenen Karel De Guchtin vastaus parlamentin suulliseen kysymykseen O-000043/2013/tark.1, jossa hän totesi komission olevan sitä mieltä, että EU:n jäsenvaltioiden keskenään tekemät kahdenväliset investointisopimukset eivät ole EU:n lainsäädännön mukaisia (keskustelu täysistunnossa 22.5.2013). Ks. myös markkinoiden valvontaa koskeva komission yksiköiden työasiakirja EU:n pääomavirroista ja investoinneista, annettu 3 päivänä helmikuuta 2012, SWD(2012) 6 final, s. 13; komission yksiköiden työasiakirja pääoman vapaasta liikkuvuudesta EU:ssa, annettu 15 päivänä huhtikuuta 2013, SWD(2013) 146 final, s. 11 ja 14; komission yksiköiden työasiakirja pääoman vapaasta liikkuvuudesta EU:ssa, annettu 18 päivänä maaliskuuta 2014, SWD(2014) 115 final, s. 12, ja Euroopan komissio, valvonta- ja analyysitoimet, kahdenväliset investointisopimukset EU:n jäsenvaltioiden välillä, luettavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/internal_market/capital/analysis/monitoring_activities_and_analysis/index_en.htm.

⁽⁷²⁾ Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2005 yhdistetyissä asioissa C-346/03 ja C-529/03, Atzori EC-LI:EU:C:2005:256, 198 kohta.

⁽⁷³⁾ Asia T-384/08, Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou v. komissio, ECLI:EU:T:2011:650 ja asia T565/08, Corsica Ferries v. komissio, ECLI:EU:T:2012:415, 23, 114 ja 120–131 kohta. Ks. analogisesti myös asia C-111/10, komissio v. neuvosto, EC-LI:EU:C:2013:785, 44 kohta.

⁽⁷⁴⁾ Asia C-119/05, Lucchini, ECLI:EU:C:2007:434, 59 kohta.

⁽⁷⁵⁾ Asia C-280/00, Altmark Trans, ECLI:EU:C:2003:415, 84 kohta.

on osoitettava, että kaikki SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätty kumulatiiviset edellytykset ovat täyttyneet eikä kyseinen tuki sovellu sisämarkkinoille.

(107) Joka tapauksessa komissio muistuttaa, että Romanian kilpailuneuvosto, unioni (useissa yhteisissä kannoissa) ja Romanian hallitus (erityisasetusta 24/1998 kumotessaan) ovat kaikki todenneet, että erityisasetus 24/1998 johti valtiontukeen, joka oli Eurooppa-sopimuksen, EU-Romania-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 4/2000, lain nro 143/99 ja unionin säännösten mukaisesti sääntöjenvastaista. Lisäksi Romanian kilpailuneuvoston päätökseen 244/2000 ei ole haettu muutosta eikä sitä ole kumottu, joten Romanian lainsäätäjä on jättänyt sen huomiotta antaessaan erityisasetuksen 75/2000 valtiontuesta annetun lain nro 143/1999 vastaisesti ja rikkonut näin Eurooppa-sopimuksessa ja EU-Romania-assosiaationeuvoston päätöksessä N:o 4/2000 vahvistettuja velvoitteita. Unioni vaati liittymisneuvottelujen yhteydessä Romaniaa noudattamaan kyseistä päätöstä, Eurooppa-sopimuksesta johtuvia velvoitteita ja unionin sääntelyä, ja Romania mukautui vaatimukseen kumoamalla erityisasetuksen 24/1998.

(108) Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, että välitystuomioistuimen kantajille määräämän korvauksen maksaminen välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon kautta tarjoaa kantajille taloudellista hyötyä, jota ne eivät olisi saaneet tavanomaisissa markkinaolosuhteissa.

Valikoivuus

(109) Valtiontukea eivät ole kaikki toimenpiteet, joilla yritykselle myönnetään taloudellista hyötyä, vaan ne, joilla taloudellinen hyöty myönnetään pelkästään tietyille yrityksille, yritysten tyypeille tai talouden aloille.

(110) Välitystuomiossa määrätään korvauksia ainoastaan kantajille. Maksamalla korvaukset välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon kautta Romania myöntää taloudellisen hyödyn vain kantajille. Näin ollen toimenpide on valikoiva.

(111) Kuten Asteris-tuomiosta käy ilmi, korvaukset kärsitystä haitasta eivät tarjoa valikoivaa hyötyä yksittäiselle yritykselle, jos kyseinen korvaus johtuu valtion vahingonkorvauksia koskevasta yleisestä säännöstä, johon kuka tahansa voi vedota. Näin suljetaan pois mahdollisuus, että myönnetty korvaus tarjoaa valikoivan hyödyn vain tietyille yhteiskunnan ryhmille. Kiistanalainen toimenpide johtuu kahdenvälisen investointisopimuksen määräysten soveltamisesta, eikä se käsiteltävänä olevassa asiassa täytä kyseistä vaatimusta syistä, jotka esitetään.

(112) Ensinnäkin EU:n sisäisessä kahdenvälisessä investointisopimuksessa myönnetään oikeus korvauksiin vain tietyille investoijaryhmälle eli sopimusvaltioiden, Ruotsin ja Romanian, sijoittajille. Tämän seurauksena kaikki samanlaisessa tilanteessa olevat unionin investoijat eivät voi vedota kahdenväliseen investointisopimukseen hakeakseen korvausta sittemmin kumotussa erityisasetuksessa 24/1998 luvatuista kannustimista, vaan tämä on ollut mahdollista vain henkilöille, joilla on tietty kansalaisuus. Sikäli kuin investoijalle kahdenvälisen investointisopimuksen nojalla maksettu korvaus on hyötyä, tämä hyöty on valikoiva. Kantajat ovat esittäneet komission tunnustaneen aiemmin, että kahdenvälisen investointisopimusten nojalla myönnetty tuki on luonteeltaan yleistä (ks. johdanto-osan 66 kappale). Kantajien siteeraama lausunto ei kuitenkaan ole komission, vaan se on otettu tutkimuksesta, jonka ulkoinen toimeksisaaja on laatinut Euroopan parlamentin ulkoasioiden pääosaston politiikkayksikölle. Tutkimuksessa esitettyjen näkemysten alkuperää koskevien epäilysten välttämiseksi tutkimus sisältää vastuvapauslausekkeen, jossa mainitaan, että laatijalla on yksinomainen vastuu esitetyistä näkemyksistä eivätkä ne edusta Euroopan parlamentin virallista kantaa. Raporttiin sisältyvä lausunto ei ole komission ja on käsiteltävänä olevassa asiassa merkityksetön.

(113) Toiseksi kiistanalaisessa toimenpiteessä kantajille maksetaan korvausta sellaisten investointikannustimien kumoamisesta, jotka ovat jo itsessään valikoivia. Erityisasetuksen 24/1998 mukaisesti annetut kannustimet ovat olleet tarjolla vain tietyillä alueilla investointeja tehneille yrityksille. Tämän seurauksena välitystuomioistuimen kantajille määräämiä korvauksia olisi pidettävä itsessään valikoivina, sillä ne vastaavat kumotussa erityisasetuksessa 24/1998 luvattua hyötyä.

(114) Komissio katsoo joka tapauksessa, että kahdenvälinen investointisopimus, jonka nojalla välitystuomioistuin määräsi kantajille korvaukset, muuttui pätemättömäksi Romanian liittyessä unioniin, eikä sen voida katsoa muodostavan valtion vahingonkorvauksia koskevaa yleistä sääntöä, johon kaikki investoijat voisivat vedota.

(115) Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, että välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano tuottaa kantajille valikoivan hyödyn.

Valtion varat

- (116) Ainoastaan suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnetty hyöty voi olla perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Romania on jo pannut välitystuomion osittain täytäntöön, kun se on kompensoinut osan välitystuomioistuimen määräämistä korvauksesta kuittaamalla yhden kantajan verovelkaa Romanian viranomaisille. Lisäksi tuomioistuimen nimeämä ulosottaja on jo takavarikoinut varoja valtion tileiltä täyttääkseen kantajien vaateet välitystuomion mukaisesti. Valtion varoista rahoitetuiksi toimenpiteiksi on katsottava suorat maksut valtion talousarviosta sekä valtion tulonmenetykset veroveloista luopumisen tai muiden kantajille siirrettyjen valtion varojen (esimerkiksi muiden yritysten osakkeet tai takavarikoitujen varojen siirto) vuoksi riippumatta siitä, onko täytäntöönpano vapaaehtoinen tai ulosottajan toteuttama.

Johtuminen valtiosta

- (117) Jotta valikoivaa hyötyä voidaan pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukea, sen on muun muassa johduttava valtiosta⁽⁷⁶⁾. Kantajat katsovat käsiteltävänä olevassa asiassa, että koska välitystuomion täytäntöönpano on automaattinen ja pakollinen seuraus ICSID-sopimukseen perustuvista Romanian velvoitteista, on selvää, ettei se johdu valtiosta eikä siis voi olla valtiontukea. Kantajien pääargumentti on, että koska Romaniassa on kansainvälisen oikeuden mukainen velvollisuus panna välitystuomio täytäntöön, velvoitteen täyttäminen ei johdu valtiosta. Komissio ei ole samaa mieltä ja katsoo, että toimenpide johtuu jäljempänä esitetyistä syistä Romaniasta.
- (118) Komissio huomauttaa ensinnäkin, että Romanian vapaaehtoinen päätös tehdä kahdenvälinen investointisopimus on luonut valikoivalle hyödyille otolliset olosuhteet, kuten johdanto-osan 110 kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa esitetään.
- (119) Jos Romania panee välitystuomion täytäntöön vapaaehtoisesti maksamalla kantajille välitystuomioistuimen määräämiä korvauksia, ei ole pienintäkään epäilystä siitä, etteikö Romania itse toteuttaisi toimenpidettä. Tämä koskee joka tapauksessa sitä osaa korvauksista, joka välitystuomiossa on määrätty kantajille ja joka on pantu täytäntöön kuittaamalla yhden kantajan, S.C. European Food SA:n, verovelkaa Romanian viranomaisille. Tilanne on sama siltä osin kuin Romania on päättänyt maksaa välitystuomioistuimen määräämän korvauksen loppuosan vapaaehtoisesti.
- (120) Kaikkien Romanian valtion elinten toimien voidaan katsoa johtuvan Romaniasta. Jäsenvaltion elimiin kuuluu valtion hallitus ja muut viranomaiset. Erityisesti on katsottava, että kansalliset tuomioistuimet ja tuomioistuinten nimittämät ulosottajat ovat kyseisen valtion elimiä, ja niillä on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukainen velvollisuus tehdä unionin kanssa vilpittömä yhteistyötä. Tuomioistuinten ja ulosottajien toimet kansallisella tasolla johtuvat tämän seurauksena Romanian valtiosta, joten jos Romaniassa on velvollisuus maksaa korvausta kantajille välitystuomion mukaisesti tuomioistuinten ja ulosottajan kansallisella tasolla toteuttamien toimien seurauksena, kyseiset toimet johtuvat Romanian valtiosta. Unionin oikeudessa tunnustetaan ainoastaan rajoitettu poikkeus tähän yleiseen periaatteeseen: toimenpide ei johdu jäsenvaltiosta, jos sillä on unionin oikeudessa määrätty velvollisuus panna kyseinen toimenpide täytäntöön ilman harkintavaltaa. Tällöin toimenpide johtuu unionin säädöksestä eikä valtiosta. Romaniassa ei kuitenkaan kiistatta ole unionin lainsäädännön mukaista velvollisuutta panna välitystuomio täytäntöön. Päätös välitystuomion vapaaehtoisesta tai pakkotäytäntöönpanosta johtuu Romanian valtiosta riippumatta siitä, onko päätöksen tehnyt Romanian hallitus tai Romanian kansallinen tuomioistuin.
- (121) Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, että toimenpide johtuu Romaniasta.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan

- (122) Valtion toimenpiteen katsotaan vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua, jos se on omiaan parantamaan tuensaajan kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa se kilpailee⁽⁷⁷⁾. Käytännössä kilpailun katsotaan vääristävän SEUT-sopimuksen 107 artiklassa tarkoitetulla tavalla, jos valtio myöntää taloudellista etua yritykselle kilpailulle vapautetulla alalla, jolla on tai voisi olla kilpailua. Jos yritykselle myönnetty hyöty vääristää tavanomaista kilpailua, se vaikuttaa myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kun tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁶⁾ Asia T-351/02, Deutsche Bahn AG v. komissio, ECLI:EU:T:2006:104, 101 kohta.

⁽⁷⁷⁾ Asia 730/79, Phillip Morris, ECLI:EU:C:1980:209, 11 kohta; yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97 ym., Alzetta, ECLI:EU:T:2000:151, 80 kohta.

⁽⁷⁸⁾ Asia T-288/97, Friuli Venezia Giulia, ECLI:EU:T:2001:115, 41 kohta.

- (123) Komissio on jo todennut (ks. johdanto-osan 81 kappale ja sitä seuraavat kappaleet), että kantajat muodostavat yhden taloudellisen kokonaisuuden, ja se on unionin valtiontukisääntöjen soveltamisen kannalta yritys, jota asia koskee. Kyseinen yritys toimii vapautetuilla markkinoilla ja kilpailee muiden yritysten kanssa. Komissio on myös todennut, että korvauksien maksaminen kantajille välitystuomion vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon kautta parantaa yrityksen kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa sillä on kilpailua ja jotka eivät ole saaneet samanlaista korvausta sääntöjenvastaisen valtiontuen lopettamisen vuoksi. Välitystuomiossa säädetty korvaus perustuu määrään, joka vastaa raaka-aineiden tulleja, toteutumatta jäänyttä tuottoa ja koko korvauksen kokonaismäärästä laskettua korkoa. Raaka-aineet ovat lopputuotteiden valmistukselle välttämättömiä, ja niiden kustannukset ovat yrityksille tavanomaisia toimintakustannuksia. Koska kantajat vapautuvat osasta tavanomaisia tuotantokustannuksia, ne saavat selkeän kilpailuedun. Sama koskee korvausta toteutumatta jääneestä tuotosta ja koron maksamista. Kantajat valmistavat elintarvikkeita, myllytuotteita ja muovisia pakkauksia. Kaikkien näiden tuotteiden markkinat on vapautettu, joten kantajille myönnetty etu vääristää kilpailua. Kun otetaan huomioon, että tuotteilla, joita kantajat pääasiassa valmistavat, voidaan käydä – ja käydäänkin – tiivistä kauppaa jäsenvaltioiden kesken, on selvää, että kantajille myönnetty etu vaikuttaa myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (124) Komissio toteaa, että kantajien väitteissä, joissa kielletään kilpailun vääristyminen, yksinkertaisesti toistetaan näkemys, ettei Miculan veljeksiä voi pitää yrityksinä eikä välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkotäytäntöönpano tuota kantajille minkäänlaista hyötyä. Molempia seikkoja on jo käsitelty laajasti (ks. johdanto-osa 81 kappale ja sitä seuraavat kappaleet sekä 92 kappale ja sitä seuraavat kappaleet), eivätkä ne edellytä lisähuomautuksia.

Päätelmät

- (125) Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, että välitystuomioistuinten määräämän korvauksen maksaminen on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

7.2 Valtiontukisääntöjen soveltaminen ei vaikuta SEUT-sopimuksen 351 artiklalla suojattuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin

- (126) SEUT-sopimuksen 351 artiklan mukaan ”perussopimusten määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa [...], kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.” Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajien tarkoittamat oikeudet ja velvollisuudet johtuvat kahdenvälisestä investointisopimuksesta.
- (127) SEUT-sopimuksen 351 artiklan sanamuodosta käy selvästi ilmi, ettei sitä voi soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan, kun otetaan huomioon, että kahdenvälinen investointisopimus on kahden jäsenvaltion, Ruotsin ja Romanian, tekemä eikä ”yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa [...] tekemä sopimus”. Tämän vuoksi valtioneuvoston säädännön soveltaminen ei vaikuta asiassa SEUT-sopimuksen 351 artiklalla suojattuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.
- (128) Komissio muistuttaa, että unionin oikeudessa sovelletaan eri sääntöjä EU:n sisäisiin kahdenvälisiin investointisopimuksiin ja kahdenvälisiin investointisopimuksiin unionin jäsenvaltion ja kolmannen maan välillä. Komissio katsoo, että EU:n sisäiset kahdenväliset investointisopimukset ovat unionin oikeuden vastaisia, sillä ne eivät ole unionin perussopimusten mukaisia, ja näin ollen ne on katsottava pätemättömiksi. Sen sijaan kahdenvälisiin investointisopimuksiin unionin jäsenvaltion ja kolmannen maan välillä sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1219/2012⁽⁷⁹⁾, jossa vahvistetaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä investointisopimuksia koskevat siirtymäkauden järjestelyt siihen asti kunnes nämä sopimukset korvataan unionin investointisopimuksilla, sillä unionilla on yksinomainen toimivalta yhteisen kauppapolitiikan alalla suorien ulkomaisten sijoitusten osalta⁽⁸⁰⁾.
- (129) Romania on sopimuspuoli monenvälisessä ICSID-sopimuksessa, johon se liittyi ennen liittymistä unioniin. Koska tarkasteltavana olevassa kahdenvälisessä investointisopimuksessa sopimuspuolena ei ole ICSID-sopimuksen sopimuspuolena oleva kolmas maa, SEUT-sopimuksen 351 artikla ei ole merkityksellinen käsiteltävänä olevan asian suhteen.

⁽⁷⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1219/2012, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä investointisopimuksia koskevista siirtymäkauden järjestelyistä (EUVL L 351, 20.12.2012, s. 40).

⁽⁸⁰⁾ SEUT-sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan e alakohda.

7.3 Uusi tuki

- (130) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, että valtiontuet eivät periaatteessa ole sisämarkkinoille soveltuvia. Lukuun ottamatta tapauksia, joissa komissio on katsonut tukitoimenpiteen sisämarkkinoille soveltuvaksi, jäsenvaltiot eivät saa panna täytäntöön valtiontukitoimenpiteitä. SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta, eikä jäsenvaltio saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä ennen kuin komissio on antanut lopullisen päätöksen toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.
- (131) Velvoitetta olla toteuttamatta tukitoimenpiteitä ennen kuin komissio on tehnyt lopullisen päätöksen toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille sovelletaan luonnollisesti ainoastaan tukitoimenpiteisiin, jotka on toteutettu kyseisen jäsenvaltion liittymissopimuksen voimaantulon jälkeen. Romanian liittymissopimus tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.
- (132) Kantajat kiistävät, että välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkoäytäntöönpano olisi asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan c kohdassa tarkoitettua "uutta tukea". Niiden näkemys on, että vaikka komission arvio olisi oikea (mitä se ei heidän mukaansa ole) ja välitystuomion vapaaehtoinen tai pakkoäytäntöönpano olisi tukea, tuen myöntämisaikakohta olisi ajankohta, jona erityisasetuksen 24/1998 mukaiset hyödyt alun perin myönnettiin kantajille – vuosi 2000 ja 2002 eli ennen kuin Romania liittyi unioniin. Hakijoiden mukaan viimeisin ajankohta, jota voitaisiin pitää tuen myöntämisaikakohtana, on välitystuomion kohteena olevan kahdenvälisen investointisopimuksen voimaantuloajankohta eli vuosi 2003.
- (133) Komissio ei ole kantajien kanssa samaa mieltä ja katsoo, että välitystuomioistuimen niille myöntämien korvauksien maksaminen on uutta tukea riippumatta siitä, onko kyseessä vapaaehtoinen vai pakkoäytäntöönpano. Näin ollen siihen sovelletaan SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklassa määrättyä valtiontukien valvontaa koskevaa järjestelmää kokonaisuudessaan. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tuet on katsottava myönnettyiksi silloin, kun ehdoton oikeus niiden saamiseen myönnetään tuensaajalle sovellettavan kansallisen säännösten nojalla⁽⁸¹⁾. Kantajille ei myönnetty ehdotonta oikeutta saada hyötyä raaka-ainekannustimesta 1 päivään huhtikuuta 2009 asti, kun erityisasetus 24/1998 annettiin 2 päivänä lokakuuta 1998, kun Bihorin maakunnassa sijaitseva Ștei-Nucet nimettiin epäsuotuisaksi alueeksi 10 vuodeksi (1 päivästä huhtikuuta 1999) tai kun CIP-lupa myönnettiin yrityksille S.C. European Food SA (1 päivänä kesäkuuta 2000) sekä S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack (17 päivänä toukokuuta 2002). Oikeus tähän kannustimeen oli ainoastaan yrityksellä, joka oli tukikelpoinen erityisasetuksella 24/1998 perustetussa järjestelyssä:
- erityisasetuksella 24/1998 perustetussa alkuperäisessä järjestelyssä: kun Romanian kansallinen aluekehitysvirasto hyväksyi yrityksen esittämät tuotannon arvoa koskevat asiakirjat, joiden mukaan raaka-aineita oli tuotu sisäistä tuotantoa varten, mikä oikeutti maksettujen tullien korvaamiseen⁽⁸²⁾; ja
 - sen jälkeen kun erityisasetuksella 24/1998 perustettu alkuperäinen raaka-ainekannustin oli muutettu tulleistapapauttamiseksi erityisasetuksen 75/2000 mukaisesti: kun kyseisessä järjestelyssä tukikelpoinen yritys toi maahan raaka-aineita sisäistä tuotantoa varten ja pyysi rajavalvontaviranomaisilta vapautusta asianmukaisten asiakirjatositteiden perusteella.
- (134) Koska erityisasetuksella nro 24/1998, sellaisena kuin se on muutettuna erityisasetuksella 75/2000, perustettu järjestely kumottiin 22 päivänä helmikuuta 2005, yhdelläkään yrityksellä ei ollut kyseisen ajankohdan jälkeen oikeutta saada kansallisten sääntelypuitteiden mukaisesti tukea tuomalla Romaniaan raaka-aineita sisäistä tuotantoa varten. Näin ollen kantajien Romanian valtiolle osoittama korvauspyyntö johtuu vain välitystuomiosta yhdessä Romanian oikeuden kanssa, sillä Romanian oikeudessa näillä välitystuomioilla on oikeusvaikutus Romanian sisäisessä oikeusjärjestyksessä. Romanian kansallisen lainsäädännön mukainen ehdoton oikeus saada välitystuomioistuimen määräämät korvaukset johtuu ICSID-sopimuksen ratifiointista, jolla sopimus on sisällytetty Romanian sisäiseen oikeusjärjestykseen ja välitystuomioille on annettu oikeusvaikutus Romanian sisäisessä oikeusjärjestyksessä. Koska välitystuomio annettiin (ja mahdollinen vapaaehtoinen tai pakkoäytäntöönpano tapahtuu) vasta Romanian liittyttyä unioniin, tämä ehdoton oikeus on annettu kantajille vasta Romanian liittyttyä unioniin.

⁽⁸¹⁾ Asia C-129/12, Magdeburger Mühlenwerke, ECLI:U:C:2013:200, 40 kohta.

⁽⁸²⁾ Välitystuomion 148 kohdassa on englanninkielinen käännös säännöksestä, jolla alkuperäisen raaka-ainekannustin myönnetään (investointeihin kannustamiseen tarkoitettu mekanismi, jonka kumoaminen johti korvausten myöntämiseen välitystuomiosta). Käännöksen mukaan 6 §:n 1 momentin b kohdassa määrätään seuraavaa: "Privately held companies, Romanian legal entities, as well as small or family business, authorised pursuant to the Decree-Law no. 54/1990 concerning the organisation and operation of free initiative-based economic activities that are headquartered and conduct business within the disadvantaged region, will be granted the following advantages for their new investments in the these regions: [...] refunds of customs duties on raw materials, spare parts and/or components necessary of achieving the investor's own production in that region. The refunds will be made based on the approval by the regional development agencies of the companies' production sales documents. The funds necessary for the refund of the customs duties will be provided to the Agency for Regional Development from the Regional development Fund. In case of unprivileged regions belonging to two or more administrative-territorial units, the funds necessary for the refund of the customs duties will be provided by the National Agency for Regional Development from the National Development Fund [the "Raw Materials Incentive" or "Raw Materials Facility"]."

- (135) On myös syytä huomata, että välitystuomiossa kantajille määrätään korvauksena määrä, joka vastaa tarkalleen erityisasetuksen 24/1998 mukaisessa kumotussa järjestelyssä säädetyn hyödyn määrää kumoamishetkestä (22 päivänä helmikuuta 2005) suunniteltuun päättämisajankohtaan (1 päivänä huhtikuuta 2009). Tämä jakso on hieman alle 49 kuukautta, joista suurimman osan (27 kuukautta) Romania oli unionin täysjäsen ja näin ollen suoraan velvollinen noudattamaan perussopimuksissa asetettuja valtiontukisääntöjä. Lisäksi välitystuomiolla määrätään kantajille korvauksia menetetystä mahdollisuudesta varastoida sokeria vuonna 2009 ja oletetaan, että tähän liittyvät tappiot aiheutuivat 31 päivän maaliskuuta 2009 ja 1 päivän heinäkuuta 2010 välisenä aikana. Nämä oletetut tappiot kärsittiin siis kokonaisuudessaan sen jälkeen kun Romania oli liittynyt unioniin vuonna 2007. Välitystuomioistuin myönsi korvausta myös tuoton toteutumatta jäämisen vuoksi ja otti huomioon tähän liittyvät tappiot 1 päivän tammikuuta 2005 ja 31 päivän elokuuta 2011 väliseltä ajalta. Tähän jaksoon sisältyy 80 kuukautta, joista suurimman osan (56 kuukautta) Romania oli unionin täysjäsen ja näin ollen suoraan velvollinen noudattamaan perussopimuksissa asetettuja valtiontukisääntöjä.
- (136) Erityisasetuksessa 24/1998 säädettyä kannustinjärjestelyä ei myöskään mainita Romanian liittymisasiakirjan liitteessä V olevan 2 luvun 1 kohdassa, jossa esitetään tyhjentävästi Romanian liittymisaikajaksokohdasta voimassa olevaksi tueksi katsottavat valtiontukitoimenpiteet ⁽⁸³⁾ ⁽⁸⁴⁾.
- (137) Myöskään sillä ei ole merkitystä, ettei liittymisasiakirjaa tai perussopimuksia sovellettu Romaniassa ajankohtana, jona Romanian sanotaan rikkoneen kahdenvälisen investointisopimuksen mukaisia velvoitteitaan kumoamalla erityisasetuksella 24/1998 perustetun tukijärjestelyn, tai ajankohtana, jona kantajat esittivät välitystuomioistuimelle kahdenväliseen investointisopimukseen perustuvan kanteensa. Kantajat eivät saaneet kumpanakaan ajankohtana ehdotonta oikeutta välitystuomioistuimen myöntämien korvausten maksamiseen, joka on tämän arvioinnin kohteena. Kantajat saivat ehdottoman oikeuden korvauksiin vasta, kun välitystuomioistuin oli antanut 11 päivänä joulukuuta 2013 välitystuomion, jossa kahdenvälisen investointisopimuksen 2 §:n 3 momenttia todettiin rikutun. Ehdoton oikeus syntyy yhdessä Romanian oikeuden kanssa, sillä Romanian sisäisessä oikeusjärjestyksessä välitystuomioilla on oikeusvaikutus. Kyseinen ajankohta on Romanian unioniin liittymisen jälkeen.
- (138) Asia ei ole siis verrattavissa asiassa N 380/04 annettuun komission päätökseen, johon kantajat vetoavat. Asia N 380/04 koski yrityksen Latvijas Gāze, jäljempänä 'LG', ja Latvian välistä sopimusta vuodelta 1997. LG:n ja Latvian välille syntyi riita-asia Latvian sopimusvelvoitteista, ja asiaa käsiteltiin kauppaoikeudellisessa sovittelumenettelyssä Tukholmassa UNCITRAL-sääntöjen nojalla. Riita-asiaa varten muodostettiin välitystuomioistuin, joka päätti 19 päivänä kesäkuuta 2003, että Latvian oli maksettava LG:lle korvausta 10 päivän tammikuuta 2001 ja 10 päivän maaliskuuta 2003 väliseltä ajalta. Latvia ei vahvistanut välitystuomiota ennen liittymistään unioniin 1 päivänä toukokuuta 2004 ja ilmoitti komissiolle kyseisen välitystuomion täytäntöönpanosta liittymisen jälkeen. Komissio totesi päätöksessään, että korvausvelvollisuus syntyi vuonna 1997 tehdyn sopimuksen perusteella, että välitystuomioistuimen myöntämä korvaus koski kokonaisuudessaan aikaa ennen Latvian liittymistä ja että välitystuomioistuimen tuomiokin oli annettu ennen Latvian liittymistä unioniin. Komissio katsoi tällä perusteella, että "välitystuomioistuimen myöntämien korvausten maksaminen merkitsee ainoastaan sellaisen toimenpiteen täytäntöönpanoa, joka on toteutunut kokonaisuudessaan ennen liittymistä", eikä vuonna 2003 annetun välitystuomion täytäntöönpanoa voi pitää uutena tukena. Lisäksi kuten asiassa N 380/04 annetussa komission päätöksessä todetaan, päätös ei vaikuta mahdollisten sopimuksen nojalla liittymisen jälkeen suoritettavien tulevien maksujen arviointiin. Näin valittu toimintatapa rajoitetaan koskemaan tiukasti vain Latvian ilmoittamia tietoja.
- (139) Sen sijaan käsiteltävänä olevassa asiassa velvoite maksaa korvauksia johtuu vuonna 2013 annetusta välitystuomiosta. Välitystuomioistuimen kantajille määräämä korvaus koskee suurimmaksi osaksi aikaa, jolloin Romania oli jo liittynyt unioniin, ja itse välitystuomio on annettu miltei seitsemän vuotta Romanian unioniin liittymisen jälkeen. Selkeimmin asiassa N 380/04 annettu päätös eroaa käsiteltävänä olevasta asiasta siinä, ettei siinä mainita, että LG saisi vuonna 2003 annetun välitystuomion vapaaehtoisena tai pakkotäytäntöönpanon kautta sääntöjenvastaista valtiontukea, jota Latvia olisi luvannut sille vastoin valtiontukea koskevia velvoitteitaan Euroopan unionin ehdokasmaana.

⁽⁸³⁾ Liittymisasiakirjassa mainitaan kolme olemassa olevan tuen luokkaa:

- ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpannut tukitoimenpiteet;
- liittymisasiakirjan lisäyksessä luetellut tukitoimenpiteet;

- tukitoimenpiteet, joita uuden jäsenvaltion valtiontuen valvontaviranomainen on arvioinut ennen liittymispäivää ja jotka on todettu yhteisön säännösten mukaisiksi ja joita komissio ei ole vastustanut sillä perusteella, että toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille olisi vakavia epäilyksiä, 2 kohdassa esitetyn menettelyn mukaisesti

Päätös panna välitystuomio täytäntöön ei kuulu yhteenkään näistä luokista. Vaikka katsottaisiin, että välitystuomion täytäntöönpanolla ainoastaan palautetaan kantajille erityisasetuksessa 24/1998 annetut oikeudet samanlaisiksi kuin ne olisivat, jos niihin kuuluvia kannustimia ei olisi kumottu ennen niiden suunniteltua päättämisaikajaksokohdasta, tätä takautuvaa palautettua tukea olisi pidettävä uutena tukena, joka alkaa Romanian liittymisestä unioniin.

⁽⁸⁴⁾ Ks. myös yhdistetyt asiat T-80/06 ja T-182/09, Budapesti Erömi, ECLI:EU:T:2012:65, 54 kohta.

- (140) Tämän vuoksi komissio katsoo, että välitystuomiossa määrättyjen korvausten maksaminen kantajille on uutta tukea ja että kyseinen toimenpide voidaan toteuttaa ainoastaan sen jälkeen kun komissio on hyväksynyt sen valtiontukisääntöjen nojalla.

7.4 Sääntöjenvastaisuus perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan

- (141) Romania on jo osittain maksanut välitystuomioistuihin kantajille määräämän korvauksen kuittaamalla yhden kantajan (S.C. European Food SA) verovelkaa Romanian valtiolle. Koska Romania ei ilmoittanut komissiolle tästä välitystuomion osittaisesta täytäntöönpanosta, toimenpide on pantu täytäntöön sääntöjenvastaisesti SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaa rikkoen. Samoista syistä SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vastaiseksi katsotaan välitystuomioistuihin määräämien korvausten maksaminen riippumatta siitä, tapahtuuko tämä vapaaehtoisesti vai pakkotäytäntöönpanona, vaikka komissiolla ei olisi tästä tietoa tai maksu suoritettaisiin tämän päätöksen antamisen jälkeen.

7.5 Soveltuvuus sisämarkkinoille

- (142) Komissio muistuttaa, että arvioitaessa toimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdan perusteella todistustaakka siitä, että tuki soveltuu sisämarkkinoille, on pääsääntöisesti asianomaisella jäsenvaltiolla⁽⁸⁵⁾. Komissio muistuttaa myös, ettei valtiontukitoimenpidettä voida katsoa soveltuvaksi sisämarkkinoille, jos se rikkoo erottamattomasti perussopimusten muita määräyksiä⁽⁸⁶⁾. Romania ei ole tähän mennessä toimittanut tietoja, joiden perusteella toimenpide voitaisiin katsoa perustelluksi SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla. Jotta asiasta saadaan täydellinen kuva, komissio kuitenkin arvioi omasta aloitteestaan soveltuvuuden sisämarkkinoille.
- (143) Kantajien mukaan toimenpide on sisämarkkinoille soveltuvaa aluetukea. Komissio voi SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan nojalla katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi valtiontuet, joissa edistetään tiettyjen unionin epäsuotuisten alueiden taloudellista kehitystä. Edellytykset, joilla aluekehitykseen tarkoitettun tuen voidaan katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, vahvistetaan alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa vuosille 2014–2020, jäljempänä 'vuoden 2014 aluetukisuuntaviivat'. Kyseisten suuntaviivojen 188 kohdan mukaan suuntaviivoja sovelletaan arvioitaessa kaikkien sellaisten alueellisten tukien soveltuvuutta sisämarkkinoille, jotka aiotaan myöntää 30 päivän kesäkuuta 2014 jälkeen. Tämä merkitsee, että sääntöjenvastaisesti tai ennen 1 päivää heinäkuuta 2014 myönnettyjen tukien arvioinnin perustana on oltava alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007–2013⁽⁸⁷⁾, jäljempänä 'vuoden 2007 aluetukisuuntaviivat'.
- (144) Kuten johdanto-osan 134 kappaleessa todetaan, kantajat saivat ehdottoman oikeuden valtiontukeen, kun välitystuomioistuin antoi 11 päivänä joulukuuta 2013 välitystuomion, sillä Romanian sisäisessä oikeusjärjestyksessä välitystuomioilla on oikeusvaikutus. Tämä tapahtui ennen vuoden 2014 aluetukisuuntaviivojen voimaantuloa. Tämän vuoksi kantajille myönnettyjen korvausten maksamista on arvioitava vuoden 2007 aluetukisuuntaviivojen perusteella.
- (145) Komissio vahvisti vuoden 2007 aluetukisuuntaviivoissa, että yrityksen juoksevien kustannusten alentamiseen tarkoitetut aluetuet ovat toimintatukia, eikä niiden katsota soveltuvan sisämarkkinoille lukuun ottamatta poikkeustilanteissa myönnettyjä tukia yrityksille tiettyjen haittojen torjumiseksi epäsuotuisilla alueilla, jotka kuuluvat SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen piiriin⁽⁸⁸⁾.
- (146) Käsiteltävänä olevassa tapauksessa välitystuomioistuihin kantajille määräämät korvaukset koskevat tappioita, jotka liittyvät suoraan erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjen kannustimien kumoamiseen, ja niiden tarkoituksena on palauttaa tuensaajalle sama tilanne, joka tällä "kaikella todennäköisyydellä" olisi, mikäli erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjä kannustimia ei olisi kumottu. Käytännössä välitystuomion täytäntöönpanon avulla saatiin aikaan tilanne, joka kantajilla olisi kaikella todennäköisyydellä ollut, jos Romania ei olisi kumonnut erityisasetusta 24/1998. Koska erityisasetuksessa 24/1998 säädetyt edut liittyivät kantajien tavanomaisiin kuluihin eikä alkuinvestointeihin, ne olivat toimintatukea. Näin ollen tuensaajien palauttaminen tilanteeseen, jossa ne "kaikella todennäköisyydellä" olisivat, mikäli erityisasetuksessa 24/1998 säädettyjä kannustimia ei olisi kumottu, ja tähän kumoamiseen liittyvien tappioiden korvaaminen on siis toimintatukea. Kuten edellä johdanto-osan 92 kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa selitetään, välitystuomioistuihin määräämien korvausten maksaminen kantajille todellisuudessa vähentää takautuvasti toimintakustannuksia, joita niille on aiheutunut niiden taloudellisesta toiminnasta tavanomaisissa markkinaolosuhteissa.

⁽⁸⁵⁾ Asia T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE v. komissio, ECLI:EU:T:2007:253, 34 kohta.

⁽⁸⁶⁾ Asia C-225/91, Matra v. komissio, ECLI:EU:C:1993:239, 41 kohta.

⁽⁸⁷⁾ Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007–2013 (EUVL C 54, 4.3.2006, s. 13).

⁽⁸⁸⁾ Vuoden 2007 aluetukisuuntaviivat, 76 kohta.

- (147) Vuoden 2007 aluetukisuuuntaviivojen 76, 77 ja 79 kohdan mukaisesti toimintatuki on periaatteessa kiellettyä ja sitä voidaan myöntää vain poikkeuksellisesti alueilla, jotka kuuluvat SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeuksen piiriin edellyttäen, että
- tuki edistää alueellista kehitystä (se on kohdennettua);
 - tuen laatu ja taso ovat suhteessa niihin haittoihin, joita sillä pyritään lievittämään;
 - tuki on väliaikaista ja ajan mittaan alenevaa, ja se olisi lopetettava, kun kyseiset alueet ovat todella lähentyneet EU:n vauraimpia alueita;
 - tuki on periaatteessa myönnetty ainoastaan ennalta määritettyihin tukikelpoisiin kustannuksiin ja rajattu tiettyyn osuuteen näistä kustannuksista;
 - jäsenvaltiot ovat sitoutuneet toimittamaan tuesta yksityiskohtaisen kertomuksen vuoden 2007 aluetukisuuuntaviivojen 83 kohdan mukaisesti.
- (148) Taloudellinen toiminta, jolle välitystuomion täytäntöönpanosta aiheutuu hyötyä, toteutetaan SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan soveltamisalaan kuuluvalla alueella, minkä komissio on vahvistanut Romanian kansallisessa aluetukikartassa vuosiksi 2007–2013 ⁽⁸⁹⁾ ja 2014–2020 ⁽⁹⁰⁾.
- (149) Komissio ei kuitenkaan ymmärrä, millä tavoin kantajille määrättyjen korvausten maksaminen olisi perusteltua asianomaisten alueiden alueellisen kehityksen vuoksi. Kyseisiin maksuihin johtavien toimintatukien tarkoituksena ei ole osallistuminen yhteiseen oikeudenmukaisuuden tavoitteen lisäämiseen, kuten SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdassa edellytetään, vaan niiden tappioiden korvaaminen, jotka kantajille ovat syntyneet, koska erityisasetus 24/1998 on kumottu ennen sen suunniteltua päättämispäivää. Näin kantajille annetaan ilmaista rahaa ilman, että tällä on minkäänlaista positiivista vaikutusta alueen kehitykseen.
- (150) Se, että taloudellinen toiminta toteutetaan luokkaan A kuuluvalla alueella, ei riitä osoittamaan, että toimenpide on suhteessa niihin haittoihin, joita sillä pyritään lievittämään, sillä ensin on osoitettava, mitä nämä haitat ovat ja toiseksi, miten haitat muodostavat esteen kyseisen alueen kehitykselle. Koska komissiolla ei ole minkäänlaisia todisteita, se ei ole voinut havaita erityisiä haittoja, joita tukitoimenpiteillä pyrittäisiin korvaamaan.
- (151) Välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten maksaminen on luonteeltaan väliaikaista, sillä välitystuomioistuimen vapaaehtoisen tai pakko-täytäntöönpanon jälkeen vaikutuksia ei ole. Maksuja ei kuitenkaan ole rajoitettu tiettyyn osaan ennalta määritettyjä kustannuksia, sillä korvauksella pyritään varmistamaan, että kaikki kantajien tappiot katetaan.
- (152) Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, ettei välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten maksaminen ole vuoden 2007 aluetukisuuuntaviivojen mukaista, eikä niiden näin ollen voida katsoa soveltuvan sisämarkkinoille. Koska muita soveltuvuuden perusteita ei voi soveltaa, komissio katsoo, ettei tukitoimenpiteiden soveltuvuutta voida vahvistaa.

7.6 Arviointia koskevat päätelmät

- (153) Edellä esitetty analyysi osoittaa, että välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten maksaminen vastaa perussopimusten vastaisen uuden tuen myöntämistä. Komissio pahoittelee, että Romania on jo maksanut osan näistä korvauksista siten, että yhden kantajan (S.C. European Food SA) verovelkaa Romanian valtiolle on kuitattu osakompensaationa ja tuomioistuimen nimeämä ulosottaja on toteuttanut toimia.

8. TAKAISINPERIMINEN

- (154) Perussopimusten ja Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio on todettuaan tuen sisämarkkinoille soveltumattomaksi toimivaltainen päättämään, että asianomaisten valtion on poistettava tuki tai muutettava sitä ⁽⁹¹⁾. Tuomioistuin on myös johdonmukaisesti katsonut, että jäsenvaltion velvollisuudella kumota valtioneuvoston tuki, jota komissio pitää sisämarkkinoille soveltumattomana, pyritään palauttamaan aiemmin vallinnut tilanne ⁽⁹²⁾. Tuomioistuin on todennut, että tällainen tavoite on saavutettu, kun tuensaaja on palauttanut sääntöjenvastaisesti myönnettyt tuet ja tämän myötä menettänyt markkinoilla kilpailijoihinsa nähden saamansa

⁽⁸⁹⁾ Komission päätös asiassa N 2/07, tiivistelmä EUVL C 73, 30.3.2007, s. 15.

⁽⁹⁰⁾ Komission päätös asiassa SA 38364, tiivistelmä EUVL C 233, 18.7.2014, s. 1.

⁽⁹¹⁾ Asia C-70/72, komissio v. Saksa, ECLI:EU:C:1973:87, 13 kohta.

⁽⁹²⁾ Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, ECLI:EU:C:1994:325, 75 kohta.

edun, ja kun ennen tuen maksamista vallinnut tilanne on palautettu⁽⁹³⁾. Asetuksen (EY) N:o 659/99 14 artiklan 1 kohdassa säädetään mainitun oikeuskäytännön mukaisesti seuraavaa: "sääntöjenvastaista tukea koskeissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta."

- (155) Kantajilla oli mielestään perusteltu luottamus siihen, että erityisasetuksen 24/1998 mukaisesti myönnettyt korvaukset olivat säännönmukaisia ja että ne saattoivat saada kyseisistä kannustimista hyötyä niiden suunniteltuun päättymispäivään eli 1 päivään huhtikuuta 2009 asti. Tämän osalta komissio toteaa, että asetuksen (EY) N:o 659/99 14 artiklan 1 kohdassa täsmennetään seuraavaa: "komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi [unionin] lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista". Euroopan unionin tuomioistuin on tunnustanut perustellun luottamuksen suojan yhdeksi unionin oikeuden peruseriaatteista. Komissio ei kuitenkaan katso, että kantajat voivat vedota tällaiseen perusteltuun luottamukseen.
- (156) Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yrityksillä, joille on myönnetty uutta tukea, voi tiettyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta olla perusteltu luottamus tuen sääntöjenmukaisuuteen ainoastaan, jos tuki on myönnetty SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa vahvistetun menettelyn mukaisesti. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut hiljattain vahvistamassaan oikeuskäytännössä, että jos ei ole riittävän tarkkaa varmuutta komission – jolla on yksinomainen toimivalta hyväksyä unionin jäsenvaltioiden myöntämät valtiontuet – myönteisestä kannasta, jonka vuoksi tuensaaja voisi uskoa, ettei toimenpide ole valtiontukea, poikkeuksellisiin olosuhteisiin ei voida vedota perustellun luottamuksen suojan periaatteen käyttämiseksi tuen takaisinperimisen estämiseen, jos tukea ei ole ilmoitettu komissiolle⁽⁹⁴⁾. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustellun luottamuksen suojaamisen periaatteeseen ei voi vedota unionin oikeuden selkeän säännöksen vastaisesti, eikä unionin oikeuden soveltamisesta vastuussa oleva kansallinen viranomainen, joka rikkoo tätä oikeutta, voi synnyttää taloudelliselle toimijalle perusteltua luottamusta siihen, että tämä voisi hyötyä kyseisen oikeuden vastaisesta kohtelusta⁽⁹⁵⁾. Huolellisen taloudellisen toimijan on kyettävä varmistumaan siitä, että tätä menettelyä on noudatettu⁽⁹⁶⁾.
- (157) Komissio toteaa, että kantajille olisi pitänyt olla täysin selvää jo ennen kuin välitystuomioistuin myönsi kyseisen tuen antamalla välitystuomion, jolla on Romanian sisäisessä oikeusjärjestyksessä oikeusvaikutus, että komissio oli katsonut kyseisten korvausten maksamisen johtavan suoraan sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman tuen myöntämiseen. Tämä tieto oli toimitettu välitystuomioistuimelle erikseen 20 päivänä heinäkuuta 2009 ja välitetty kantajille.
- (158) Komissio toteaa kantajien näkemyksestä, jonka mukaan heillä oli perusteltu luottamus siihen, että erityisasetus 24/1998 oli sääntöjenmukainen ja voimassa 1 päivään huhtikuuta 2009, että ensinnäkin tämän päätöksen kohteena on välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten maksaminen, ei erityisasetus 24/1998. Jotta tilannekuva olisi täydellinen, komissio kuitenkin lisää, että kantajien väitteet, joiden mukaan niillä oli perusteltu luottamus järjestelyn asianmukaisuuteen ja voimassa pysymiseen 1 päivään huhtikuuta 2009, ovat perusteettomia. Ennen Romanian unioniin liittymistä myönnettyjen valtiontukien valvonnasta ja hyväksymisestä EU–Romania-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 4/2000 ja Romanian parlamentin hyväksymän, valtiontuesta annetun lain nro 143/1999 mukaan vastuussa oli Romanian kilpailuneuvosto, ei komissio. Komissio huomauttaa, että erityisasetus 24/1998 ilmoitettiin Romanian kilpailuneuvostolle siihen erityisasetuksella 75/2000 tehtyjen muutosten vuoksi, ja Romanian kilpailuneuvosto katsoi 15 päivänä toukokuuta 2000 antamassaan päätöksessä, että kannustimet olivat sisämarkkinoille soveltumattomaksi valtiontukea. SC European Food SA sai vasta kyseisen päätöksen antamisen eli 1 päivän kesäkuuta 2000 jälkeen CIP-luvan, jonka perusteella se saattoi saada valtiontukea erityisasetuksessa 24/1998 säädetystä järjestelystä, kuten johdanto-osan 133 kappaleessa selostetaan. Kuten johdanto-osan 134 kappaleessa selostetaan, tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tuki olisi myönnetty kyseisenä päivänä.
- (159) Edellä esitetystä seuraa, että kun S.C. European Food SA sai erityisasetuksessa 24/1998 säädettyä sääntöjenvastaista valtiontukea 1 päivän kesäkuuta 2000 jälkeen, sen on täytynyt olla täysin tietoinen 15 päivänä toukokuuta 2000 annetusta päätöksestä, jolla Romanian kilpailuneuvosto totesi erityisasetuksessa 24/1998 säädetty kannustimet sisämarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi. Lisäksi edellä mainitun yrityksen on täytynyt olla tietoinen 1 päivänä tammikuuta 1995 voimaan tulleesta Eurooppa-sopimuksesta ja 1 päivänä tammikuuta 2000 voimaan tulleesta valtiontuesta annetusta laista nro 143/2000, joissa molemmissa kiellettiin Romaniaa myöntämästä valtiontukea ja annettiin Romanian kilpailuneuvostolle toimivalta hyväksyä uusi valtiontuki. Kun otetaan huomioon, ettei kilpailuneuvosto ollut hyväksynyt tukea ja että Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jota sovellettiin vuonna 1995 tehdyn Eurooppa-sopimuksen 64 artiklan, Romania-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 4/2000 soveltamissääntöjen 1 artiklan ja unionin säännösten mukaisesti, SC European Food SA:lla ei ollut

⁽⁹³⁾ Asia C-75/97, Belgia v. komissio, ECLI:EU:C:1999:311, 64–65 kohta.

⁽⁹⁴⁾ Asia C-148/04, Unicredito Italiano, ECLI:EU:C:2005:774, 104–111 kohta.

⁽⁹⁵⁾ Asia C-217/06, komissio v. Italia, ECLI:EU:C:2007:580, 23 kohta sekä tuomiossa mainittu oikeuskäytäntö.

⁽⁹⁶⁾ Asia C-5/89, komissio v. Saksa, ECLI:EU:C:1990:320, 14 kohta.

mahdollista olla perusteltua luottamusta siihen, että erityisasetuksessa 24/1998 säädetyt kannustimet olisivat olleet sisämarkkinoille soveltuvaa valtiontukea riippumatta Romanian hallituksen toimista sen jälkeen kun päätös nro 244/2000 oli annettu. Samat perustelut koskevat luonnollisesti myös yrityksiä Multipack ja Starmill, jotka saivat CIP-lupansa vasta 17 päivänä toukokuuta 2002 eli kaksi vuotta päätöksen 244/2000 antamisen jälkeen. Tämän vuoksi kantajilla ei ole voinut olla perusteltua luottamusta siihen, että erityisasetuksessa 24/1998 säädetty järjestely oli sääntöjenmukaista valtiontukea, mikä ei komission mukaan ole edes oleellinen tieto tämän päätöksen yhteydessä.

- (160) Näin ollen Romanian on perittävä takaisin kaikki välitystuomioistuimen kantajille määräämien korvausten puitteissa maksetut määrät, sillä ne ovat sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Koska viisi kantajaa sekä muut EFDG:hen kuuluvat yritykset muodostavat yhden taloudellisen kokonaisuuden (ks. johdanto-osan 91 kappale), ne vastaavat yhteisesti kunkin osapuolen Romanian valtiolta saaman valtiontuen takaisinmaksusta. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 2 kohdan mukaan takaisinperimistä koskevan päätöksen nojalla takaisin perittävään tukeen lisätään korko, jonka suuruuden komissio vahvistaa. Korkoa maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin sääntöjenvastainen tuki on ollut tuensaajan käytössä, sen takaisinperimispäivään asti. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 3 kohdan mukaan takaisinperiminen on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon. Tämän toteuttamiseksi, ja jos asia on jonkin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä, asianomaisten jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki oikeudellisissa järjestelmissään käytettävissä olevat tarpeelliset toimenpiteet, mukaan lukien tilapäiset toimet, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön lainsäädännön soveltamista.
- (161) Komissio toteaa, että Romania on jo suorittanut 337 492 864 Romanian leuta (noin 76 miljoonaa euroa ⁽⁹⁷⁾) kuittaamalla yhden kantajan (S.C. European Food SA) verovelkoja. Komissio toteaa myös, että tuomioistuimen nimittämä ulosottaja on perinyt 36 484 232 Romanian leun määrän (noin 8,1 miljoonaa euroa ⁽⁹⁸⁾) Romanian valtiovarainministeriöltä, siirtänyt tämän jälkeen 34 004 232 leuta (noin 7,56 miljoonaa euroa) yhtä suurina määrinä kolmelle viidestä kantajasta ja pitänyt loppuosan itsellään palkkiona. Ulosottaja takavarikoi 25 päivään helmikuuta 2015 mennessä Romanian valtiovarainministeriön tileiltä vielä yhteensä 9 197 482 leuta (noin 2 miljoonaa euroa ⁽⁹⁹⁾). Lisäksi komissio toteaa, että Romanian viranomaiset siirsivät vapaaehtoisesti 472 788 675 leun määrän (noin 106,5 miljoonaa euroa ⁽¹⁰⁰⁾) (johon sisältyi myös pakkotäytäntöönpanosta johtuneet kulut eli 6 028 608 leuta) viiden kantajan nimiin avatulle sulkutilille. Romanian on perittävä takaisin nämä määrät sekä muut kantajille välitystuomion täytäntöönpanemiseksi suoritettut tai myöhemmin suoritettavat maksut. Edellä olevan perusteella komissio

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Sijoituksia koskevien riitojen kansainvälisen ratkaisukeskuksen (ICSID) yhteyteen perustetun välitystuomioistuimen 11 päivänä joulukuuta 2013 asiassa ARB/05/20 Micula ym. v. Romania antamassa välitystuomiossa ⁽¹⁰¹⁾ taloudelliselle kokonaisuudelle, johon kuuluvat Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Scandic Distilleries SA, Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L. määrättyjen korvauksien maksaminen on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille.

2 artikla

1. Romanian on jätettävä maksamatta 1 artiklassa mainittu sisämarkkinoille soveltumaton tuki ja perittävä takaisin kaikki 1 artiklassa mainitut sisämarkkinoille soveltumattomat tuet, jotka on jo maksettu taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvalla, kyseistä tukea 11 päivänä joulukuuta 2013 annetun välitystuomion osittaisen vapaaehtoisen tai pakkotäytäntöönpanon kautta saaneelle yhteisölle, sekä kaikki muut, komissiolle ilmoittamatta jätetyt tuet, jotka on maksettu taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvalla, kyseistä tukea 11 päivänä joulukuuta 2013 annetun välitystuomion tulevan täytäntöönpanon kautta saavalle yhteisölle, sekä tuet, jotka maksetaan tämän päätöksen hyväksymisen jälkeen.

2. Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food SA, S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Scandic Distilleries SA, Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L. vastaavat yhteisesti kaikkien tuensaajien saaman valtiontuen takaisinmaksusta.

⁽⁹⁷⁾ Ks. alaviite 7.

⁽⁹⁸⁾ Ks. alaviite 38.

⁽⁹⁹⁾ Ks. alaviite 38.

⁽¹⁰⁰⁾ Ks. alaviite 40.

⁽¹⁰¹⁾ ICSID:n asia N:o ARB/05/20, Ioan Micula, Viorel Micula, S.C. European Food SA, S.C. Starmill SRL, S.C. Multipack S.R.L. v. Romania, lopullinen tuomio, 11. joulukuuta 2013.

3. Takaisinperittävät määrät ovat ne, jotka johtuvat 11 päivänä joulukuuta 2013 annetun välitystuomioistuimen vapaaehtoisesta tai pakotäytäntöönpanosta (korvauksen määrä ja korot).
4. Takaisinperittävään summaan sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen takaisinperintään saakka.
5. Romanian on esitettävä tarkat päivämäärät, joina valtion antama tuki on annettu asianomaisten tuensaajien käyttöön.
6. Korolle on laskettava korkoa komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 ⁽¹⁰²⁾ V luvun mukaisesti.
7. Romanian on varmistettava tämän päätöksen antamispäivästä, ettei 1 artiklassa tarkoitettua tukea makseta enempää.

3 artikla

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu tuki on perittävä takaisin viipymättä ja tehokkaasti.
2. Romanian on huolehdittava siitä, että tämä päätös pannaan täytäntöön neljän kuukauden kuluessa sen tiedoksi antamisesta.

4 artikla

1. Romanian on toimitettava seuraavat tiedot kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta:
 - a) kunkin tämän päätöksen 1 artiklassa mainitun yhteisön saaman tuen kokonaismäärä;
 - b) tarkka kuvaus toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi;
 - c) asiakirjat, jotka osoittavat, että tuensaajat on määrätty maksamaan tuki takaisin.
2. Romanian on ilmoitettava komissiolle tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutettavien kansallisten toimenpiteiden edistymisestä siihen saakka, kunnes 1 artiklassa tarkoitettujen tuen takaisinperintä on saatettu loppuun. Romanian on komission pyynnöstä toimitettava välittömästi tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu ja joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi. Romanian on myös annettava yksityiskohtaisia tietoja tuensaajilta jo perityistä tukimääristä ja koroista.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Romanianlle.

Tehty Brysselissä 30 päivänä maaliskuuta 2015.

Komission puolesta
Margrethe VESTAGER
Komission jäsen

⁽¹⁰²⁾ Komission asetus (EY) N:o 794/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta (EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1).

ISSN 1977-0812 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-261X (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

FI